

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Diplomová práce

2020

Bc. Martina Burdová

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Ústav sociální práce

Aspekty náhradní rodinné péče stejnopohlavních párů z pohledu sociálních pracovníků

Diplomová práce

Autor: Bc. Martina Burdová

Studijní program: B6731 Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Radka Janebová, Ph.D.

Zadání diplomové práce

Autor: Martina Burdová

Studium: U18025

Studijní program: N6731 Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce

Název diplomové práce: **Aspekty náhradní rodinné péče stejnopohlavních párů z pohledu sociálních pracovníků**

Název diplomové práce AJ: Aspects of substitute family care for same-sex couples from the perspective of social workers

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce se bude zabývat problematikou svěřování dětí do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům. Cílem práce je zjistit, jak vnímají sociální pracovníci svěřování dětí do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům a jak prakticky postupují z hlediska posuzování rodičovských kompetencí žadatelů, z hlediska socioekonomické situace rodiny a z hlediska přirozeného vývoje dítěte v rodině. K dosažení cílů bude využita kvalitativní výzkumná strategie.

SLOBODA, ZDENĚK. Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita. Vyd. 1., Praha: Pasparta, 2016. ISBN 978-80-88163-09-1. NOŽÍŘOVÁ, JANA. Náhradní rodinná péče. Vyd. 1., Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-86131-91-7. NAVRÁTIL, P. a JANEBOVÁ R. a kol. Reflexivita v posuzování životní situace klientek a klientů sociální práce. Vyd. 1., Hradec Králové: Gaudeamus, 2010. ISBN 978-80-7435-038-2.

Garantující pracoviště: Ústav sociální práce,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Radka Janebová, Ph.D.

Oponent: Mgr. Lucie Smutková, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 29.6.2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Opatovicích nad Labem dne

.....

jméno autorky a podpis

Poděkování

Děkuji Mgr. et. Mgr. Radce Janebové, Ph. D. za odborné vedení mojí diplomové práce, cenné rady, připomínky a za čas, který mi věnovala při konzultacích k této diplomové práci.

Anotace

BURDOVÁ, Martina. *Aspekty náhradní rodinné péče stejnopohlavních párů z pohledu sociálních pracovníků*. Hradec Králové, 2019, 98 s. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové, Ústav sociální práce. Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Radka Janebová, Ph. D.

Tato diplomová práce se zabývá aspekty náhradní rodinné péče stejnopohlavních párů z pohledu sociálních pracovníků. Hlavním cílem je zjistit, jak vnímají sociální pracovníci svěřování dětí do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům a jak prakticky postupují z hlediska posuzování rodičovských kompetencí žadatelů, z hlediska socioekonomické situace rodiny a z hlediska přirozeného vývoje dítěte v rodině. V teoretické části jsou vymezeny pojmy orientované na danou problematiku, uvedeny předpoklady stejnopohlavních párů jako žadatelů o NRP a objasněn proces posouzení životní situace sociálními pracovníky OSPOD. Cílem praktické části je zjistit, jak vnímají sociální pracovníci svěřování dětí do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům a jak prakticky postupují z hlediska posuzování rodičovských kompetencí žadatelů, z hlediska socioekonomické situace rodiny a z hlediska přirozeného vývoje dítěte v rodině. Ve výzkumné části je zvolena kvalitativní výzkumná strategie a data jsou získávána pomocí polostrukturovaných rozhovorů.

Klíčová slova: náhradní rodinná péče, sociální pracovník, stejnopohlavní páry, životní situace

Annotation

BURDOVÁ, Martina. Aspects of substitute family care of same-sex couples from the perspective of social workers. Hradec Králové, 2019, 98 p. University Hradec Králové, Institute of Social Work. Leader: Mgr. et Mgr. Radka Janebová, Ph. D.

This diploma thesis deals with aspects of foster care of same-sex couples from the perspective of social workers. The main objective is to find out how social workers perceive the custody of children for substitute family care and how they practically proceed in terms of assessing the parental competences of applicants, in terms of the socio-economic situation of the family and in terms of natural development of the child in the family. In the theoretical part are defined terms oriented to the issue, the assumptions of same-sex couples as applicants for the substitute family care and clarified the process of assessing the life situation of social workers of authority child protection. The aim of the practical part is to find out how social workers perceive custody of children for substitute family care to same-sex couples and how they practically proceed in terms of assessing the parents' competences of applicants in terms of the socio-economic situation of the family and in terms of natural development of the child in the family. In the research part the qualitative research strategy is chosen and the data are obtained by means of semi-structured interviews.

Key words: foster family care, social worker, same-sex couples, life situation

OBSAH

ÚVOD	11
I. TEORETICKÁ ČÁST	14
1 Homoparentalita.....	14
1.1 Právní úprava soužití a výchovy dětí stejnopohlavními páry	14
1.2 Rodina a její funkce	16
1.2.1 Rodiny lesbických matek.....	17
1.2.2 Rodiny gay otců.....	19
1.3 Základní potřeby dítěte v rodině	20
1.4 Uváděná rizika svěřování dětí stejnopohlavním párům	22
2 Stejnopohlavní páry jako žadatelé o NRP	26
2.1 Náhradní rodinná péče	26
2.1.1 Adopce stejnopohlavními páry	27
2.1.2 Pěstounská péče stejnopohlavními páry	27
2.2 Základní předpoklady stejnopohlavních párů jako žadatelů o NRP	28
2.3 Zralost a motivace stejnopohlavních párů jako žadatelů o NRP.....	29
2.4 Schopnost zajištění emocionálního vztahu a přijetí dítěte do rodiny.....	30
2.5 Zajištění přirozeného vývoje dítěte.....	32
2.5.1 Identifikace role dítěte v rodině.....	33
2.5.2 Interpersonální vztahy dítěte.....	33
3 Posouzení životní situace klienta sociálními pracovníky OSPOD	35
3.1 Sociální práce	35

3.2	Sociální pracovník.....	36
3.3	Sociálně – právní ochrana dětí	37
3.4	Role sociálního pracovníka na OSPOD	39
3.5	Posuzování životní situace klienta v souvislosti s NRP.....	40
3.5.1	Hledisko posuzování rodičovských kompetencí žadatelů o NRP	41
3.5.2	Hledisko posuzování socio-ekonomické situace rodiny žadatelů o NRP.	42
3.5.3	Hledisko posuzování zajištění přirozeného vývoje dítěte v rodině žadatelů o NRP.....	42
II.	SHRnutí TEORETICKÉ ČÁSTI	44
III.	VÝZKUMNÁ ČÁST	45
4	Empirické výzkumné šetření	45
4.1	Formulace hlavního cíle a dílčích cílů výzkumu	45
4.2	Zdůvodnění výzkumné strategie	47
4.3	Transformace dílčích cílů do tazatelských otázek	48
4.4	Charakteristika a výběr výzkumného vzorku.....	51
4.5	Průběh výzkumného šetření	53
4.6	Způsob zpracování dat	53
4.7	Etická a jiná rizika výzkumu.....	54
5	Interpretace zjištěných výzkumných údajů.....	56
IV.	SHRnutí VÝZKUMNÉ ČÁSTI.....	76
	ZÁVĚR	84
	Použité zdroje	88
	Seznam použitých zkratk	96

Seznam tabulek	97
Seznam příloh	98
Příloha A: Žádost o zařazení do evidence žadatelů o NRP	I
Příloha B: Dotazník k žádosti do evidence žadatelů stát se osvojiteli či pěstouny	III
Příloha C: Záznamový arch k výzkumnému šetření.....	XII

ÚVOD

Fenomén homosexuality a s ní spojená problematika náhradní rodinné péče žádané stejnopohlavními páry je stále velmi diskutované téma, jak v laické, tak odborné veřejnosti. Někdy je toto téma blízké v okolí homosexuálně orientovaného člověka, ať už v rodině, mezi přáteli nebo osobním zájmem prostřednictvím medií, odborné literatury či přímým kontaktem s touto specifickou skupinou. Na základě toho vznikají názory, vlastní zkušenosti, ale i znalosti vždy spojené s osobními pocity. Setkáváme se tedy jak s možnými aktivisty orientovanými na podporu stejnopohlavních párů, tak s těmi, kdo nevyjadřují souhlasný názor.

Existují však profese, které si takové otázky kladou v souvislosti s výkonem práce, a na základě svého profesního uvážení také rozhodují o osudu dětí a žadatelů stejnopohlavních párů o náhradní rodinnou péči. Je to nejenom soudce, ale také sociální pracovníci, kteří si kladou otázku, zda budou děti vyrůstat v homoparentální rodině stejně jako v rodině heteroparentální a nestanou se objektem posměšků a ostrakizace ze strany svého okolí, a také zda budou splněny předpoklady pro zdárný vývoj dítěte. Vzhledem k vysoké rozvodovosti, počtu registrovaných partnerství v České republice se homoparentální rodičovství stává čím dál častěji řešeným problémem, a tedy přijetí zákona o manželství homosexuálů v České republice spojené s přijetím rodin s rodiči stejného pohlaví, čím dál více projednávaným tématem. Dle mého názoru je důležité zvážit vhodnost prostředí, ve kterém by dítě mělo vyrůstat, posoudit rodičovské kompetence žadatelů, osobnost budoucích rodičů a socioekonomické zázemí. Toto posouzení je složitým procesem prováděným sociálním pracovníkem, který musí posoudit i možná rizika. V případě, že sociální pracovník a jeho tým usoudí, že daná rodina je vhodná pro přijetí dítěte a splňuje běžná kritéria pro pozitivní vývoj a výchovu, pak moje stanovisko pro náhradní rodinnou péči těmto stejnopohlavním párům je souhlasné.

Motivací pro zpracování tohoto tématu diplomové práce je uvědomění si faktu a upozornění na problematiku, že i v této pokročilé době jsou mezi námi lidé, kteří jsou přímo či nepřímo diskriminováni na základě sexuální orientace. Tím, že stejnopohlavní páry nemohou v našem státě uzavřít manželství, není jim umožněna ani náhradní rodinná péče jako páru, a tedy přicházejí o možnost výchovy dítěte. Dále si uvědomuji

složitost role sociálního pracovníka, který v tomto případě má úlohu posuzovatele životní situace. K této myšlence zpracování tématu jsem došla při sledování aktuálního dění v politice, kde ve sněmovně aktuálně procházel návrh o schválení náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům v České republice.

Cílem práce je zjistit, jak vnímají sociální pracovníci svěřování dětí do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům a jak prakticky postupují z hlediska posuzování rodičovských kompetencí žadatelů, z hlediska socioekonomické situace rodiny a z hlediska přirozeného vývoje dítěte v rodině.

Hlavní cíl práce je rozdělen do 4 dílčích cílů. Prvním dílčím cílem je zjistit, jak vnímají sociální pracovníci svěřování dětí do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům. Pomocí tohoto dílčího cíle bych ráda zjistila názorovou různorodost a možná rizika z pohledu sociálních pracovníků. Dalšími dílčími cíli bych ráda zjistila průběh odborného procesu posuzování životní situace žadatelů o NRP z pohledu sociálních pracovníků OSPOD. Pomocí těchto dílčích cílů bude zjištěno, jak sociální pracovníci prakticky postupují při svěřování dětí do NRP stejnopohlavním párům z hlediska rodičovských kompetencí, z hlediska socio-ekonomické situace a z hlediska přirozeného vývoje dítěte v rodině.

K dosažení hlavního cíle bude využita kvalitativní výzkumná metoda. Výzkumné šetření bude realizováno pomocí polostrukturovaných rozhovorů s pracovníky OSPOD zabývající se náhradní rodinnou péčí.

Teoretická část diplomové práce je v úvodní části zaměřena na pojmy souvisejícími s danou problematikou, jako je homosexualita a homoparentalita, dále je pozornost věnována právní úpravě soužití a výchovy dětí stejnopohlavními páry, rodinou a jejími funkcemi, základními potřebami dítěte v rodině a uváděnými riziky, které mohou nastat v souvislosti s NRP stejnopohlavními páry. Poté se zabývám stejnopohlavními páry jako žadateli o NRP, zaměřuji se na vysvětlení samotné náhradní rodinné péče a jejími formami, nastiňuji určité předpoklady a kritéria související s procesem posouzení stejnopohlavních párů jako žadatelů o NRP, jedná se o základní předpoklady, zralost a motivaci, schopnost zajištění emocionálního vztahu přijetí dítěte do rodiny a schopnost zajištění přirozeného vývoje dítěte v rodině. Podkapitola zabývající se schopností zajištění přirozeného vývoje dítěte žadateli je rozdělena na vymezení termínu

identifikace role dítěte v rodině a interpersonální vztahy dítěte. Dále je v teoretické části uvedeno posouzení životní situace klienta pracovníky OSPOD. V této kapitole definuji samotný pojem sociální práce a sociálního pracovníka, OSPOD a úlohu sociálního pracovníka na OSPOD. Podstatnou částí je podkapitola, která se věnuje posouzení životní situace klienta z hlediska posuzování rodičovských kompetencí, z hlediska posuzování socio-ekonomické situace rodiny žadatele o NRP a z hlediska posuzování zajištění přirozeného vývoje dítěte v rodině žadatele o NRP.

Výzkumná část práce se zabývá vymezením hlavního cíle a dílčích cílů výzkumu, zdůvodnění výzkumné strategie, transformací dílčích cílů do tazatelských otázek, charakterizují výzkumný vzorek, popisují průběh výzkumného šetření a způsob zpracování získaných údajů. Poslední kapitola je věnována analýze a interpretaci dosažených výsledků výzkumu. Je zde uvedeno, jaké zastávají sociální pracovníci stanovisko k náhradní rodinné péči stejnopohlavních párů, jaká možná rizika spojená s NRP shledávají a jak vnímají daná kritéria v procesu posuzování životní situace žadatelů o NRP z pohledu sociálních pracovníků.

Přínos práce lze spatřovat zejména jako prostředek k nastínění a přiblížení aktuální problematiky náhradní rodinné péče stejnopohlavními páry, a to z hlediska využití textu jako informačního metodického materiálu převážně pro pracovníky OSPOD, dále pro pracovníky v oboru pomáhajících profesí a pro osoby pracující s touto cílovou skupinou klientů. Práce by mohla být inspirativním materiálem pro úpravu nebo doplnění kritérií v metodikách krajských či městských úřadů.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Homoparentalita

Během posledních desetiletí došlo téměř ve všech zemích k opuštění tradičního postoje, který udával patologii homosexuální orientaci, tento jev je nyní promítán do legislativy, do mnoha různých oblastí výzkumu a poznatky se aplikují do mnoha oborů. Homosexualita se dostává do povědomí lidí, zvyšuje se informovanost, a tak i tolerance k sexuálním odlišnostem (Polášková, 2009, 46s.). Homosexualitu můžeme definovat jako (Brzek, Pondělíčková in Janošová, 2000): *„Trvalou citovou a erotickou preferenci osob stejného pohlaví. Je to celoživotní, neměnný a nezvolený stav, charakterizovaný tím, že jeho nositel je pohlavně přitahován a vzrušován převážně či výlučně osobami stejného pohlaví.“* V souvislosti s tématem diplomové práce je nutné zmínit termín homoparentalita (Uzel, 2017): *„Homoparentalita je termín, kterým můžeme označit rodičovství gayů a leseb, tedy výchovu dětí rodinami homosexuálních partnerů nebo rodinami s homosexuální orientací.“*

V diplomové práci bude užíván pojem stejnopohlavní páry, na místo homosexuální páry. Vzhledem k tomu, že homosexualita není chápána pouze jako vztah či soužití gayů, ale také leseb, je zde používán pojem stejnopohlavní páry.

1.1 Právní úprava soužití a výchovy dětí stejnopohlavními páry

Vývojem ekonomiky, osobních návyků, nových životních stylů, se také vyvíjejí nová rodinná společenství a s tím je mnohdy obměňován tradiční model soužití párů. Tradičním modelem párů se vždy považoval vztah muže a ženy. Avšak v dnešní době je lidem umožněno svobodné rozhodnutí preference rodinného soužití. Změny ve společnosti si často žádají i změny v legislativě státu.

Z legislativního hlediska byl tedy státem splněn úkol právní úpravy, týkající se práva prožití života s osobou stejného pohlaví (Úřad vlády ČR, 2007, 28 s.). Stát tímto plní ustanovení ze Základní listiny práv a svobod – zákaz diskriminace i na základě sexuální orientace.

Svazek dvou osob stejného pohlaví mohou reprezentovat dvě formy soužití, formální a neformální. Neformální verze svazku dvou osob stejného pohlaví předpokládá společné soužití dvou osob jako jednotlivců, a to bez vzájemných práv a povinností. Formální verze soužití vychází ze zákona č. 155/2006 Sb., o registrovaném partnerství, který již upravuje některá práva a povinnosti partnerství mezi jedinci stejnopohlavního páru. Tento zákon definuje registrované partnerství jako: *„Registrované partnerství je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé projevem osob stejného pohlaví, činěným formou souhlasného svobodného a úplného prohlášení těchto osob o tom, že spolu vstupují do partnerství.“* Právní úprava registrovaného partnerství se zásadně odlišuje od uzavření sňatku mezi manželi, neboť ten se týká vztahu mezi mužem a ženou. Zásadní rozdíly lze nacházet například v majetkových vztazích, dědickém řízení a dalších.

Výchovu dětí stejnopohlavními páry žádný právní dokument neupravuje. Zákon o registrovaném partnerství pouze předpokládá homoparentální výchovu dětí v tom smyslu, že jeden z partnerů má již dítě z předchozího vztahu. V právní úpravě o registrovaném partnerství však absentuje možnost adopce nebo pěstounské péče stejnopohlavními páry. Možnosti týkající se výchovy dětí stejnopohlavními páry jsou pro gaye¹ a lesby² odlišné. V případě výchovy dítěte v lesbickém partnerství nebo v partnerství gayů je možné pečovat o dítě z důvodů zániku předešlého heterosexuálního vztahu, ať už z důvodu rozchodu, rozvodu či úmrtí. V případě lesbického partnerství, kdy se jedna z partnerek rozhodne pro umělé oplodnění nebo pro sexuální styk za účelem otěhotnění zůstává biologické matce povinnost a právo pečovat o své dítě, avšak druhý z partnerů v tomto soužití nemá možnost uplatnit práva ani povinnosti k dítěti. Právo stejným způsobem rozhoduje v případě výchovy dítěte v partnerství gayů, kde již ze shora uvedených důvodů dostává do péče jenom biologický rodič. V případě poručenství, adopce či pěstounské péče je dítě dle práva svěřováno pouze jednomu ze stejnopohlavního páru.

Z výše uvedeného lze usuzovat, že by bylo vhodné zákon o registrovaném partnerství detailněji propracovat, s ohledem na právní ochranu týkající se jak majetkového zabezpečení, tak harmonického vývoje dítěte ve fungujícím

¹ Gay je homosexuální muž

² Lesba je homosexuální žena

stejnopohlavním páru, který v tomto případě může zajistit optimální výchovu uvnitř svazku, s jeho pozitivní citovou vazbou a kladným vnímáním okolního světa dítěte. Je patrné, že heterosexuální partnerství je v těchto shora uvedených faktech zvýhodňováno.

1.2 Rodina a její funkce

Rodinu lze definovat několika možnými způsoby, nemusí ji tvořit pouze lidé, kteří jsou sezdáni, tedy uzavřeli právní akt manželství. Rodina je chápána jako (Thelenová, 2013, 17 s.): *„Skupina lidí spojených společným původem, manželstvím nebo jiným právním vztahem jako je například adopce. Členové se navzájem podporují a shodně se identifikují jako jedna společná jednotka. Rodina zároveň podléhá normám dané společnosti a společenským představám o rolích, které by měla naplňovat.“*

Dle Matouška (2003, 9s.) je hlavním smyslem rodiny péče o děti a základní jednotkou lidské společnosti. Zajišťuje biologicko-reprodukční funkci, jedincovi zajišťuje vrůstání do společnosti. V rodině se dítě učí určité solidaritě mezi členy, je pro dítě prvním modelem společnosti, se kterým se setkává. Zajišťuje osobní vývoj a určité vzory pro další vztahy utvářené v pozdějším věku. Socializační funkci zajišťuje rodina tím, že dítě vystavuje přiměřeným konfliktům, poskytuje mu podporu, učí ho sociálním dovednostem. Mimo jiné se dítě v rodině učí i svoji sexuální roli, která je citlivě vnímána v předškolním věku a zde je důležité zajištění dobrého rodičovského vzoru. Citově angažovaní rodiče v bezpečném prostředí domova jsou schopni zajistit ochranou funkci rodiny.

Rodina zajišťuje ekonomickou funkci svým členům tím, že vytváří ekonomické zázemí. Emocionální funkce rodiny spočívá v uspokojování psychologických potřeb členů, kdy je potřeba city přijímat, ale také dávat. City se v rodině prožívají a sdílejí. Výchovná funkce se ve své podstatě může ztotožňovat s funkcí socializační. Rodina v této funkci zajišťuje vzor pro dítě v oblasti předávání norem a hodnot ve společnosti. Každá rodina si volí svůj způsob života. Socializace je vzájemným procesem mezi mladší a starší generací. S touto funkcí souvisí funkce vzdělávací. Členové se vzájemně obohacují ve svých dovednostech, znalostech, normách (Thelenová, 2013, 19-20 s.).

Pojetí instituce rodiny stejnopohlavních párů se mění v čase. V minulosti gayové a lesby za svou rodinu považovali okruh blízkých přátel, se kterými měli vypěstované

vřelé vztahy. Tyto vztahy nahrazovaly biologicky příbuzenské sítě. Mnoho gayů a leseb rezignovalo na to, stát se rodičem (Polášková, 2009, 42s.).

Dle Sobotkové (2001, 154 s.) žádné výzkumy nepotvrzují, že by výchova dětí stejnopohlavních párů měla negativní vliv na vývoj dítěte v rodině ve srovnání s heterosexuálními páry. Uvádí, že stejnopohlavní páry mužů jsou upozadřovány v souvislosti s rodičovstvím. Dále dle Americké akademie pediatriů se uvádí (2019): *„Existuje rozsáhlý odborný výzkum dokumentující, že neexistuje žádná souvislost mezi sexuální orientací rodičů a emocionálním, psychosociálním a behaviorálním vývojem dětí.“* Vzhledem k tomu, že psychické stereotypy týkající se problematiky stejnopohlavních párů jsou patrné jak u nás, tak ve světě, vznikl Úřad APA pro lesby, homosexuály a bisexuály, který pracuje na odstranění stigma duševních nemocí, které byly mylně spojeny se sexuální orientací stejného pohlaví, a na snížení předsudků, diskriminace a násilí vůči lesbickým, homosexuálním a bisexuálním lidem (American, 1995, 1s.).

1.2.1 Rodiny lesbických matek

Naše společnost během 40 let prošla velkými změnami ve vztahu k lesbickému rodičovství. Společnost již dovede akceptovat fakt, že lze vytvořit rodinu se dvěma matkami. Naproti tomu v mnohých zemích jsou lesbické ženy vystaveny rozhodnutí, zda budou žít v roli lesby či v roli matky, ale kombinace obojího je pořád ještě v naší společnosti méně akceptovatelná (Polášková, 2009, 11s.).

Stejnopohlavní páry se setkávají s diskriminací, ale musí čelit i určité opresi³ ze strany společnosti. Z výzkumů plyne, že česká veřejnost zastává ke stejnopohlavním párům více otevřenosti a tolerance, než tomu bylo v minulosti. Ve vztahu k homoparentalitě je výzkumníky spatřován neustálý negativní postoj. Průzkum Centra pro výzkum veřejného mínění v květnu 2012 zjišťoval názory veřejnosti na práva stejnopohlavních párů a z výzkumu vyplynulo, že registrované partnerství uznává tři čtvrtiny obyvatel, sňatek stejnopohlavních párů podporuje 51 % a podpora možnosti

³ Oprese je strukturální znevýhodnění určitých skupin, kterým jsou ve společnosti systematicky upírána některá práva a možnosti, které jsou běžně dostupné většinové společnosti nebo její elitě (Janebová, Musil in Sociální práce, 2007, 60s.)

adopce dětí byla 37% a proti bylo 55 % obyvatel. Schopnost pečování o děti je mnohdy zaměňována s tím, kdo je sexuálním objektem rodiče, na místo toho, aby byly posuzovány rodičovské kompetence (Janebová, Břízová, Velčovská, 2013, 17s.).

Z výzkumů plyne, že lesbické matky se setkávají s opresí ze strany odborné i laické společnosti. Procházejí tak specifickou formou oprese, která je odlišná, než u jiných utlačovaných skupin, kde je oprese charakterizována vztahem mezi opresorem a utlačovaným, u leseb není charakterizována vztahem, jelikož ten není údajně přítomen. Lesby nejsou považovány za méněcenné, ale jsou spíše sociálně konstruované jako neexistující. Orientace sociálních organizací je směřována na heterosexuální vztahy a jejich přesvědčení je, že každá žena chce být vázána na muže, ať citově, ekonomicky nebo sexuálně (Swigonski, Connel in Janebová, Břízová, Velčovská, 2013, 21s.). Toto tvrzení se potvrdilo i v komunikaci v rozvodovém řízení se sociální pracovníci, kde automaticky předpokládala, že jsou ženy opuštěné muži a budou tak hledat jiné muže. Dále vyplývá, že lesby, které žádaly o adopci, se setkaly s opresí ze strany odborníků v případě, že musely dokazovat přítomnost mužského vzoru pro dítě či kontakt s heterosexuální rodinou. Odborníci negativně hodnotí absenci přirozeného vzoru opačného pohlaví pro dítě. Ve společnosti jsou spatřovány automatické soudy, že lesbické ženy v adopčním řízení jsou automaticky konfrontovány s očekáváním, že chtějí adoptovat holčičku, a to vyplývá z předpokladu, že holčičce mohou poskytnout ženskou zkušenost (Hicks in Janebová, Břízová, Velčovská, 2013, 22s.). Výzkum také dokládá zdrženlivost či strach ze strany rodičů sdělovat institucím jejich sexuální orientaci z důvodu obav, jaké dopady toto sdělení bude způsobovat v jejich životě (Janebová, Břízová, Velčovská, 2013, 19s.).

Rodiny lesbických matek jsou ve společnosti častějším jevem než rodiny homosexuálních mužů. Pro ženy je jednodušší zplodit děti v lesbickém vztahu z důvodu přirozených predispozic. Lesbické matky mají větší možnost získat dítě, jelikož je jim přirozeně přisouzena schopnost mateřství a starání se o dítě (Nedbálková, Polášková, 2004, 1-2s.).

Rozhodnutí stát se rodičem u lesbické ženy znamená, že by se žena měla pozastavit nad kontrolou osobní identity na několika úrovních, které jsou zásadní pro lesbickou matku, tedy nad rolí ženy, partnerky, potencionálního rodiče. Tím, že se

v rodině vyskytne nový člen – dítě, můžou se změnit dosavadní partnerské vztahy, ale i vztahy sociální (Polášková, 2009, 17s.).

Pokud v lesbickém páru vyrůstá dítě, které bylo jednou z matek zplozeno v předchozím heterosexuálním vztahu, pak dítě vyrůstá s biologickou matkou a matkou sociální. Z pohledu práva pak k sociální matce dítě nemá žádný právní vztah. Jestliže bylo dítě adoptováno stejnopohlavním párem, vyrůstá tedy se dvěma sociálními matkami, zde je vytvořena i právní úprava vztahu dítěte a sociálního rodiče (Pitoňák, 2018).

Dle Sullivanové (2004, 94-99s.) se lesbické matky vyhýbají rozdělování rodičovských rolí v rodině, tak jak je v běžné domácnosti zvykem, dle genderových předpokladů. V rodině je těžké tomuto rozdělení zamezit. Jestliže matka dovede dítě z předchozího vztahu, bude tam těžké dosáhnout určité rovnocennosti v rozdělení rolí. Rozdělení rodičovských rolí v rodině, kde partnerky využily možnosti umělého oplodnění, zde se předpokládá, že matka, která dítě porodila, bude mít jiný citový vztah k dítěti, než matka druhá. V případě adopce či pěstounské péče by se u lesbických matek mohla objevit určitá žárlivost ve vztahu k dítěti (Stacey, 2001, 159s.)

1.2.2 Rodiny gay otců

I když je lesbické a gay rodičovství na vzestupu, toto téma v české literatuře pokládáme neustále za zcela nepropracované. Více publikací se zabývá lesbickými ženami jako matkami než gay muži jako otcí. Argumenty pro toto sdělení jsou dané stereotypy, že gayové téměř nestojí o to vychovávat dítě, tak není důvod tuto oblast rozpracovávat. Dalším argumentem je, že muži jsou méně přirozenými rodiči, než ženy ve vztahu k homoparentalitě (Sokolová, 2009, 116s.).

V 80. letech minulého století v USA se gay muži rozhodli založit rodiny a být otcí. V dětských domovech se stále častěji objevovaly děti s vrozenými alkoholovými a drogovými závislostmi či jinými handicapy, byly tzv. „neumístitelní“. Tito otcové byli přesvědčeni, že cesta povede tímto směrem přes adopci těchto dětí. Postupem času změnou společenského vnímání bylo umožněno těmto mužům získat dítě adoptí či jiným způsobem (Sokolová, 2009, 118s.).

Lesbické ženy, ale také gay muži se potýkají ve společnosti s opresí. Stejnopohlavní páry se setkávají s názory, že mohou reprodukovat homosexualitu na dítě. Uvedené tvrzení vyplývá z předpokladu toho, že homosexuální orientace je považována za jistou osobnostní patologii, která brání tomu, aby tito nositelé se stali rodiči z důvodů toho, že nedokážou zajistit zdravý vývoj dítěte (Clarke in Janebová, Břízová, Velčovská, 2013, 22s.). Opresí ze strany společnosti může vyplývat i z tvrzení, že u gay-rodíčů se předpokládá rizikovost z hlediska zneužívání dětí, lesby jsou pak považovány za bezpečnější pečovatelky než gayové. Gayové se setkávají s opresí ve smyslu toho, že společnost zpochybňuje kompetenci muže se postarat o malé dítě. Původ těchto předsudků může plynout z běžného předpokladu nekompetence mužů starat se o děti, dále v automatických soudech o „zneužívajících gayích“ nebo také z povinné přítomnosti ženské a mužské role pro děti, které gayové nemohou zajistit (Janebová, Břízová, Velčovská, 2013, 21-22). Ve společnosti je mnohdy spatřováno očekávání, že gay muži automaticky do své péče chtějí adoptovat chlapce. Tvrzení vyplývá z předpokladu, že gayové mohou chlapci předat vzory mužského chování (Hicks in Janebová, Břízová, Velčovská, 2013, 22s.).

Z výzkumu Gay a lesbické ligy z roku 2004 vyplývá, že gay muži ještě více než lesbické ženy jsou neustále vystavováni názorům a tlakům ze strany společnosti, ale i blízkého okolí jako je rodina a přátelé. Pro ně je spojení gay muže a rodičovství mnohdy něco nepředstavitelného, až zvrhlého. Ze stereotypů společnosti také pro gay muže vyplývá, že jsou lidmi v roli potencionálních rodičů zatracováni z důvodů nestejného dosahování určité kvality rodičovství. Argumenty k tomuto vyjádření jsou takové, že lesbické ženy mají přirozenější cit, stát se rodičem. Samotní gayové řeší fakt, že by potencionální potomci byli samotní terčem posměchu nebo by museli čelit šikaně, z důvodu toho, že má dva otce (Sokolová, 2009, 128-130s.).

Dle mého názoru je prospěšné, aby děti vyrůstaly v milující rodině stejnopohlavních párů, na místo toho, aby vyrůstaly v ústavní péči, kde hrozí riziko deprivace a dítě si tak může nést depriváční následky po celý jeho život.

1.3 Základní potřeby dítěte v rodině

Uspokojování potřeb dítěte patří k nejdůležitějším požadavkům péče o dítě poskytované kdekoli a kýmkoliv. V tomto ohledu musí být zajištěn respekt ke stavu a

stupni vývoje dítěte, ve kterém se nachází a prostředí, kde vyrůstá a jež na něj působí. Dítě jako lidský jedinec je v počáteční vývojové fázi plně závislým členem. Osoby, které o dítě pečují tak přebírají plnou odpovědnost za jeho ochranu a dobrý vývoj.

Jestliže se dítě má vyvíjet optimálně, musí být zajištěny jeho potřeby. Některé jsou neměnné v celém vývoji, některé se za život dítěte mění. Míra neuspokojení základních potřeb bývá i mírou, která zásadně narušuje celkový stav a vývoj dítěte. Obecně lze říci, že čím je dítě mladší, tím může nenaplnění jeho potřeb napáchat až fatální důsledky.

S nadsázkou lze uvést, že se prof. Dunovský spolu s J. A. Komenským shodují v tvrzení, že pro dobrý vývoj organismu lze považovat potřebu dobře se narodit. Tento fakt obnáší početí v uspokojivých podmínkách, optimální genetickou výbavu obou rodičů, zabezpečení podmínek pro narození dítěte, zbavených od jakýchkoli negativních vlivů, které by mohly narušit tento přirozený vývoj. Základní potřeby lze dělit do několika okruhů, které se vzájemně prolínají a doplňují. Mezi základní fyziologické potřeby řadíme potravu, hygienické potřeby – teplo, čistotu, potřebu rozvoje obranyschopnosti. Další biologickou potřebou je stimulace, kdy dospělá osoba starající se o dítě zabezpečí dostatek adekvátních stimulů, které podněcují a rozvíjejí funkce organismu. Stimuly rozvíjejí především nervovou soustavu dítěte, a tudíž i psychické funkce. Mezi psychické potřeby lze vřadit potřebu přívodu podnětů a stimulaci v pravý čas a v adekvátní míře. Potřeba smysluplnosti světa je další potřebou, která je významnou. Podněty, které dítě přijímá, se stávají poznatky a zkušenostmi, které jsou postupně organizovány a zpracovávány, je zde důležitý určitý řád a smysl. Význam určitého smyslu a řádu v tomto ohledu je přikládán tomu, že svět dítěte zůstává stálým, jeho pečující osoby se nemění a že se nepředvídatelně nemění ani chování a jednání. Mezi psychické potřeby lze zařadit potřebu jistoty, která je především uspokojována ve vztahu dítěte a dospělého, který pečuje o dítě. Specifický vztah dítěte k mateřské osobě⁴ se objevuje již od 7. měsíce a je jedním z předpokladů pro utváření kvalitních vztahů založených na důvěře k ostatním lidem. Vědomí vlastní identity, vlastního „já“ lze zařadit jako další základní potřebu dítěte. Tato potřeba se plně objevuje u dítěte ve dvou, až třech letech života. Dítě si vytváří představu o své osobě, podle toho, jak ho

⁴ Mateřskou osobou se rozumí muž či žena, kteří se láskyplně vztahují k danému dítěti.

jeho nejbližší lidé přijímají, jak hodnotí jeho projevy, co u něho oceňují a co odmítají. Takto vytvořené sebevědomí ovlivňuje prožívání společenských vztahů a vývoj postojů v dalších fázích vývoje (Dunovský, 1989, 35-37s.).

Matějček uvádí následující psychické potřeby k vývoji psychicky zdravé a zdatné osobnosti (Matějček, 2008, 37-38s.):

1. *„Potřeba určitého množství, kvality a proměnlivosti vnějších podnětů. Pro člověka to znamená, že se nebude nudit, ale soustavně nebude podněty přetěžován.*
2. *Potřeba určité stálosti, řádu a smyslu v podnětech. Naplnění této potřeby umožňuje, aby se z podnětů, které k nám prostřednictvím všech našich smyslů přicházejí, staly zkušenosti, poznatky a pracovní strategie. Jde tedy o potřebu umožňující učení.*
3. *Potřeba prvotních citových a sociálních vztahů, tj. vztahů k osobám prvotních vychovatelů. Tato uspokojená potřeba přináší dítěti pocit životní jistoty, je podmínkou pro žádoucí vnitřní uspořádání jeho osobnosti.*
4. *Potřeba identity, tj. potřeba společenského uplatnění a společenské hodnoty. Z náležitého uspokojení této potřeby vychází zdravé vědomí vlastního já. Toto vědomí je dále podmínkou pro to, aby si člověk mohl na své vývojové dráze osvojit užitečné společenské role a stanovit si hodnotné cíle pro svá uvázení.*
5. *Potřeba otevřené budoucnosti neboli životní perspektivy. Její uspokojení dává lidskému životu časové rozpětí mezi otevřeností a uzavřeností osudu, mezi nadějí a beznadějí, mezi životním rozletem a zoufalstvím“.*

1.4 Uváděná rizika svěřování dětí stejnopohlavním párům

V této subkapitole budou uvedena rizika, která se mohou vyskytovat v homoparentálních rodinách, kde stejnopohlavní pár vychovává dítě. Bude zde uváděn termín homoparentální rodina, protože toto pojmenování považují za nejvhodnější, jelikož z pojmu je patrné, že rodiče tvoří stejnopohlavní pár, dále z pojmu nevyplývá údaj o sexuální orientaci dítěte. Termíny gay – rodina či lesbická rodina bude užíván pouze z důvodu upřesnění konkrétního typu rodiny.

Žijeme ve společnosti, kde je stanovený předpoklad zdravého psychického a sociálního vývoje dítěte tehdy, vyrůstá-li s rodiči různého pohlaví, tedy s otcem a matkou. Netradiční rodiny jsou společností neustále označovány jako nestandardní či problematické. Výzkumy přesto dokládají, že děti z homoparentálních rodin se odlišují pouze v některých oblastech, kde jsou tyto odlišnosti převážně způsobeny společenskými podmínkami (Clarke, 2002). Výzkumníci neshledali statisticky významné rozdíly mezi dětmi vyrůstajícími v homoparentální rodině ve srovnání s dětmi vyrůstajícími v rodině heterosexuální. Většina autorů se shoduje, že děti netrpí emocionálními problémy, depresemi či sociální nepřizpůsobeností (Sedláčková, 2009, 2s.).

Přestože se většina autorů shoduje, že dítě vyrůstající v homoparentální rodině nemá zásadní odlišnosti od rodin heterosexuálních, pokládám za důležité uvést některá rizika, která mohou nastat v homoparentálních rodinách.

Jednou z oblastí rizik, která je v této souvislosti rozebírána, je poukazování na absenci genderového modelu párujícího mužství se ženstvím. S tím je spojeno riziko, zda bude moci stejnopohlavní pár poskytnout dítěti vzory mužských a ženských rolí, které jsou ve většinové populaci pokládány za zdravé rozdělení rolí v rodině. Maskulinní role je poté vázána na osobu muže a feminní role na ženu. V tomto typu rodiny však rozdělení tradičně ženské a tradičně mužské role se objevuje jen velmi zřídka. Lze uvést, že mužské a ženské role ve společnosti spíše hrajeme, než že by byly vývojově určené. Každý můžeme sehrát obě role, jednu roli vyzdvihnout a tu druhou potlačit (Nedbálková a Polášková, 2004, 4-7s.).

Dle mého názoru rozdělení rolí není rizikem těchto párů, jestliže dítě nežije v izolovaném svazku. Dítě z lesbické rodiny se stýká s mužskými vzory, taktéž je to u dětí z gay rodin, kde děti se setkávají s ženskými rolemi v sociálním okolí, tj. ve škole, u prarodičů, strýců a tet.

Kontroverzní oblastí je, zda v gay-rodčovství nechybí mateřský cit. Dle Matějčka jsou muži vůči dítěti vybaveni stejnými mechanismy jako ženy. Uvádí, že příroda lidskému potomstvu zajistila instinktivní výbavu obou pohlaví, tedy žen i mužů. Ženské pohlaví automaticky nenese znak mateřské kvalifikace a příslušnost

k mužskému pohlaví neznamená automaticky mužskou diskvalifikaci (Matoušek, 2008, 13s.).

Některé články upozorňují na sexuální orientaci dětí vychovávaných v homoparentálních rodinách. Výzkumníci se shodli, že děti vyrůstající v gay a lesbických rodinách se později identifikují k opačnému pohlaví, tedy vytvářejí v dospělosti heterosexuální pár (Nedbálková a Polášková, 2004, 7s.). Rizikovým faktorem v uvedených rodinách je, když téma sexuality je v rodinách tabu, o kterém se nehovoří. Děti nepotřebují znát detaily sexuálních praktik, ale potřebují informace pro orientaci a získání jistoty. S tímto faktem by dospělí v rodině neměli otálet, seznámit dítě se sexuální orientací rodičů je doporučováno již v předškolním věku dítěte. V pozdějším věku dítěte by rodiče mohli riskovat, že dítě se fakt dozví od někoho jiného, a to ne vždy dobrým způsobem (Garnerová, 2005, 264s.).

Staceyová a Biblarz (2001, 159-183s.). se z výzkumů shodují, že dívky, které vyrůstaly v lesbických rodinách ve srovnání s dívkami, které vyrůstaly v heterosexuálních rodinách, byly v dospělosti více promiskuitní, střídaly partnery a více experimentovaly. I když byly v dospělosti orientované na heterosexuální partnery, tuto orientaci nebraly jako samozřejmou.

Janošová in Sedláčková (2009, 4s.) vnímá hlavní problém ve školství, kde pedagogové neberou v úvahu možnost, že jejich žák může pocházet z homoparentální rodiny. Probírané téma rodiny ve škole je standardně postaveno na tradiční variantě rodiny, kterou tvoří otec a matka, nepřipouští zde další varianty. Děti poté svoji rodinu mohou vnímat jako podivnou a méněcennou. Takto i ostatní děti nejsou informováni o dalších variantách rodin a vzniká celospolečenská neinformovanost o alternativních svazcích. Edukace v této oblasti je vnímaná i jako prevence možného zesměšňování těchto rodin ostatními dětmi, které často mohou brát homoparentální rodiny jako anomálii a dítě se poté stává terčem posměchu s homofobním nádechem (Sedláčková, 2009, 5s.).

Sloboda (2016, 87s.) dále uvádí rizikový faktor v diskriminačním chování vyučujících a pracovníků školy a samozřejmě také vrstevníků směrem k homoparentální rodině dítěte. Uznání a sociální pozice mezi vrstevníky jsou důležitým mezníkem ve

vývoji dítěte. Dále lze uvést, že homofobní narážky, urážky, posměšky nejsou pouze problémem školním, nýbrž i celospolečenským.

2 Stejnopohlavní páry jako žadatelé o NRP

Velké množství stejnopohlavních párů touží po tom, aby získaly dítě osvojením či svěřením do pěstounské péče, avšak neustále se setkáváme s nižší podporou ze strany společnosti, poté hlavně ze strany zákonodárců. Hlavním argumentem je zachování zdravého psychického vývoje dítěte.

Děti, které vyrůstají dlouhodobě v ústavní péči, touží po otevřené náruči plné citu, pochopení a to si myslím, že i v této době modernějších dětských domovů, nedokáže plně ústavní výchova zajistit.

V této kapitole budou uvedeny informace o náhradní rodinné péči stejnopohlavních párů, jestliže by nastala situace, že by stejnopohlavní pár měl stejná práva v náhradní rodinné péči jako je to u párů heterosexuálních.

V kontextu náhradní rodinné péče žadatele chápeme jako osobu, která podala žádost o zprostředkování náhradní rodinné péče u příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Dle práva bylo zahájeno správní řízení. Někteří žadatelé mají názor na pojmenování „žadatel“ takový, že oni o nic nežádají, oni nabízejí (Nožířová, 2012, 25s.).

2.1 Náhradní rodinná péče

Náhradní rodinná péče je poskytována dětem bez rodiny nebo dětem, které nemohou dočasně nebo trvale žít ve své vlastní rodině a je jim umožněno vyrůstat v náhradní rodině. Lze ji definovat jako (Klimeš in Nožířová, 2012, 11s.): *„Souhrnné označení pro všechny druhy nekolektivní péče o děti, o které se z nejrůznějších důvodů nemohou starat biologičtí rodiče.“*

Účelem náhradní rodinné péče je poskytnout dítěti přechodnou či dlouhodobou péči, která se nejvíce podobá péči v rodině. Dítěti tak dává možnost vyrůstat v přirozeném prostředí, které rozvíjí psychomotorický a psychický vývoj, na místo ústavní péče. Náhradní rodinná péče je ukotvena v zákonu č. 89/2012 Sb., v občanském zákoníku, a to formou adopce (osvojení), pěstounství či poručenství (Novotná, 2018, 19-20s.). *„Při osvojení přijímá pár či jednotlivci opuštěné dítě za vlastní a mají k němu stejná práva i povinnosti, jako by byli jeho rodiče. Osvojením vzniká mezi osvojiteli a*

dítětem vztah jako mezi biologickými rodiči a vlastními dětmi“ (Matějček, 1999, 33s.). „Pěstounská péče je státem garantovaná a kontrolovaná forma náhradní rodinné péče, která zajišťuje dostatečné hmotné zabezpečení dítěte i přiměřenou odměnu těch, kteří se ho ujali“ (Bubleová, 2002, 16s.).

2.1.1 Adopce stejnopohlavními páry

Zákon o registrovaném partnerství neumožňuje adopci neboli osvojení dítěte osobami, které jsou v registrovaném partnerství. Pro jednotlivé osoby, gaye či lesby, kteří nežijí ve svazku registrovaného partnerství je sice adopce právně možná, ale vlivem velkého množství žadatelů heterosexuálních párů, spíše nereálná. Adopce tedy zůstává pouze výsadou manželství, které je v Česku povolené pouze mezi mužem a ženou (Sloboda, 2016, 112s.).

Stejnopohlavní páry nemají možnost ani tzv. přiosvojení. Tento pojem lze definovat jako adopce dítěte druhým – nebiologickým rodičem. Rodiči, který má z předchozího heterosexuálního vztahu dítě a nyní žije se stejnopohlavním jedincem, v roce 2017 vyvstala naděje, že by jeho partner čili nevlastní rodič dítěte mohl adoptovat dítě, které vychovávají společně. Návrh neprošel (PROUD, 2017).

Dle mého názoru je v tomto směru znatelné upozaďování práv stejnopohlavních párů. Nejen, že nemají možnost adopce dítěte, ale u přiosvojení v případě úmrtí biologického rodiče nebo rozpadem partnerství, nebiologický rodič nemá žádná práva ve vztahu k dítěti.

Dítě může být vytrženo ze svého prostředí a dáno do péče některého příbuzného zemřelého vlastního rodiče, i přesto, že s nevlastním rodičem mají harmonický vztah. Při rozpadu tohoto partnerství by pak mohl biologický rodič bránit styku dítěte s nevlastním rodičem, i když mezi dítětem a nevlastním rodičem byl vytvořen kvalitní vztah.

2.1.2 Pěstounská péče stejnopohlavními páry

Ve srovnání s adopcí zde mají dle právní úpravy stejnopohlavní páry možnost svěřeni dítěte do pěstounské péče, avšak nejde o svěřeni dítěte do pěstounské péče stejnopohlavnímu páru, ale pouze jednotlivci, tedy individuálně. V případě, že by si

chtěl vzít do pěstounské péče dítě nevlastní rodič, který je partnerem rodiče, který z předchozího heterosexuálního vztahu má dítě, potřebuje souhlas s pěstounskou péčí bývalého partnera či partnerky vlastního rodiče dítěte, obdobně jako je to u manželů, kde se chce stát pěstounem pouze jeden z nich (Úřad vlády, 2007, 34s.).

2.2 Základní předpoklady stejnopohlavních párů jako žadatelů o NRP

K zařazení žadatele do evidence zájemců o náhradní rodinnou péči je zapotřebí odborného posouzení, které zahrnuje několik aspektů dle zákona o sociálně právní ochraně dětí.

V rámci odborného posouzení se přihlíží k osobní charakteristice žadatele, psychickému stavu, duševnímu zdraví, k výchovným kompetencím, rodinným vztahům a motivaci k žádosti o osvojení či pěstounskou péči. Tyto aspekty je prověřují v rámci psychologického vyšetření.

Zapotřebí je i zhodnotit celkový zdravotní stav žadatele po stránce tělesné i duševní, smyslové. Účel tohoto zhodnocení je předcházení komplikacím, které by mohly nastat jako překážka v péči o svěřené dítě. Neexistuje však seznam onemocnění, kterými by vzhledem k ochraně zdraví dítěte nesměl žadatel trpět, tedy závažnou infekční chorobou, dále pak nevyлéčitelným onemocněním s nepříznivou prognózou do budoucna, která by mohla narušit péči o dítě.

Pro budoucí náhradní rodinnou péči jsou důležitými aspekty etnické, kulturní, náboženské a sociální prostředí, stabilita rodinného zázemí a vztahy žadatele s blízkými osobami. Zásadní je při posuzování aspekt bytových poměrů, úroveň vedení domácnosti, posouzení schopnosti finančního zajištění materiálních potřeb dítěte. Posouzení bezúhonnosti patří do základních předpokladů žadatele o NRP. Posuzuje se nejen žadatel, ale také osoby žijící ve společné domácnosti žadatele. OSPOD si žádá výpis z evidence rejstříku trestů (Trnková, 2018, 19-20s.). Bezúhonnost žadatelů je důležitá pro navázání dobrého vztahu dítěte k žadatelům, kteří mu mohou být dobrým výchovným vzorem a budou ho chránit před riziky se ztrátou zdraví, důstojnosti a svobody (Mertová, Janků, 2019, 8s.).

2.3 Zralost a motivace stejnopohlavních párů jako žadatelů o NRP

Člověk se pokládá za zralou osobnost tím, že po dokončení dospívání přejímá plnou a občanskou odpovědnost, postupně začíná být ekonomicky nezávislým, plně rozvinul osobní zájmy, postupně vytváří vztah se životním partnerem, dále by měl být připraven na výchovné úlohy ke svým dětem, dále být vybaven určitou mírou starostlivosti o stárnoucí rodiče (Langmaier, Krejčířová, 1998, 162s.). Dle mého názoru posouzení zralosti osobnosti žadatele o náhradní rodinnou péči je velmi relativní a obtížnou součástí v procesu posouzení sociálním pracovníkem. Myslím, že zralost osobnosti odhalí psychologické vyšetření.

Jedinec, který se nachází ve vztahu s motivací, cosi hledá, od určitých objektů se odvrací, u jiných prodlévá a vykazuje tak, že motivované chování vede s určitou orientací k nějakému cíli, to znamená, že je zaměřeno na něco, co přináší člověku pocit uspokojení (Nakonečný, 1996, 12s.).

Motivaci v souvislosti s náhradní rodinnou péčí si vysvětlují jako očekávání, které má žadatel od aktu náhradní rodinné péče.

Posuzování motivace žadatelů o náhradní rodinnou péči může být obtížné, pochopení motivace však je podstatnou součástí vyhodnocení žádosti o náhradní rodinnou péči. Je zapotřebí s touto motivací pracovat v celém průběhu dané NRP. V této situaci by měli sociální pracovníci pokládat otázky, co žadatele k tomuto činu vede, co za jejich rozhodnutí stojí, jaký je k tomu vedl důvod. Žadatelé tak sdělují poměrně intimní informace.

Úkolem pracovníků, kteří se zabývají náhradní rodinnou péčí je odhalit skrytou motivaci a poté se zabývat motivací skutečnou. Tato motivace mnohdy bývá utajována, jelikož se neshoduje s principy NRP. V pěstounské péči se můžeme setkat s motivací finanční odměny, avšak jestliže náhradní rodiče zajišťují dítěti dobrý vývoj, nemůžeme tento druh motivace odsuzovat. Cílená práce s motivací je potřebná i v ohledu prevence vystavení dítěte některým z různých závažných důvodů. Žadatelé mohou mít nějakou sexuální odchylku – pedofilii či mohou být členy sekty (Nožířová in MPSV, 2015, 41-43s.).

„*Motivaci můžeme rozdělit na* (Nožířová in MPSV, 2015, 41-43s.):

- *Motivaci altruistickou*
- *Motivaci uspokojení rodičovských potřeb*
- *Motivaci finanční*
- *Motivaci z důvodu sociální prestiže“*

S motivací altruistickou se můžeme nejvíce setkat u pěstounské péče, kde pěstouni touží po tom, aby mohli pomoc dítěti, které to nejvíce potřebuje. Sociální pracovník by v tomto případě měl dbát na to, aby žadatelé nepřecenili svoje síly. Důležité je, aby žadatelé znali svoje limity. Motivace uspokojení rodičovských potřeb se nejvíce objevuje u osvojení (Nožířová in MPSV, 2015, 45s.).

Dle mého názoru k tomuto typu motivace uspokojení rodičovských potřeb inklinují stejnopohlavní páry. Touží po dítěti, o které by mohli pečovat, a tak si i uspokojit své rodičovské potřeby.

Zde je důležité, aby sociální pracovník odborně vysvětlil, že se nevyhledává dítě pro pár, ale naopak že se vyhledávají rodiče pro dítě.

Žadatelů, kterých se tato motivace týká, musí splňovat přísná kritéria, aby bylo možné tyto prostředky od státu získat. Musí splnit zákonem dané podmínky a poté se kvalitně starat o dítě (Nožířová in MPSV, 2015, 46s.).

Myslím, že stejnopohlavní páry by se mohly potýkat i s motivací z důvodu sociální prestiže. Někteří by skrytě mohly po okolí požadovat uznání, že tuto roli zvládají, i když v rodině chybí druhé pohlaví. Dále pak by tato motivace u stejnopohlavních párů mohla mít důvod dokazování si faktu, že i stejnopohlavní pár může vychovávat dítě.

2.4 Schopnost zajištění emocionálního vztahu a přijetí dítěte do rodiny

Myslím, že tato schopnost či předpoklad se velmi těžko posuzuje před tím, než dítě přijde do rodiny. Rodina se na tento příchod musí připravit, alespoň teoreticky. Žadatelé by měli být informováni, že děti, které je možné adoptovat, či svěřit do pěstounské péče, mnohdy vyrůstaly v různých podmínkách. Někteří mohly být oběťmi násilí v rodině, jiní zanedbaní či traumatizovaní. Mnoho z nich si prošlo v útlém věku

ranou deprivací⁵ a následky se mohou projevovat téměř po celý jejich život. Žadatelé o náhradní rodinnou péči prochází několika kurzy přijetí dítěte do rodiny. V této přípravě na přijetí dítěte by neměly být sdělovány pouze problémy, ale také možnosti řešení těchto problémů, které se mohou objevit v různém věku dítěte. Náhradní rodiče se musí připravit na to, že příchodem nového člena rodiny se změní jejich denní režim, trávení volného času a další faktory.

Krajský úřad v rámci odborného posouzení žadatelů o NRP hodnotí přípravu žadatelů k přijetí dítěte do rodiny. Žadatel musí absolvovat odborné kurzy, poté je u žadatelů hodnocena schopnost pečovat o děti. Příprava stát se osvojiteli či pěstouny se zaměřuje na sebezpoznaní žadatele, jeho rodinného systému, sociálních kontaktů, poznání a naplňování práv dítěte a potřeb v náhradní rodinné péči, vhodnou komunikaci s dítětem a přístup k němu (Trnková, 2018, 21s.).

Dle Pazlarové (2016, 66 s.) je navázání emocionálního vztahu náhradních rodičů s dítětem klíčovým faktorem k úspěšnosti zajištění následné péče. Účel vytvoření kvalitního vztahu je dobrá adaptace dítěte v rodině. Pro dítě je tento vztah významný ve splněném přání být součástí rodiny, vzájemná komunikace dítěte s náhradními rodiči je důležitou prevencí poruch vazby a chování dítěte. Kvalitní vztah, otevřenost je dlouhodobý proces a je součástí celého procesu mezi dítětem a náhradními rodiči.

Náhradní rodina musí být připravena umožnit dítěti dostatečné uspokojování psychických potřeb, uzpůsobených dle věku dítěte tak, jak je poskytuje běžná rodina. V nižším věku je to hlavně tělesný kontakt, mazlení, blízkost mateřské osoby či podněty k činnostem mladšího věku dítěte, u starších dětí je to hlavně vytvoření pocitů bezpečí a zajištění podnětů k činnostem přiměřených věku (Koluchová, 1992, 45s.).

⁵ Deprivace vzniká v důsledku neuspokojování psychických potřeb dítěte. Jde o nedostatek podnětů, nedostatek citových vazeb a možností.

2.5 Zajištění přirozeného vývoje dítěte

Žadatel o NRP si musí být vědom, že dítě prochází určitými fázemi vývoje, které úzce souvisejí s jeho aktuálními potřebami. Aby tento vývoj byl plnohodnotně zajištěn, rodiče by se měli soustředit na zajištění potřeb dítěte.

Psychický vývoj dítěte může ovlivňovat mnoho faktorů. Tyto faktory se mohou lišit dle vývojové fáze a na základě dalších vlastností daného jedince. To, jak se jedinec bude vyvíjet, je dáno dispozičním komplexem a částečně vnějšími vlivy, které jsou podnětem pro získání zkušeností. Genetické dispozice představují informace, na kterých závisí vytvoření předpokladů pro rozvoj psychických a somatických vlastností. Na vývoj dítěte má vliv prostředí, ve kterém vyrůstá (Vágnerová, 2012, 16-18s.).

Pro dosažení optimálního vývoje dítěte v rodině by mělo být zajištěno uspokojování duševních potřeb dětí, ale i rodičů. Tímto je myšleno vytvoření prostoru pro vzájemnost mezi rodiči a dítětem. Rodiče by měli dítě vnitřně přijmout a na jeho osobním vývoji se angažovat. Pro dobrý vývoj dítěte je prospěšné zajištění přísunu podnětů ze svého nejbližšího prostředí, které zároveň zajišťuje pocit a vědomí jistoty a přehlednosti v rodině. Měla by být zajištěna trvalost a hloubka citových vztahů, aby pro dítě rodina nesla význam, neměly by být pro dítě vztahy pouze povrchní. Kvalitní vztahy pro dítě znamenají určitou stabilitu domova, která ho neopustí, a tak se vytváří i vědomí společenské hodnoty, užitečnosti a vize do budoucna. Rodina je určité místo, kde členové sdílejí místo, čas a prožitky, dítě se tak učí nápodobou dospělých vzorů, trávením společného času, sdílením radosti, ale i nepohody. Pro dobrý vývoj dítěte je nutné, aby jeho náhradní rodiče zajistili určitou hranici intimity a soukromí, avšak i svoji. Rodiče by se neměli dítěti „vnucovat“, rušit jej, zároveň by měli myslet i na svoje soukromí, kdy není prospěšné si z dítěte dělat důvěrníka a zatěžovat ho svými problémy. Dospělá osoba, tedy rodič, by neměl figurovat pouze jako pozorovatel chování, ale být účastníkem interakce mezi dospělým a dítětem. Výchova dítěte by pak mohla být zajištěna na systému odměn a trestů, avšak s určitým citem. Citem v tomto kontextu je myšlena výchova na základě ocenění a odpuštění (Matějček, Dytrych, 1999, 134-135s.).

2.5.1 Identifikace role dítěte v rodině

Identifikaci můžeme definovat jako ztotožnění se s osobou, se kterou má jedinec vztah a chce se jí přiblížit. Je charakteristická tím, že jedinec projevuje záměrné úsilí o převzetí způsobů chování pečující osoby. Z mého pohledu lze konstatovat, že identifikační vzor rodiče jako milující osoby ve vztahu k dítěti není závislý na pohlaví rodiče.

V tradičních rodinách je zřetelné oddělení ženských a mužských rolí. Muž je obvykle pracovně vytížen, ekonomicky zajišťuje rodinu, má více společenských kontaktů než žena. Žena se v tomto typu rodiny věnuje hlavně domácím záležitostem (Matoušek, 2003, 135s.). Mnohdy srovnáváme stejnopohlavní páry s páry heterosexuálními a často toto rozdělení rolí očekáváme i v homoparentální rodině.

Genderová⁶ organizace dělby práce ve společnosti se dále reprodukuje procesem socializace tím, že se jedinci učí generovým rolím. Nejde o jakousi mechanickou reprodukci genderové identity či role, ale i o jejich aktuální produkci. Genderová identita či genderové role nejsou ničím, co by nám bylo dopředu determinováno, ani biologicky, ani sociálně (Maříková, 2007, 16s.).

Z výzkumů vyplývá, že stejnopohlavní páry rozdělené role v rodině nemají. Některé činnosti však jsou doménou jednoho z partnerů nebo jedné z partnerek. Argumentace zněla tak, že toto dělení činností však není z důvodu gender, nýbrž na základě osobních předpokladů či potřeb (Polášková, 2009, 138s.).

Dle mého názoru si dítě může svůj identifikační vzor z pohledu gender nalézt v blízkém okolí. Dítě není izolováno pouze v rodině. Chodí do školy, dochází do zájmových kroužků, stýká se s dalšími členy rodiny.

2.5.2 Interpersonální vztahy dítěte

Člověk jako sociální bytost je závislý na interpersonálních vztazích. Předpokladem pro interpersonální vztahy je interakce mezi dvěma lidmi, interakce pak vytváří jakousi „stopu“ příjemného či nepříjemného dojmu, důvěry či nedůvěry.

⁶ Gender – kulturně vytvořené rozdíly mezi muži a ženami

Vztahem máme na mysli jistou vazbu mezi dvěma lidmi, která má historii a vlastnosti. Některé interpersonální vztahy mohou vyrůst ve vztahy těsné, jiné zase zůstávají v pozici vztahů povrchních (Slaměník, 2011, 99s.).

Dítě v rodině přibližně do 10 let je plně závislé na interakci s rodičem. Již v batolecím věku je schopné rozeznat, co se od něho očekává, za co bude chváleno a za co káráno (Slaměník, 2011, 106s.). Dále dítě navazuje vztahy se širší rodinou, vrstevníky, členy zájmových skupin.

Interpersonální vztahy jsou zásadní hlavně v životě dospívajícího jedince, zejména při budování vlastní identity. Být přijímán vrstevníky je důležité, než mít dobré vztahy s dospělými (Kadlecová a Hrouzek, 2018, 239s.).

Z výzkumů vyplývá, že děti vyrůstající v homoparentální rodině byly dobře adaptované v prostředí interpersonálních vztahů a nelišily se od dětí z tradičních rodin. Naopak se ukázalo, že děti nejsou znevýhodňovány v jejich okolí a jejich psychosociální vývoj není narušen (Polášková, 2009, 84s.).

3 Posouzení životní situace klienta sociálními pracovníky OSPOD

Za proces odborného posouzení žadatelů o NRP odpovídají sociální pracovníci, psychologové, posudkový lékař. Na celkovém zhodnocení těchto žadatelů se podílejí pracovníci krajského úřadu daného kraje. Z vyhlášek vyplývá, že pracovníci se řídí zákonnými kritérii pro vhodné žadatele o NRP, avšak každý kraj má poupravenou metodiku k dalšímu hodnocení předpokladů. Nejvýznamnějšími kritérii pro odborné posouzení žadatelů jsou základní předpoklady – zdravotní a psychický stav žadatele, charakteristika osobnosti, motivace k přijetí dítěte do rodiny. Za kritérium s průměrným významem pak lze považovat sociální situaci žadatele, úroveň jeho bydlení, ale i počet dalších osob žijících ve společné domácnosti. Dalšími kritérii, která jsou pokládána za významná, jsou rodičovské kompetence žadatele, podmínky pro příznivý vývoj dítěte.

3.1 Sociální práce

Sociální práci můžeme zařadit do skupiny tzv. sociálních věd, do kterých také patří sociologie, pedagogika, psychologie a další vědy. Dlouhé období se sociální práce považovala za aplikovanou vědní nebo hraniční disciplínu. Nakonec je tato disciplína o člověku akceptována jako samostatná oblast vědeckého zkoumání, která má multidisciplinární základ. K vytvoření nového systému poznání je využíváno propojování poznatků z tzv. klasických vědních oborů. Sociální práce se tak stává vědou, která získává poznatky z vlastního vědeckého poznání, a zároveň z poznatků dalších vědních disciplín, o které se opírá (Levická in Květenská, 2009, 25s.).

Sociální práci lze definovat jako společenskovědní disciplínu, ale i oblast praktické činnosti. Cílem této disciplíny je odhalit, vysvětlit, zmírnit a řešit sociální problémy lidí. Jedná se například o sociální problémy jako je chudoba, zanedbávání výchovy dětí, delikvence mládeže a mnoho dalších. Sociální práce se opírá o společenskou solidaritu a ideál naplňování lidského potenciálu. Sociální pracovníci pracují s jednotlivci, skupinami, komunitami. Pomáhají tak s dosažením způsobilosti ke společenskému uplatnění. Kromě těchto činností pracují i se společnostmi, kde pomáhají vytvářet příznivé společenské podmínky pro uplatnění svých klientů. U klientů, kteří se společensky již uplatnit nemohou, sociální práce podporuje jejich důstojný způsob

života (Matoušek, 2013, 11s.). Jelikož sociální práce vždy nepracuje pouze s jednotlivcem, ale také se skupinou a komunitou. Lze uvést definici dle Americké národní asociace sociálních pracovníků, která definovala cíl sociální práce jako (In Navrátil, 2001, 12s.): „*Sociální práce je profesionální aktivita zaměřená na pomáhání jednotlivcům, skupinám nebo komunitám zlepšit nebo obnovit jejich schopnost sociálního fungování⁷ a tvorbu společenských podmínek příznivých pro tento cíl.*“

3.2 Sociální pracovník

Profese sociálního pracovníka vznikla jako reakce na potřebu řešení nových sociálních situací, které řeší jednotlivci, ale také celá společnost. V rámci rodiny, kde se v minulosti mnohé vyřešilo, nyní nedokázali členové rodin již řešit závažné sociální problémy. Sociální pracovník tak vstoupil do prostředí se svými metodami práce s jednotlivcem, skupinou či komunitou a začal řešit nepříznivé sociální situace. Úkolem sociálního pracovníka je zejména zlepšení sociálních vztahů v přirozeném prostředí lidí, učit jednotlivce ke správným postojům a chování, dále pak vést člověka ke svobodnému životu v demokratické společnosti. S uvedenými dovednostmi je sociální pracovník členem multidisciplinárního týmu, ve kterém má opodstatněné místo (Hanuš, 2007, 5s.).

Jelikož sociální práce je pokládána za náročné a rozporuplné povolání, na budoucí pracovníky je kladen nárok na specifické požadavky ve vzdělání, ale také na osobnost sociálního pracovníka. Na sociálního pracovníka jsou kladeny požadavky vysoké odborné přípravy, osobní zralosti a zkušenosti. Vyžaduje se tak po těchto pracovnících vyšší odborné či vysokoškolské vzdělání (Květenská, 2009, 25s.).

Sociální pracovník pracuje s klienty jako jednotlivci, s rodinami, se skupinami. Dále pak s organizacemi, kde buď řídí činnosti agentur, které poskytují sociální služby nebo jako profesionální pracovník vstupuje do organizací a řeší problémy, které je kompetentní řešit. Pracuje také s místními komunitami, tedy s lidmi, kteří žijí na jednom místě, nebo je spojuje společný zájem. Jako expert se sociální pracovník může vyjadřovat v přípravě tvorby zákonů či vyhlášek (Matoušek, 2013, 13s.).

⁷ Sociální fungování je interakce, které probíhají mezi požadavky prostředí a lidmi

Sociální pracovník mnohdy působí jako prostředník mezi klientem a jeho prostředím, funkci sociálního pracovníka Nizozemská asociace sociálních pracovníků chápe jako (In Navrátil, 2001, 12s.): *„Pomoc lidem, kteří se pokouší řešit a zvládnout problémy ve fungování v interakcích se svým sociálním prostředím. Prostřednictvím své pomoci se sociální pracovník snaží zlepšit způsob, kterým lidé sociálně fungují, nebo vztahy mezi lidmi a jejich sociálním prostředím.“* Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách definuje sociálního pracovníka jako: *„Sociální pracovník vykonává sociální šetření, zabezpečuje sociální agendy včetně řešení sociálně právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, sociálně právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytování krizové pomoci, sociální poradenství a sociální rehabilitace, zjišťuje potřeby obyvatel obce a kraje a koordinuje poskytování sociálních služeb.“*

Sociální pracovník působí v různých organizacích. Jsou to organizace patřící pod ministerstvo školství, jako jsou základní a střední školy, diagnostické ústavy, střediska výchovné péče, dětské domovy, dětské domovy se školou, výchovné ústavy, pedagogicko-psychologické poradny, speciálně-pedagogická centra. Ministerstvo práce a sociálních věcí pak zaměstnává sociální pracovníky v zařízení sociálních služeb, na úřadech práce, na obcích, na obcích s rozšířenou působností, na krajských úřadech. Organizace ministerstva zdravotnictví, kde působí sociální pracovníci je například nemocnice, kojenecké ústavy, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a léčebny. Sociální pracovníci působí také pod ministerstvem vnitra v organizacích integračních středisek, v zařízení pro integraci cizinců. Sociální pracovníci působící ve věznicích, probační a mediační službě, tyto pracovníci spadají pod gesci ministerstva spravedlnosti.

3.3 Sociálně-právní ochrana dětí

Sociálně právní ochrana dětí je samostatným a uceleným útvarům, který funguje v českém právu. Účelem je poskytování ochrany nezletilým dětem, tedy občanům, kteří se nedokáží bránit sami při působení negativních vlivů na jejich osobu či vývoj. Ochrana je realizována státními orgány, a zároveň některé pravomoci jsou delegovány na soukromé osoby pověřené MPSV. Cílem je zabezpečit ochranu zájmů dítěte a v případě ohrožení zabezpečit jeho zdravý a harmonický vývoj. Sociálně-právní ochrana

děti je upravena zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Zákon chápe sociálně-právní ochranu dítěte jako ochranu práv dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochranu zájmů a jmění dítěte, dále pak na právo znovuvytvoření funkcí rodiny. Sociálně-právní ochrana dětí je užším pojmem k právní ochraně dítěte, které rozumíme jako souhrn rozsáhlého souboru práv a oprávněných zájmů dítěte, kde právní předpisy mají různou právní sílu. Ochrana dětí vychází z mezinárodních smluv, a těmi jsou Ženevská deklarace práv dítěte, Všeobecná deklarace lidských práv, Deklarace práv dítěte, Úmluva o právech dítěte, článek 32 Listiny základních práv a svobod.

Za základní princip ochrany dítěte lze pokládat preventivní působení na rodinné vztahy a ochrana dětí před sociálně patologickými jevy, které by mohly dítě ohrozit. Sociálně-právní ochrana dětí je poskytována dětem, jejich rodičům nebo osobám, kterým byly děti svěřeny do výchovy, neplní či nemohou plnit rodičovské povinnosti vůči dětem. Dále pak je poskytována dětem, které žijí zahálčivým či nemravným životem, které opakovaně utíkají z domova, na nichž byl spáchán trestný čin nebo je podezření z jeho spáchání (Tomeš, 2009, 197s.).

Jeden ze základních principů SPO je předcházení vzniku problémů nebo předcházení jejich intenzity narůstání a účinná ochrana života, zdraví a přirozeného vývoje dítěte, předpokladem účinné pomoci je povědomí orgánů SPO o rodinách a dětech, které potřebují danou pomoc. Z uvedeného vyplývá, že mnoho činností spočívá v preventivním a výchovném působení, které především vykonávají obecní úřady a obecní úřady s rozšířenou působností, které mají prostor sledovat ochranu dítěte a činit potřebná opatření s informacemi o problému a místních podmínkách, někdy za spolupráce různých organizací. Sociálně-právní ochranu dětí dále vykonávají krajské úřady, MPSV, Úřad pro mezinárodně-právní ochranu dětí (Novotná, Fejt, 2009, 97s.).

Činnosti obecních úřadů a obecních úřadů s rozšířenou působností (Matoušek, 2016, 36s.):

- „depistáž⁸ ohrožených dětí
- působení na rodiče v posilování rodičovské odpovědnosti

⁸ Depistáž je vědomé, cílené a včasné vyhledávání jedinců či skupin ohrožených sociálním vyloučením nebo jinou sociální událostí v jejich sociálním prostředí

- *konzultace nedostatků ve výchově dětí*
- *konzultace nedostatků v chování dětí*
- *pověřování, zda se děti nepohybují v prostředí, které by mohlo být pro ně ohrožující, sledování nepříznivých vlivů*
- *poskytování poradenství rodičům či jiným organizacím*
- *poradenství pro osoby vhodné stát se osvojiteli či pěstouny*
- *navštěvovat děti v ústavní výchově a dbát na dodržování práv a důvodu pro pobyt v ÚV*
- *oznamování případů dětí ORP, které jsou ohrožené*
- *sdělování informací o dítěti státnímu zastupitelství, krajskému úřadu, MPSV a jiným organizacím jako je soud, věznice, policie, Probační a mediační služba*
- *vyhodnocování situace ohrožených dětí a rodin, zpracování IPOD*
- *podávání návrhů k soudu“*

3.4 Role sociálního pracovníka na OSPOD

Činnost sociálních pracovníků, kteří působí v rámci oddělení SPOD, lze rozdělit do čtyř oblastí. Oblast péče o rodinu a děti zajišťují opatrovníci, poručníci, veřejní poručníci či referenti péče o děti. Tito pracovníci především řeší životní situace rodin a dětí, kde se rodina z nějakého důvodu rozpadá, je zapotřebí upravit povinnosti a práva rodičů směrem k dítěti. Dále pak řeší nepříznivé vlivy na dítě, kterým může být například domácí násilí. Oblast náhradní rodinné péče, kde sociální pracovníci se zejména snaží o to, aby děti mohly vyrůstat v náhradních rodinách v příznivém prostředí, jelikož v biologických rodinách se jim kvalitní péče nedostává. Činnosti těchto pracovníků jsou pak hlavně ve zprostředkování náhradní rodinné péče, poskytují poradenství, dávají a přijímají návrhy od soudu, dále pak sledují vývoj dětí v NRP a vykonávají také funkci opatrovníka či poručníka. Oblast sociální prevence neboli kuratelů dětí a mládeže vykonávají pracovníci tzv. kurátoři, kteří svoji pracovní činnost zaměřují zejména na pomoc s řešením nepříznivých sociálních podmínek, výchovných a jiných vlivů na dítě. Snaží se o začlenění dítěte do společnosti. Oblast, která se zaměřuje na děti, které procházejí týráním, zneužíváním či zanedbáváním (syndrom CAN), je na některých odborech samostatnou sférou výkonu SPOD. Pracovníci se zde soustředí

zejména na zajišťování veřejnoprávní ochrany příznivého vývoje dítěte před nepřiměřeným ohrožením z jeho okolí (OSPOD HK, 2019).

3.5 Posuzování životní situace klienta v souvislosti s NRP

Posouzení životní situace⁹ klienta je jednou z nejnáročnějších činností sociálních pracovníků. Závisí na něm další postup sociálního pracovníka, a také míra závažnosti osudu posuzovaných osob. Janebová (2010, 120s.) vymezuje posouzení jako: *„Určitý výsek reality, ve kterém se osoba v prostředí nachází. Jedná se o velmi složitý komplex okolností, který z hlediska možností sociální práce můžeme jen velmi těžko plně postihnout. Situaci klienta či klientky lze považovat za předmět porozumění sociálních pracovníků, kterým lze dosáhnout přes posuzování.“*

Jedním z důvodů, proč sociální pracovník posuzuje životní situace dané rodiny je skutečnost, kdy pracovník zvažuje, zda je daná rodina vhodná pro náhradní rodinnou péči, zda splňuje požadavky, aby do konkrétní rodiny mohlo být umístěno dítě, které se v tomto prostředí bude pozitivně vyvíjet jako v rodině biologické.

Dle Watsona a Westové (In Sociální práce, 2006, 73s.) je cílem posouzení porozumění životní situace klienta odhalení možných potencionálních změn v životní situaci, aby se předcházelo možným rizikovým faktorům v životě rodiny, avšak je důležité zvážit případné změny v situaci rodiny, aby bylo možné dále plánovat vhodnou intervenci.

Dle mého názoru je v posouzení životní situace klienta důležité zvážit potencionální změny v životní situaci žadatele, vlastně budoucího náhradního rodiče z důvodu toho, aby se předcházelo v co největší míře případnému ohrožení dítěte. Nemusí se jednat o ohrožení fyzické, ale v první řadě psychické. Myslím, že posouzení je důležitou činností, která má své místo nejen před tím, než se dítě umístí do rodiny, nýbrž i během několika let dítěte v náhradní rodině.

⁹ Životní situace je výsledek vzájemných interakcí mezi jedincem a prostředím.

3.5.1 Hledisko posuzování rodičovských kompetencí žadatelů o NRP

Rodičovské kompetence můžeme definovat jako schopnosti a dovednosti rodiče, které by měl mít a vedou k výchově dítěte a materiálnímu zabezpečení. Dle mého názoru posuzování rodičovských kompetencí velmi úzce souvisí s posouzením základních předpokladů a motivace žadatelů o náhradní rodinnou péči. Sociální pracovník by měl tedy propojit informace, které již obdržel od jiných odborníků například psychologů či od svých kolegů. Posuzování rodičovských kompetencí je velmi individuální a citlivou záležitostí.

Jako první kritérium při posuzování rodičovských kompetencí je osobnost náhradního rodiče, primárně se posuzuje jeho zralost a duševní zdraví. Dále se posuzuje, jaký vztah by žadatel zaujímal k dítěti. Indikátorem k posouzení je také možný prostor pro péči o dítě a projevení citů, charakter náhradního rodiče a mravní normy člověka (Matoušek, 2015, 53s.).

Rodičovskými kompetencemi je v této souvislosti myšleno, zda člověk je schopen dítěti nastavit hranice, které jsou důležité pro zdravý vývoj dítěte. Měla by se odlišit láska k dítěti, která bude ve vztahu náhradní rodič a dítě. Náhradní rodiče se mohou někdy projevovat jako spasitelé světa, tím že zachránili dítě, mohou poskytovat tzv. opičí lásku dítěti či lásku, která je zaměřená hlavně na uspokojování potřeb dospělého, a právě zde je zapotřebí citlivost sociálního pracovníka na odhalení těchto znaků.

V rodině potencionálních náhradních rodičů by se měla dále posuzovat stabilita partnerského/manželského vztahu. Stabilita je pokládána za indikátor pravděpodobnosti úspěšnosti NRP. Žadatel o NRP, který žije ve spokojeném vztahu, zpravidla vytvoří optimální podmínky pro vývoj dítěte. Mělo by se posuzovat také riziko rozpadu vztahu při zátěži, jako je například přijetí dítěte do NRP. Pár by měl spolu trvale žít alespoň 2-3 roky. Tato doba se pokládá za hranici, kdy jedinci vědí, co od toho druhého mohou očekávat, a předpokládá se určitá stabilita do budoucna. V životě zájemce by v této době neměly být přítomny závažné změny – změny bydliště, špatná ekonomická situace, krize v partnerském vztahu a další. U zájemce se zjišťuje, zda je přítomný základní předpoklad a způsobilost starat se o dítě, pečovat o dítě a vychovávat ho (Mertová, Janků, 2019, 15s.).

3.5.2 Hledisko posuzování socio-ekonomické situace rodiny žadatelů o NRP

Sociální pracovník ve svém posuzování musí být komplexně zaměřený, posuzuje předpoklady žadatele jako případné budoucí náhradní rodiče, dále pak podmínky pro optimální vývoj dítěte, a také podmínky socio-ekonomické. Sociální pracovník zkoumá rozložení a uspořádání bytových prostor, možnosti a omezení bytového prostoru, snaží se zmapovat sociální prostory a osobní teritoria jednotlivých členů domácnosti. Zvažuje, co vypovídá bytový prostor o životním stylu rodiny. Nezajímá se pouze o to, jestli se jedná o domácnost udržovanou nebo neudržovanou, ale rozlišuje, zda se jedná o nepořádek, který je způsoben běžným chodem domácnosti či je to nepořádek způsobený chaosem. Mimo jiné se zvažuje i zabezpečení prostoru a jeho okolí ve smyslu eliminace rizik. Sociální pracovník se dále soustředí na lokalitu domu či bytu, zda dítěti bude dostupná škola, zdravotnické zařízení či zájmové sdružení, kam dítě může docházet (Matoušek, 2013, 95s.).

Při posouzení je důležité všimnout si i dalších členů domácnosti a zvážit, zda nějakým zásadním způsobem nebudou negativně ovlivňovat příchod nového člena do rodiny. Jelikož tito lidé, kteří žijí ve společné domácnosti, budou mít vliv i na svěřené dítě, je dobré znát jejich názor na NRP. Posuzuje se také ekonomická úroveň žadatele a schopnost finančního zajištění rodiny, aby z tohoto pohledu mohl zajistit potřeby dítěte a zároveň uměl disponovat s finančními prostředky, případně plnit závazky ve formě dluhů. Neschopnost plnit závazky plynoucí z dluhů, poté způsobují stres a často i chaos v domácnosti a je zde riziko ovlivnění schopnosti zajištění kvalitní péče svěřenému dítěti (Mertová, Janků, 2019, 13s.).

3.5.3 Hledisko posuzování zajištění přirozeného vývoje dítěte v rodině žadatelů o NRP

Hledisko posuzování zajištění přirozeného vývoje dítěte náhradním rodičem úzce souvisí s posuzováním rodičovských kompetencí. Sociální pracovníci posuzují schopnost potencionálního náhradního rodiče dítě vychovat, ale posuzují i schopnost zajištění potřeb dítěte k jeho rozumovému, tělesnému a psychosociálnímu vývoji.

U žadatelů se zjišťuje jak základní způsobilost starat se o dítě, tak pečovat o dítě a vychovávat ho, včetně toho, zda si žadatel dokáže představit určité odchylky ve vývoji dítěte. Tyto schopnosti žadatel může dokázat svými dosavadními zkušenostmi s výchovou dětí, péčí o jiné děti či absolvováním dalšího vzdělávání v oblasti obecně a specificky zaměřené, určené pro zájemce o NRP. Žadatel by měl vědět, co dané období dítěte obnáší za jeho potřeby (Mertová, Janků, 2019, 16s.).

Dle Matouška (2013, 225s.) je zapotřebí posoudit sociálním pracovníkem schopnost náhradního rodiče zajistit naplňování základních potřeb dítěte, kterými jsou jídlo, oblečení, teplo, bezpečí, hygiena, stálé přístřeší, ale i ochrana před škodlivými vlivy. Pro zdravý přirozený vývoj by však zajištění uvedených potřeb nestačilo. Dítě má potřeby psychologické, které jsou podrobně uvedeny v předchozí kapitole. Je zapotřebí zabezpečit dítěti potřebu stimulace, řádu, pocitu jistoty, sociálního začlenění do širšího okolí a životního smyslu. Sociální pracovník komplexněji hodnotí silné a slabé stránky rodiny a snaží se nalézt zdroje, které by mohly pomoci k případnému naplnění potřeb dítěte. Dále se posuzuje schopnost péče o rozvoj osobnosti dítěte, jeho vzdělání a možnosti volnočasových aktivit.

II. SHRNUÍ TEORETICKÉ ČÁSTI

Teoretická část měla za cíl popsat problematiku aspektů náhradní rodinné péče stejnopohlavních párů. Teoretická část je rozdělena do 3 kapitol, ze kterých se odvíjejí 4 dílčí cíle této diplomové práce. Prvním cílem je zjistit, jak vnímají sociální pracovníci svěřování dětí do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům. Druhý cíl je zjistit, jak sociální pracovníci prakticky postupují při svěřování dítěte do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům z hlediska posuzování rodičovských kompetencí. Třetí cíl je zjistit, jak sociální pracovníci prakticky postupují při svěřování dítěte do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům z hlediska posuzování socioekonomické situace rodiny. Čtvrtý cíl je zjistit, jak sociální pracovníci prakticky postupují při svěřování dítěte do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům z hlediska přirozeného vývoje dítěte v rodině. První kapitola teoretické části se zabývá vymezením pojmů týkajících se terminologie, která s homoparentalitou úzce souvisí. Jedná se o samotnou homoparentalitu a homosexualitu. V první kapitole je pozornost věnována právní úpravě soužití stejnopohlavními páry, definici rodiny a jejími funkcemi, základním potřebám dítěte v rodině a uváděnými riziky svěřování dětí do NRP stejnopohlavním párům. Druhá kapitola popisuje náhradní rodinnou péči a její druhy, základní předpoklady žadatelů o NRP, jejich zralost a motivaci, schopnost zajištění emocionálního přijetí dítěte do NRP a schopnost zajištění přirozeného vývoje dítěte. Třetí kapitola je věnována posouzení životní situace klienta sociálními pracovníky OSPOD. V této kapitole je uvedena definice sociální práce a vyjasnění pojmu sociální pracovník. Je zde popisován pojem OSPOD a role sociálního pracovníka na OSPOD, dále je pozornost věnována posouzení životní situace klienta v souvislosti s NRP, kde je vymezeno hledisko posuzování rodičovských kompetencí, hledisko socio-ekonomické situace rodiny a hledisko posuzování zajištění přirozeného vývoje dítěte v rodině žadatelů o NRP.

III. VÝZKUMNÁ ČÁST

4 Empirické výzkumné šetření

Tato část diplomové práce bude zaměřena na metodologii výzkumu, definování hlavního cíle a vedlejších výzkumných cílů, poté zahrnutých do transformační tabulky s převedením do tazatelských otázek. Dále bude definována výzkumná strategie a výzkumný vzorek, s popisem průběhu výzkumu a způsobu analýzy dat.

4.1 Formulace hlavního cíle a dílčích cílů výzkumu

Hlavním cílem výzkumu je zjistit, jak vnímají sociální pracovníci svěřování dětí do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům a jak prakticky postupují z hlediska posuzování rodičovských kompetencí žadatelů, z hlediska socioekonomické situace rodiny a z hlediska přirozeného vývoje dítěte v rodině.

Ke splnění hlavního cíle práce, byly definovány dílčí výzkumné cíle.

DC1: Zjistit, jak vnímají sociální pracovníci svěřování dětí do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům.

DC 1.1 Zjistit, jaká rizika vnímají sociální pracovníci v souvislosti se svěřováním dětí do NRP stejnopohlavním párům.

DC 1.2 Zjistit, jaké stanovisko zaujímají sociální pracovníci ke svěřování dětí do NRP stejnopohlavním párům.

DC 2: Zjistit, jak sociální pracovníci prakticky postupují při svěřování dítěte do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům z hlediska posuzování rodičovských kompetencí.

DC 2.1 Zjistit, jaké základní předpoklady stejnopohlavních párů jsou důležité u žadatelů o svěřování dítěte do NRP z pohledu sociálních pracovníků.

DC 2.2 Zjistit, jaké je hledisko sociálních pracovníků v posouzení zralosti a motivace stejnopohlavních párů jako žadatelů o svěřování dítěte do NRP.

DC 2.3 Zjistit, jaké nároky kladou sociální pracovníci při posuzování ochoty stejnopohlavních párů jako žadatelů o NRP se dále vzdělávat.

DC 3: Zjistit, jak sociální pracovníci prakticky postupují při svěřování dítěte do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům z hlediska posuzování socioekonomické situace rodiny.

DC 3.1 Zjistit, jaká jsou hlediska sociálních pracovníků při posuzování vhodných bytových podmínek žadatelů o svěření dítěte do NRP stejnopohlavním párům.

DC 3.2 Zjistit, jaké je hledisko sociálních pracovníků při posouzení úrovně dosaženého vzdělání, pracovního zařazení a měsíčního příjmu žadatelů o svěření dítěte do NRP stejnopohlavním párům.

DC 3.3 Zjistit, jaké je hledisko sociálních pracovníků při posuzování schopnosti zajištění materiálních potřeb dítěte žadateli o svěření dítěte do NRP stejnopohlavním párům.

DC 4: Zjistit, jak sociální pracovníci prakticky postupují při svěřování dítěte do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům z hlediska přirozeného vývoje dítěte v rodině?

DC 4.1 Zjistit, jaká jsou hlediska sociálních pracovníků při posuzování emocionálního vztahu a přijetí dítěte do rodiny žadatelů o svěření dítěte do NRP stejnopohlavním párům.

DC 4.2 Zjistit, jak vnímají sociální pracovníci schopnost zajištění identifikace role ženského stejnopohlavního páru s mužským vzorem a schopnost zajištění identifikace role mužského stejnopohlavního páru s ženskou rolí v NRP stejnopohlavních párů.

DC 4.3 Zjistit, jak vnímají sociální pracovníci zajišťování podnětných interpersonálních vztahů v okolí dítěte svěřeného do NRP stejnopohlavními páry.

4.2 Zdůvodnění výzkumné strategie

Výzkumné šetření bylo provedeno pomocí kvalitativní výzkumné strategie, se záměrem co nejhloběji proniknout do zvolené problematiky. Kvalitativní výzkumná strategie umožňuje získání velkého množství dat od malého počtu respondentů. Cílem je porozumět lidem v daných sociálních situacích a dle výpovědí případně navrhnout teorii. „*Kvalitativní přístup je proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založený na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka provádějícího kvalitativní výzkum je za pomoci celé řady postupů a metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu*“ (Švaříček a Šedová, 2007, 17s.).

Ve výzkumném šetření byly využity metody kvalitativního dotazování. Kvalitativní dotazování je jednou z metod sběru dat, kdy výzkumník pokládá respondentům otázky a získává tak jejich odpovědi. Lze uvést, že pod metodu kvalitativního dotazování můžeme zařadit nejen rozhovory, ale i dotazníky a různé druhy testů.

V šetření byla využita technika polostrukturovaných rozhovorů, kde rozhovory mají předem stanovenou osnovu otázek, na které je nutné získat odpověď ke zpracování stanoveného cíle, velká pružnost procesu získávání informací dovoluje výzkumníkovi pozměnit pořadí otázek či do procesu umístit další otázky, které jsou důležité pro objasnění informací.

4.3 Transformace dílčích cílů do tazatelských otázek

Tabulka č. 1: Tabulka transformačních kroků

Dílčí výzkumný cíl	Dílčí výzkumný cíl 2. řádu	Indikátory	Sada tazatelských otázek
DC 1: Zjistit, jak vnímají sociální pracovníci svěřování dětí do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům.	DC 1.1 Zjistit, jaká rizika vnímají sociální pracovníci v souvislosti se svěřováním dětí do NRP stejnopohlavním párům.	Riziko	TO1: Jaká rizika vnímáte (nebo byste vnímal/a) v souvislosti se svěřováním dětí do NRP stejnopohlavním párům?
	DC 1.2 Zjistit, jaké stanovisko zaujímají sociální pracovníci ke svěřování dětí do NRP stejnopohlavním párům.	Stanovisko	TO2: Jaké stanovisko zaujímáte ke svěřování dětí do NRP stejnopohlavním párům? Jak toto stanovisko odůvodňujete?
DC 2: Zjistit, jak sociální pracovníci prakticky postupují při svěřování dítěte do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům z hlediska posuzování rodičovských kompetencí.	DC 2.1 Zjistit, jaké základní předpoklady stejnopohlavních párů jsou důležité u žadatelů o svěření dítěte do NRP z pohledu sociálních pracovníků.	Základní předpoklady (fyzický a psychický zdravotní stav, trestní bezúhonnost, bezdlužnost)	TO3: Jak posuzujete (či byste posuzovali, pokud jste se s tím nikdy nesetkal/a) rodičovské kompetence stejnopohlavních párů? Dle tabulky č. 2
	DC 2. 2 Zjistit, jaké je hledisko sociálních pracovníků v posouzení zralosti a motivace stejnopohlavních párů jako žadatelů o svěření dítěte do NRP.	Zralost a motivace	TO4: Jakým způsobem byste hodnotil/a vhodnou motivaci a zralost stejnopohlavních párů jako žadatelů o svěření dítěte do NRP?
	DC 2. 3 Zjistit, jaké nároky kladou sociální pracovníci při posuzování ochoty stejnopohlavních párů jako žadatelů o NRP se dále vzdělávat.	Vzdělávání	TO5: Jaké možnosti vzdělávání v rovině obecné a v rovině specificky zaměřené byste považoval/a za důležité v souvislosti se svěřením dětí do NRP stejnopohlavním párům?

DC 3: Zjistit, jak sociální pracovníci prakticky postupují při svěřování dítěte do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům z hlediska posuzování socioekonomické situace rodiny.	DC 3. 1 Zjistit, jaká jsou hlediska sociálních pracovníků při posuzování vhodných bytových podmínek žadatelů o svěřování dítěte do NRP stejnopohlavním párům.	Vhodné bytové podmínky	TO6: Jaká hlediska zohledňujete (či byste zohledňoval/a) při posuzování vhodných bytových podmínek stejnopohlavních párů při svěřování dítěte do NRP? Dle tabulky č. 3
	DC 3. 2 Zjistit, jaké je hledisko sociálních pracovníků při posouzení úrovně dosaženého vzdělání, pracovního zařazení a měsíčního příjmu žadatelů o svěřování dítěte do NRP stejnopohlavním párům.	Finanční zajištění	TO7: Jaká by byla kritéria při posuzování schopnosti finančního zajištění rodiny žadatelů o svěřování dítěte do NRP stejnopohlavním párům z Vašeho pohledu? Dle tabulky č. 4
	DC 3. 3 Zjistit, jaké je hledisko sociálních pracovníků při posuzování schopnosti zajištění materiálních potřeb dítěte žadatelů o svěřování dítěte do NRP stejnopohlavním párům.	Zajištění materiálních potřeb	TO8: Jaká by byla kritéria při posuzování schopnosti zajištění materiálních potřeb dítěte žadatelů o svěřování dítěte do NRP stejnopohlavním párům z Vašeho pohledu? Dle tabulky č. 5
DC 4: Zjistit, jak sociální pracovníci prakticky postupují při svěřování dítěte do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům z hlediska přirozeného vývoje dítěte v rodině.	DC 4. 1 Zjistit, jaká jsou hlediska sociálních pracovníků při posuzování emocionálního vztahu a přijetí dítěte do rodiny žadatelů o svěřování dítěte do NRP stejnopohlavním párům.	Emocionální vztah a přijetí dítěte	TO9: Jakým způsobem byste posuzoval/a schopnost navázat emocionální vztah a přijetí dítěte do rodiny žadatelů o svěřování dítěte do NRP stejnopohlavním párům?
	DC 4. 2 Zjistit, jak vnímají sociální pracovníci schopnost zajištění identifikace role ženského stejnopohlavního páru s mužským vzorem a schopnost zajištění identifikace role mužského stejnopohlavního páru s ženskou rolí v NRP stejnopohlavních párů.	Identifikace s ženským a mužským vzorem	TO10: Jakým způsobem vnímáte a posuzujete schopnost zajištění identifikace role ženského stejnopohlavního páru s mužským vzorem a schopnost zajištění identifikace role mužského stejnopohlavního páru s ženskou rolí?
	DC 4. 3 Zjistit, jak vnímají sociální pracovníci zajišťování podnětných interpersonálních vztahů v okolí dítěte svěřovaného do NRP stejnopohlavními páry.	Interpersonální vztahy	TO11: Jak vnímáte zajišťování podnětných interpersonálních vztahů v okolí dítěte svěřovaného do NRP stejnopohlavními páry?

	DC 4. 4 Zjistit, jak vnímají sociální pracovníci přítomnost dalších členů (např. děti z prvního vztahu) v rodině stejnopohlavních párů jako žadatelů o svěřeni dítěte do NRP.	Přítomnost dalších členů v rodině (např. děti z předešlého vztahu žadatelů)	TO12: Jak vnímáte (nebo byste vnímal/a) přítomnost dalších členů v rodině stejnopohlavních párů jako žadatelů o svěřeni dítěte do NRP? (např. děti z předešlého vztahu žadatelů)?
--	---	---	---

Tabulka č. 2: Osnova k DVO 2. 1

Základní předpoklady	Zdravotní fyzický stav
	Zdravotní psychický stav
	Trestní bezúhonnost
	Bezdlužnost

Tabulka č. 3: Osnova k DVO 3. 1

Vhodné bytové podmínky	Uspořádání bytu/domu
	Vybavení bytu/domu
	Samostatný pokoj pro dítě
	Lokalita bytu/domu
	Automobil

Tabulka č. 4: Osnova k DVO 3. 2

Finanční zajištění rodiny	Vzdělání žadatele
	Pracovní zařazení
	Měsíční příjem

Tabulka č. 5: Osnova k DVO 3. 3

Zajištění materiálních potřeb dítěte	Vhodné oblečení
	Školní pomůcky
	Volnočasové aktivity
	Zájmové kroužky
	Sportovní aktivity

4.4 Charakteristika a výběr výzkumného vzorku

Respondenty, které jsem oslovila k realizaci výzkumného šetření, budou sociální pracovníci a sociální pracovnice OSPOD zabývající se náhradní rodinnou péčí. Od nich budou získávána data potřebná k zodpovězení dílčích cílů práce a dále hlavního cíle. Věk a praxe pracovníků nebyla limitována. Vybráni byli pouze sociální pracovníci a pracovnice, kteří se zabývají výhradně náhradní rodinnou péčí na odboru sociálně-právní ochrany dětí. Dle mého názoru tyto pracovníci mají největší kompetence k posuzování životní situace klienta v souvislosti s náhradní rodinnou péčí. Jestliže bych zařadila k těmto pracovníkům i pracovníky jiných organizací působících v sociální oblasti, výzkum by pak nemusel mít zcela vypovídající hodnotu a nemusel by být zcela objektivní.

Ve výzkumném šetření není ani limitováno pohlaví oslovovaných pracovníků a pracovníc, ve vzorku se budou objevovat obě pohlaví a v práci bude používán jednotný termín „pracovník“ či „respondent“.

Při výběru respondentů bude nejprve využita metoda záměrného výběru, kdy je nejdříve osloven z každého OSPODu jeden pracovník. Od těchto zástupců daných OSPODů jsou získány další kontakty na dané respondenty, kteří splňují daná kritéria výběru. Využita je tzv. technika sněhové koule, která se vyznačuje tím, že respondent, s nímž je realizováno výzkumné šetření, navrhne či zprostředkuje kontakt na další osobu, tyto doporučí osoby další. Tímto procesem se postupně výzkumný vzorek rozrůstá. Výzkumný vzorek pak může být do jisté míry ovlivněn až limitován určitými vazbami mezi respondenty. V případě, že toto riziko chceme eliminovat, musí být jasně splněna kritéria pro výběr respondentů (Miovský, 2006, 132s.).

Tabulka č. 6: Respondenti

Označení respondenta	Další relevantní informace
R1	Žena, 56 let, sociální pracovníce na OSPOD – referent náhradní rodinné péče Praxe v oboru: 5 let OSPOD NRP, 1 rok sociálně-zdravotní pracovník FN
R2	Muž, 61 let, sociální pracovník na OSPOD – referent náhradní rodinné péče Praxe v oboru: 10 v neziskovém sektoru, 20 let na OSPOD NRP
R3	Žena, 28 let, sociální pracovníce na OSPOD – referent náhradní rodinné péče Praxe v oboru: 5 let práce v neziskovém sektoru – NZDM, 2 roky na OSPOD NRP
R4	Žena, 32 let, sociální pracovníce na OSPOD – referent náhradní rodinné péče. Praxe v oboru: 5 let OSPOD referent NRP, 5 let neziskový sektor
R5	Žena, 41 let, sociální pracovníce na OSPOD – referent náhradní rodinné péče. Praxe v oboru: 10 let OSPOD NRP
R6	Žena, 38 let, sociální pracovníce OSPOD – referent náhradní rodinné péče. Praxe v oboru: 5 let OSPOD, 10 let sanace rodiny
R7	Žena, 25 let, sociální pracovníce OSPOD – referent náhradní rodinné péče. Praxe v oboru: 3 roky OSPOD
R8	Žena, 47 let, sociální pracovníce na OSPOD – referent náhradní rodinné péče. Praxe v oboru: 5 let OSPOD

4.5 Průběh výzkumného šetření

Výzkumné šetření bylo rozděleno do pěti etap. První etapou byla teoretická příprava, jejíž součástí bylo studování literatury a objasňování si odborných termínů týkající se tématu, ze kterých byla sestavena teoretická část diplomové práce. Druhou etapou byl předvýzkum, aby některé pokládané otázky nemohly být pro některé respondenty nejasné, dále aby byl zkoumán vlastní názor účastníků výzkumu, s ujištěním o možné zařazení tazatelských otázek do výzkumu. Předvýzkum byl prováděn u třech pracovníků, kteří byli ochotni se zúčastnit navíc i předvýzkumu. Těmto pracovníkům byly pokládány tazatelské otázky, všichni pracovníci ochotně sdělili případnou nesrozumitelnost. Na základě předvýzkumu byly rozpracovány doplňkové tabulky k některým otázkám.

Výzkumné šetření bylo realizováno v měsíci listopadu 2019. V rámci tohoto výzkumu byl nejdříve osloven OSPOD, se kterým úzce spolupracuji v rámci mého zaměstnání. Daní pracovníci byli ochotni se výzkumného šetření zúčastnit a poskytnout rozhovor k výzkumu diplomové práce. Byly mi poskytnuty další kontakty na pracovníky OSPOD z jiných měst, byla použita metoda sběru dat tzv. metoda sněhové koule. Získaná data z rozhovorů nebyla nahrávána na diktafon z důvodu anonymity, byla použita pouze v rámci výzkumného šetření dané diplomové práce. Před každým rozhovorem byl pracovníkovi sdělen účel získávání dat a zajištění mlčenlivosti.

Ve všech případech pracovníků OSPOD bylo výzkumné šetření realizováno v organizacích, kde respondenti pracují. Z důvodu anonymity pracovníků mi nebyl poskytnut souhlas s nahráváním rozhovorů na diktafon, rovněž mně byla sdělena obava z nahrávání rozhovoru. Rozhovory byly zaznamenány do záznamového archu, který byl pro tyto účely zrealizován, orientační doba rozhovoru byla cca mezi 60–90 minutami. V některých otázkách výzkumu byla shledána potřeba větší specifikace a možného doplnění údajů. Tímto byla potvrzena vhodnost výběru kvalitativní výzkumné metody pro sběr dat a poté byla uvedená data zpracována.

4.6 Způsob zpracování dat

Při zpracování získaných dat byla využita technika indukce, analýzy a syntézy. Indukci lze popsat jako postup analýzy dat, kde se v získaných datech objevují

pravidelnosti. Z těchto dat je možné vytvořit obecné závěry tématu a nakonec stanovit hypotézu či teorii. Z jednotlivých odpovědí respondentů je tak vytvořen obecný závěr (Hendl, 2016, 236s.). Pomocí metody analýzy je celek získaných dat rozdělen do jednotlivých oblastí, je sledováno, jak jednotlivé oblasti fungují samostatně, jaké jsou mezi nimi vztahy a jak se vztahují k celku. Syntézu můžeme definovat jako postup, kde se získané odpovědi respondentů skládají, dále porovnávají a včleňují do kontextu již existujících teorií (Hendl, 2016, 380s.).

Jelikož si respondenti nepřáli nahrávání odpovědí na diktafon, z důvodu obav před nadřízenými pracovníky, byla data přepisována do archu, nikoli nahrávána. Záznamový arch byl rozdělen na hlavní cíl práce, dílčí cíle a tazatelské otázky. Záznamové archy byly seřazeny do výzkumných cílů a dále byly shledávány určité podobnosti v odpovědích.

4.7 Etická a jiná rizika výzkumu

Lze uvést, že dle mého názoru je největším etickým rizikem intimita a sdělení vlastního názoru pracovníka. Pracovníci mnohdy nechtějí sdělovat vlastní názor na danou problematiku, jelikož by po zveřejnění výsledků mohlo dojít ke zneužití údajů. Intimita vlastního názoru je patrná například ve sdělení vlastního názoru na homoparentální rodiny. Důležité je tedy namotivovat respondenta k pravdivým výpovědím. Dle Miovskeho (2006, 278s.) je nutné, aby byla při jakémkoli výzkumu zajištěna ochrana práv všech účastníků. Tato práva jsou: respekt k možnosti sebeurčení, ochrana před jakýmkoli formami zneužití, nekonat zlo. Při praktickém výzkumném šetření však výzkumník nemůže předcházet všem negativním vlivům, a tedy je každý výzkumník závislý na vlastní empatii a úsudku.

Dalším možným rizikem je malé množství respondentů. Do výzkumného šetření bylo vybráno 8 respondentů. V předvýzkumu se projevilo, že toto množství bude dostačující, avšak při zpracování dat bylo zjištěno, že by bylo přínosnější zařadit respondentů více, aby byla zajištěna větší relevantnost zjištěných výsledků výzkumného šetření.

Riziko ve výzkumném šetření je vnímáno i v rozsahu a časové náročnosti tohoto šetření. Respondenti byli neustále směřováni k odpovědím na uvedené otázky, jelikož někteří respondenti tendovali k odpovědím na jiné téma.

Vzhledem k tomu, že kvalitativní výzkum nemá v podstatě žádnou uspořádanost údajů, má tedy nízkou reliabilitu, a tak při opakovaném výzkumu a za stejných podmínek nejsou dosahovány stejné výsledky, avšak disponuje vysokou validitou, jelikož výsledky odpovídají zkoumané skutečnosti (Disman, 2002, 62s.).

5 Interpretace zjištěných výzkumných údajů

Účelem této kapitoly je zjištění odpovědí k jednotlivým dílčím cílům diplomové práce, tazatelské otázky byly pokládány pracovníkům OSPOD, kteří se zabývají náhradní rodinnou péčí. Data byla získávána pomocí polostrukturovaných rozhovorů. Výsledky výzkumu jsou interpretovány tak, že vždy ke zvolenému dílčímu cíli je uveden souhrnný výsledek, který je doplněn citacemi.

5.1. DC 1: Zjistit, jak vnímají sociální pracovníci svěřování dětí do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům.

Pomocí tohoto dílčího cíle bylo zjišťováno, jak vnímají sociální pracovníci svěřování dětí do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům. Dílčí cíl byl rozdělen do dvou tazatelských otázek, první tazatelská otázka se zabývá tím, zda sociální pracovníci vnímají svěřování dětí do NRP jako rizikové a jestli ano, tak jaká rizika jsou dle jejich názoru ta nejzásadnější. Druhá tazatelská otázka DC 1 se zabývá stanoviskem, jaké zaujímají sociální pracovníci ke svěřování dětí do NRP stejnopohlavním párům.

Shledávaná rizika

První tazatelskou otázkou (TO1) daného dílčího cíle bylo zkoumáno, zda sociální pracovníci OSPOD vnímají svěřování dětí do NRP stejnopohlavním párům jako rizikové, a jestliže ano, v čem shledávají rizika. R1, R4, R5, R6, R7 se shodují, že vnímají rizika v souvislosti se svěřováním dítěte do NRP stejnopohlavním párům. R1, R5 a R6 však vnímají, že **největším rizikem je získání dobrého genderového vzoru** pro dítě, jelikož tyto děti mohou být ochuzeni o načítání typicky ženského chování v roli matky a typicky mužského chování v roli otce a jejich vzájemnému chování v roli rodičů a tím souvisejícími úlohami mezi ženou a mužem jako partnery vychovávající dítě. R1 uvádí: „*Největší riziko vnímám hlavně v tom, zda by dané dítě našlo svůj identifikační vzor. Myslím, že identifikační vzory v okolí plně nenahradí rodiče.*“

Další sděleným rizikem je **obava o zvládání péče o malé dítě** žadateli stejnopohlavního páru. R6 vnímá riziko nejen v zajištění identifikačního vzoru pro dítě, ale dále uvádí riziko i v tom, jak by stejnopohlavní pár zvládal péči o novorozence, protože si myslí, že například dva muži nemají takové schopnosti, aby obstarali péči o

malé dítě. R6: „Rizika vnímám převážně v zajištění identifikačních vzorů v rodině (mužského/ženského vzoru), dále bych riziko viděla v tom, jak se homosexuální páry (např. dva muži) budou starat o kojence či batole.“

R4, R5 a R7 se shodují, že rizika vnímají také v tom, že **by dítě mohlo být v budoucnu obětí ostrakizace ze strany třídního kolektivu ve škole**, že vyrůstá v péči dvou rodičů stejného pohlaví a s tím souvisejí i obavy ohledně nezačlenění dítěte do kolektivu dětí, které by v budoucnu mohlo hraničit se šikanou dítěte v kolektivu. Důvodem je uváděno to, že úroveň společnosti nyní nedokáže plně akceptovat NRP stejnopohlavních párů a to souvisí s určitými předsudky lidí k těmto párům. R7 uvádí, že největší rizika spatřuje v tom: *...„že tyto děti se můžou stát obětí šikany nebo posměšků v kolektivu dětí ve škole, neboť jsem toho názoru, že ve společnosti jsou stále velmi silně zakořeněné předsudky vůči homosexuálům.“*

R5 vnímá riziko také v tom, že by rodina mohla mít v budoucnu problémy týkající se **přijetí náhradních rodičů dítětem** například v pubertě, jelikož by se s tímto faktem dítě nemuselo plně smířit: „Riziko vnímám v tom, že by dítě špatně přijímalo náhradní rodiče ve svém složitém vývojovém období například v pubertě, nemuselo by se s tím dobře smířit“.

Ostatní respondenti ve svěřování dětí do NRP **neshledávají žádná rizika**, jelikož nevnímají rozdíl mezi výchovou dítěte v rodině heterosexuálního páru a páru stejnopohlavního. R2: „Vůbec žádná rizika v této oblasti náhradní rodinné péče nevidím, nereflektuji rozdíl mezi heterosexuálním párem a párem homosexuálním.“

Stanoviska sociálních pracovníků ke svěřování dětí do NRP

Druhou tazatelskou otázkou (TO2) tohoto dílčího cíle bylo zkoumáno, jaké stanovisko zaujímají jednotliví sociální pracovníci OSPOD ke svěřování dětí do NRP stejnopohlavním párům.

Všichni respondenti **zaujímají souhlasné stanovisko** pro svěřování dítěte do NRP stejnopohlavních párů. Respondenti odůvodňovali souhlasné stanovisko tím, že nevnímají rozdíl mezi stejnopohlavním párem a heterosexuálním. R5 udává, že stejnopohlavní pár může vytvořit stejně kvalitní rodinné prostředí jako heterosexuální pár. R5: „Jsem přesvědčená, že podnětné rodinné prostředí pro dítě může vytvořit

stejnopohlavní pár stejně tak, jako běžný pár.“ Dalším argumentem bylo to, že v České republice některé děti vyrůstají pouze s jedním rodičem, a tak mnohdy také dítě nemůže v rodině načítat oba vzory jako by to mohlo být v rodině stejnopohlavního páru. R8: *„V ČR vyrůstají tisíce dětí jen s jedním rodičem, domnívám se, že sexuální orientace nemá žádný vliv na schopnost být dobrým rodičem.*“ Další respondent udává názor, že stejnopohlavní pár může zajistit stejně kvalitní péči a bude milovat dítě, jako je to u heterosexuálních rodičů. R7 uvádí: *„Myslím si, že dítě potřebuje milující a chápající prostředí a toto může dostat stejně tak v rodině homosexuálního páru.*“ R2, R6, R5 navíc vnímají nesvěřování dítěte do NRP těmto párům jako diskriminační rys v postoji ke stejnopohlavním párům od společnosti. R5: *„Svěřování dětí stejnopohlavním párům vnímám jako vhodné. Nesvěření stejnopohlavním párům na základě sexuální orientace pěstounů–žadatelů vnímám jako diskriminační.*“ Další respondent uvádí souhlasné stanovisko a navíc udává, že nesvěření dítěte do péče stejnopohlavním párů vnímá jako diskriminační v tom, že každý má mít na toto právo bez ohledu na sexuální orientaci. R6: *„Určitě souhlasím se svěřováním dětí do NRP stejnopohlavním párům. Beru to vlastně jako diskriminaci. Důvodem je to, že mají mít dle mého názoru na toto právo bez ohledu na svoji sexuální orientaci.*“

R2 si myslí, že NRP stejnopohlavním párům by měla být dostupná, nicméně **by záleželo na posouzení konkrétních žadatelů** stejnopohlavních párů o NRP. R2: *„Jsem pro to, aby byla povolena homoparentálním párům adopce i pěstounská péče. Samozřejmě potom záleží, jaké budou osobnostně jednotliví žadatelé, ale jinak v tom celkově nevidím žádný problém. Vůbec nechápu, že v této době vlastně dochází k takovéto diskriminaci těchto párů.*“ R1 a R4 sice uvedli souhlasné stanovisko pro svěření dítěte do NRP, ale R4 měl obavu v tom, zda společnost je na takové úrovni, aby dokázala akceptovat toto svěření dítěte stejnopohlavním párům a R1 navíc sdělil, že kdyby měl rozhodnout ve svěření dítěte stejnopohlavním párům nebo heterosexuálním, volil by spíše pár heterosexuální a to kvůli získávání identifikačních vzorů v rodině a s tím souvisejícími rolemi mezi mužem a ženou. R1: *„No, nejsem vyloženě proti, i když bych samozřejmě preferovala heterosexuální páry jako žadatele o NRP, a to právě kvůli tomu vhodnému identifikačnímu vzoru a i kvůli standardnímu rozdělení rolí v rodině.*“

5.2. DC 2: Zjistit, jak sociální pracovníci prakticky postupují při svěřování dítěte do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům z hlediska posuzování rodičovských kompetencí.

Pomocí tazatelské otázky (TO3) dílčího cíle 2 bylo zjišťováno, jak sociální pracovníci OSPOD prakticky postupují při svěřování dítěte do NRP stejnopohlavním párům z hlediska posuzování rodičovských kompetencí. Dílčí cíl 2 byl analyzován tazatelskými otázkami TO3-TO5, DC2 byl dále rozdělen na posuzování základních předpokladů stejnopohlavních párů jako žadatelů o NRP, posuzování zralosti a motivace stejnopohlavních párů jako žadatelů a posuzování ochoty stejnopohlavních párů jako žadatelů se vzdělávat v této oblasti a jaké vzdělání by mělo být splněno pro svěření dítěte do NRP. Prvním sledovaným indikátorem bylo posuzování základních předpokladů stejnopohlavních párů jako žadatelů o NRP. Základními předpoklady při posuzování žadatele o NRP je považován fyzický a psychický zdravotní stav, trestní bezúhonnost, bezdlužnost.

Dobrý fyzický zdravotní stav

Dobrý fyzický zdravotní stav vnímá většina respondentů jako velmi důležité kritérium pro svěření dítěte do NRP. R2 a R4 dokonce zdůraznili to, že **by žadatel neměl mít závažné onemocnění**, které by do budoucna mohlo ovlivňovat péči o dítě. R2: *„Žadatel musí mít dobrý zdravotní stav, bez vážného onemocnění a jiných výjimek.“*

R5 a R6 považují fyzický zdravotní stav za méně důležité kritérium, konstatují, že **žadatel nemusí být plně zdrav**, aby mu mohlo být svěřeno dítě do NRP. R6: *„Dle mého názoru zdravý fyzický stav není podmínkou, není důležitým kritériem, když člověk zvládne péči o dítě.“*

Psychický zdravotní stav

Psychický zdravotní stav je u všech respondentů považováno za velmi důležité kritérium ve svěřování dítěte do NRP. Respondenti uvedli, že žadatel by měl být **po psychické stránce plně zdrav** a to i bez výjimky některých psychiatrických diagnóz.

R8: „*Preferuji dobrý psychický stav žadatele, bez výjimky, člověk musí být plně zdrav.*“ R3 dokonce uvádí, že by špatný posudek psychického zdravotního stavu mohla být překážka ve svěření dítěte do NRP a že v takovém případě by pracovnice posuzovala životní situaci žadatele podrobněji. R3: „*Je důležitý zdravý psychický stav. Když bych viděla u žadatele sebemenší odchylku v posudku, budu určitě bystřejší v posuzování celé NRP.*“ R1 do výzkumného šetření zapojil vlastní zkušenost s tím, když rodič má psychiatrickou diagnózu, dopady nemoci také ovlivňuje vývoj dítěte. R1 uvádí: „*Na toto bych byla přísnější, vyžadovala bych velmi dobrý psychický stav, jelikož vím, co může napáchat to, když rodič například schizofrenik vychovává dítě.*“

Trestní bezúhonnost

Dalším sledovaným indikátorem je trestní bezúhonnost žadatelů stejnopohlavních párů o NRP. Téměř všichni respondenti se shodli v tom, že žadatel o **NRP by měl mít čistý trestní rejstřík**. Někteří respondenti navíc zdůrazňovali, že toto kritérium je velmi zásadní a kdyby bylo dítě svěřeno žadateli, který i v minulosti páchal trestnou činností, nebyl by to dobrý vzor pro dítě. R2 udává: „*Určitě, je to důležité kritérium, přeci nebude svěřováno dítě trestně stíhanému člověku. To není dobrý vzor pro dítě.*“ Odlišná odpověď v rozhovoru byla pouze u respondenta, který nepokládá kritérium trestní bezúhonnosti za důležité, jestliže se nejedná o násilnou trestnou činnost. R5: „*Není nutné, pakliže se nejednalo o násilnou trestnou činnost.*“

Bezdlužnost

Dalším sledovaným ukazatelem byla bezdlužnost žadatelů stejnopohlavních párů o NRP, kde obdobně odpovídali R2-R6, kteří nepokládali toto kritérium bezdlužnosti v posouzení žadatele za důležité, jestliže se nejedná o dluhy většího rozsahu. Argumentovali v tom smyslu, že nyní je hypotéka běžným jevem ve společnosti, avšak by dbali spíše na přístup k dluhům konkrétního žadatele, ale to uvádějí, že je velmi individuální k posouzení. Shodovali se však v tom, že **velké dluhy nebo tzv. „dluhová past“ by mohla být důvod k nesvěření dítěte** do NRP. R4 uvádí: „*Však hypotéku má nyní kde, kdo, ale když by člověk byl v dluhové pasti, tak tomu bych určitě dítě nesvěřila.*“ Například R2 navíc uvádí, že v posuzování je pro něho důležité, zda jsou dluhy způsobené nedbalostí žadatele, takže takovému člověku by dítě nesvěřil, jelikož dle jeho názoru to souvisí s nezodpovědností. R2: „*Myslím, že je na konkrétním*

posouzení, o jaké dluhy se jedná. Například hypotéku má dnes skoro každý člověk, ale jestli to jsou dluhy zapříčiněné nedbalostí daného žadatele, tak v tom vidím problém a takovému člověku bych dítě nesvěřil, jelikož to něco vypovídá i o osobnosti žadatele.“ R1, R7 a R8 se však shodovali na tom, že kritérium bezdlužnosti je velmi důležitým pro posouzení žádosti o NRP stejnopohlavním párem. R1 odůvodňuje tuto důležitost v tom, že je dobré přemýšlet i na budoucnost dítěte. R1: „Ano, vyžadovala bych, aby neměl dluhy či nějaké pohledávky, přeci jen musíme myslet i na budoucnost dítěte, nejen na přítomnost, když je dítě malé.“ R8 vnímá důležitost posouzení kritéria bezdlužnosti v tom, že exekuce či insolvence ovlivňuje společenské zařazení rodiny. R8: „Bezdlužnost - velmi důležité, respektive např. pokud by byli v insolvenci, měli několik exekucí, tato skutečnost by mohla ovlivnit jejich spol. zařazení, stejně jako u heterosexuálních párů.“ R7 vnímá dluhy v rodině žadatelů jako zátěž pro finanční zajištění dítěte, a proto preferuje bezdlužnost. R7: „Preferuji to, aby žadatelé neměli dluhy. Myslím, že dluhy jsou zátěží pro celou rodinu.“

Motivace žadatelů

V rámci posuzování rodičovských kompetencí žadatele stejnopohlavních párů o NRP je i indikátor motivace žadatele ke svěřením dítěte do rodiny. Výzkumný vzorek se shoduje, že posuzování motivace ke svěřením dítěte **je velmi individuální záležitostí v přístupu** ke stejnopohlavním párům.

Negativní motivací je vnímán **ochranitelský přístup žadatelů**. R7 a R8 uvádějí, že by nesvěřili dítě žadatelům stejnopohlavních párů, kteří mají motivaci v tom, že jestliže jim bude svěřeno dítě do péče, zachrání děti a tím pomůže celému světu. R8 uvádí: „Bych nesvěřila dítě žadatelům, kteří jsou přehnaně motivováni – například, že chtějí adoptovat děti a tím vlastně zachrání a spasí celý svět.“

Negativní motivace vnímaná pouze za účelem **finanční odměny**. R6 apeluje dále na to, aby žadatelé výkon NRP nevnímali hlavně jako příležitost k dosažení finanční odměny. R6: „abych z nich necítila spíše záměr např. finanční odměny.“

Dále je vnímána **negativní motivace** v tendování k **neadekvátnímu odměňování dítěte** za složitou životní situaci. Další respondent udává, že je pro něho důležité to, aby dítě bylo v rodině přijato takové, jaké doopravdy je a aby žadatelé neměli tendenci dítě vnímat jako chudáka v NRP a nevynahrazovali mu „životní újmu“ pomocí dáreků.

R4: „...aby přijali dítě, jaké je, nikoli aby ho dávali do nějaké škatulky chudáka a nějak mu to nadměrně vynahrazovali například dárky.“ R2 a R3 se shodují s R4 v tom, že špatná motivace je ta, že k dítěti náhradní rodiče přistupují jako k chudákovi a vynahrazují mu to různými dárky.

Negativní motivací je zviditelnění se žadatelů. R2 uvádí negativní motivaci u žadatelů, která spočívá v tom, že by se žadatelé chtěli činem osvojení dítěte proslavit. R2: „...aby se tím třeba žadatelé nechtěli proslavit, to je špatná motivace.“

Další názory respondentů se odlišují. **Pozitivní motivací** je sociálními pracovníky vnímán **respekt k odlišnosti dětí** ve vývoji. R5 si myslí, že u respondentů je prospěšné, když si dokážou sami připustit to, že dítě se může vyvíjet odlišně v porovnání s dětmi z běžných rodin. R5 uvádí: „Osobně bych upřednostňovala lidi, kteří si jsou schopni připustit i to, že svěřené dítě může mít nějaké odchylky ve vývoji.“

Pozitivní motivace jako adekvátní přístup k dítěti. R3 navíc vnímá to, že náhradní rodiče by měli dítěti umět nastavovat hranice ve výchově. R3: „...aby k dítěti přistupovali jako k nějakému chudákovi, kterému všechno koupí a bude kolem něho chodit po špičkách, taková motivace je špatná. I náhradní rodič musí umět dítěti nastavit hranice, tak jak je to v běžných rodinách, to je proto, aby se dítě dobře vyvíjelo, to musí být z těch rodičů cítit.“

Motivace **se zakládá na individuálním přístupu** k posouzení sociálním pracovníkem. R1 zmiňuje, že posouzení motivace pro něho není vůbec jednoduché, avšak si myslí, že posouzení motivace je prý velmi důležité pro budoucí přijetí dítěte do rodiny žadatelů, avšak toto posouzení motivace je velmi individuální a respondent ji vnímá celkovým dojmem ze žadatelů R1: „...tento aspekt je velmi důležitý k vhodnému přijetí dítěte, ale je to velmi individuální a těžké stanovit vhodnou motivaci a vůbec ji u toho člověka nalézt, beru to spíše srdcem, co mi napovídá.“

Ochota se vzdělávat

Posledním měřeným indikátorem dílčího cíle 2 je zkoumání, jaké nároky kladou sociální pracovníci na žadatele stejnopohlavních párů v oblasti vzdělávání v souvislosti se svěřením dětí do NRP těmto párům. R2, R3, R5, a R6 se shodli, že by žadatelům stejnopohlavních párů poskytli **kurzy vývojové psychologie**.

Dále pak by volili v rovině odborné teoretické semináře ohledně komunikace v rodině, **metodiky řešení problémů v rodině** nebo **komunikaci v rodině** s dítětem s handicapem a **kurz zásad péče o dítě** v NRP. R3: „*Myslím, že zde je důležitá vývojová psychologie a nějaké zásady péče o dítě.*“ R4 uvedl, že vzdělání pokládá za důležitý prvek procesu žadatele o NRP a oceňuje, že se náhradní rodiče mají snahu vzdělávat. Udává, že by náhradním rodičům doporučil základní znalosti v péči o dítě. R4: „*Určitě je fajn, když náhradní rodiče se chtějí vzdělávat, dala bych jim takové kolečko teoretického získání znalostí základů o vývoji dítěte, které si chtějí vzít do péče. Vzdělávání pokládám za důležité.*“

R1, R7, R8 uvedli, že v posuzování vzdělávání by nedělali rozdíly mezi stejnopohlavními páry a páry heterosexuálními. Apelovali na to, že stejnopohlavní páry jsou obdobně kompetentní jako páry heterosexuální, a tak **není zapotřebí vzdělávat žadatele před tím, než nastanou případné problémy** v rodině. R8 navíc udává, že vzdělávání by doporučila až v případě potřeby, jestliže dítě bude mít specifický vývoj ovlivněný například postižením. R8: „*Stejnopohlavní páry mají podle mě stejné schopnosti a dovednosti k výchově dítěte jako heterosexuální páry, vzdělávání bych specificky zaměřovala spíše až podle dítěte, pokud má své specifické požadavky například ve vývojovém období, handicapu apod. Dle mého názoru není zapotřebí kompletně školit žadatele.*“

5.3 DC 3: Zjistit, jak sociální pracovníci prakticky postupují při svěřování dítěte do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům z hlediska posuzování socioekonomické situace rodiny.

Dílčí cíl 3 byl rozdělen do třech tazatelských otázek (TO6-TO8), které se zabývají hledisky sociálních pracovníků při posuzování vhodných bytových podmínek žadatelů, při posuzování finančního zajištění rodiny a při posuzování schopnosti zajištění materiálních potřeb dítěte žadateli o svěřování dítěte do NRP stejnopohlavním párům. Daná otázka je vždy dále členěna na měřitelné indikátory.

Tazatelská otázka 6 je zaměřena na postup sociálních pracovníků při svěřování dítěte do NRP stejnopohlavním párům z hlediska posuzování vhodných bytových podmínek rodiny. Z důvodu přehlednosti TO6 byla dále členěna na indikátory, kterými jsou

vhodné bytové podmínky, tedy uspořádání bytu/domu, vybavení bytu/domu, samostatný pokoj pro dítě, lokalita domu a dostupnost automobilu.

Uspořádání bytu/domu

Prvním měřitelným indikátorem tazatelské otázky 6 je uspořádání bytu/domu. Většina respondentů se shodla na **standardním rozdělení bytu**, avšak uváděla, že byt či dům by neměl mít pouze jeden pokoj, neboť dům či byt by měl splňovat potřeby jednotlivých členů domácnosti. R4: *„Pokládám za důležité klasické rozdělení místností domu či bytu, aby zde byla kuchyň oddělená, nějaký pokoj a samozřejmě koupelna, toaleta,“*

Sociální pracovník by při posuzování vnímal případná **rizika nástrah v bytě**. R3 uvádí, že jestliže v bytě či domě nebudou přítomny nástrahy, které by byly pro dítě nebezpečné, uvádí, že dítě si zvykne na jakékoli podmínky. R3: *„Dle životního stylu žadatelů, jak jim vyhovuje, dítě si zvykne na ledasco, když tam nebudou nějaké nástrahy, které by ho mohly ohrozit.“*

R5 a R7 se shodují, že uspořádání bytu/domu **není důležitým kritériem** k posuzování životní situace žadatele.

Vybavení bytu/domu

Druhým měřitelným indikátorem TO6 je vybavení bytu/domu. Všichni respondenti se shodli, že **vybavení domu není rozhodujícím kritériem**, a však by se mělo jednat o **standardní vybavení domu**. R6, R8 se navíc shodli, že při posuzování podmínek dbají na čistotu dané domácnosti. R8 by čistotu domácnosti považoval za důležitou, jelikož do neuklizené domácnosti by dítě nesvěřil. R8: *„Vyžaduji základní vybavení, spíše se někdy snažím hodnotit i čistotu v domě či bytu. Nechci umístit děti do nějakých nehygienicky ošetřených prostor.“*

Samostatný pokoj pro dítě

Třetím měřitelným indikátorem TO6 je vybudovaný samostatný pokoj pro dítě. Šest respondentů se shodlo, že **preferuje** při posuzování domácnosti žadatele **samostatný pokoj pro dítě**. Toto kritérium zdůvodňují proto, aby dítě mělo možnost

mít vlastní soukromí. R4: „*Tohle bych vyžadovala, myslím, že je důležité, aby dítě mělo možnost soukromí již na počátku.*“

R3, R2 reagovali tak, že toto kritérium **není důležité, že dítě si najde svůj prostor kdekoli** v domácnosti a nemusí tak mít vlastní pokoj. Navíc R3 dodává, že pokoj pro dítě náhradní rodiče mohou v budoucnu vybudovat. R3: „*Vůbec toto nevyžadují, však se to může postupem času změnit a dítě v budoucnu vlastní pokoj mít bude.*“

Lokalita bytu/domu

Dalším indikátorem TO6 byla lokalita bytu/domu. R1, R4, R5, R8 se shodlo, že v tomto kritériu požaduje to, **aby rodina nebydlela v sociálně vyloučené lokalitě**, a také aby v lokalitě byly dostupné služby pro rodinu s dětmi - mateřská škola, základní škola a zdravotnické zařízení. R4 uvádí: „*Když v okolí bude možnost docházet/dojíždět do školy, k lékaři - tak to je v pořádku. Aby to nebylo v nějaké úplně sociálně vyloučené lokalitě.*“

R3, R2, R6 a R7 uvádějí, **že lokalita není důležité kritérium** v posuzování socioekonomické situace rodiny. Například R2 uvádí, že toto kritérium v posuzování životní situace rodiny není důležité, že rodina se může v případě potřeby kamkoli dopravit. R2: „*Toto pro mě vůbec nemá žádný smysl v posuzování vhodných bytových podmínek rodiny, myslím, že žít se dá kdekoli a všude se dá dopravit.*“

Dostupnost automobilu

Posledním indikátorem v posuzování vhodných bytových podmínek sociálním pracovníkem OSPOD je dostupnost automobilu v rodině. Všichni respondenti se shodli a uvedli, že **automobil v rodině není podstatné kritérium** v posuzování vhodných podmínek, respondenti odpovídali, že žadatelé nemusí být vlastníky automobilu. R2: „*Auto vůbec není důležité, bez toho se dá žít.*“

Tazatelská otázka 7 je zaměřena na posuzování sociálních pracovníků při svěřeni dítěte do NRP stejnopohlavním párům z hlediska finančního zajištění rodiny žadatelů o svěřeni dítěte do NRP stejnopohlavním párům. Z důvodu přehlednosti tato oblast byla dále členěna na indikátory, kterými jsou vzdělání žadatele, pracovní zařazení, měsíční příjem.

Úroveň dosaženého vzdělání žadatele

Prvním měřitelným indikátorem TO7 je vzdělání žadatele stejnopohlavního páru o NRP. Pět respondentů uvedlo, že **není podstatná úroveň dosaženého vzdělání**. R5 uvedla, že lidé se základním vzděláním dokážou zabezpečit podnětné prostředí pro dítě a že vzdělání není zárukou toho, jak bude o dítě pečováno. R5: „*Není rozhodující. Vyšší vzdělání je výhodou, ale dle mého názoru i osoba se základním vzděláním dokáže vytvořit podnětné rodinné prostředí.*“

R1, R4, R7 uvedli, že apelují na to, aby žadatel stejnopohlavního páru o NRP měl **minimálně středoškolské vzdělání**, argumentem pro středoškolské vzdělání byla nějaká představa o tom, že péče o dítě bude větší kvality. R4: „*Požadovala bych minimálně středoškolské vzdělání. Pro mě je to nějaká záruka, aby bylo o dítě dobře postaráno.*“

R1 konstatuje, že žadatel o NRP by měl **být alespoň vyučen**, jelikož si myslí, že by to bylo prospěšné, aby se v budoucnu měl kdo připravovat s dítětem do školy. R1: „*Myslím, že žadatel by měl být alespoň vyučen. Zase spíše myslím na budoucnost, aby se měl s dítětem, kdo učit.*“

Kritéria pracovního zařazení

Druhým ukazatelem TO7 je posuzování kritéria pracovního zařazení žadatele stejnopohlavního páru o NRP. Polovina respondentů uvedla, že je důležité, aby žadatel měl **stálé zaměstnání**, ale **druh zaměstnání není důležitý**. R1 vypovídá, že je důležité, aby žadatel měl stálý pracovní poměr, který dále souvisí s finančním zajištěním dítěte do budoucna. R1: „*Zde bych kladla požadavek na žadatele, aby měl stálý pracovní poměr, u mě to vytváří představu, aby dítě bylo zajištěno, hlavně pak do té budoucnosti.*“ R3 si myslí, že není důležité specifikovat, jaký druh zaměstnání žadatel má, důležité je, aby zaměstnání měl. Udává, že každé zaměstnání lze přizpůsobit potřebám. R3: „*Myslím, že je důležité, aby žadatel nějaké zaměstnání měl, to je záruka pro finanční zabezpečení dítěte, ale jaké, to je jedno, všechno se dá přizpůsobit.*“

R2, R5, R6, R7 uvedli, že toto **kritérium vůbec není podstatné** při svěřování dítěte do NRP stejnopohlavním párům.

Měsíční příjem

Třetím měřitelným indikátorem TO7 je měsíční příjem žadatele stejnopohlavních párů o NRP. R1, R4, R6, R7 se shodli, že **měsíční příjem** by měl činit **20.000-25.000,-**. Tuto částku odůvodňovali tím, že žadatelé by měli být schopni zajistit standardní finanční úroveň rodiny. R7 respondent si myslí, že částka 20.000,- korun měsíčně je částka, která je stabilní k tomu, aby žadatel dokázal finančně zajistit rodinu. R7: *„Příjem by měl být takový, aby náhradní rodiče dokázali uživit rodinu – myslím, minimálně okolo 20.000,-/měsíčně.“* R1 si myslí, že příjem by měl být minimálně 25.000,-, tento příjem vnímá dostatečný k tomu, že rodina by měla být schopna poté finančně zajistit rodinu, i když udává, že v této době není jednoduché zabezpečit rodinu tak, aby dítě mělo naplněné všechny potřeby. R1: *„O tomto by se dalo velmi polemizovat, ale dala bych minimálně 25.000,-. Nyní to není jednoduché uživit rodinu s dítětem, aby dítě mělo zajištěné všechny potřeby.“*

R2, R3 uvedli, že **dostačující částka** k užití rodiny je **15.000,-**. R3 navíc dodává, že každý má jinou míru životního standardu. Například R3: *„Měl by mít takový příjem, aby dítě uživil, každý máme jiný životní standard, ale minimálně 15.000,-.“*

R5, R8 uvedli, že **částka není důležitá**, ale žadatelé stejnopohlavních párů by měli být schopni uživit standardně rodinu a jejich příjem by měl být stálý a pravidelný. R8: *„Měsíční příjem je jedno, kolik bude korun, ale měl by to být příjem stálý, pravidelný a žadatelé by měli z něho být schopni uživit rodinu.“*

Tazatelská otázka 8 je zaměřena na posuzování schopnosti zajištění materiálních potřeb dítěte žadatelů o svěření dítěte do NRP stejnopohlavním párům sociálními pracovníky OSPOD. Z důvodu přehlednosti tato oblast byla dále členěna na indikátory, kterými jsou vhodné oblečení pro dítě, školní pomůcky, volnočasové aktivity, zájmové kroužky, sportovní aktivity.

Vhodné oblečení pro dítě

Prvním měřitelným indikátorem TO8 je vhodné oblečení pro dítě. Pět respondentů se shodlo na tom, že **dítě by mělo mít připravenou základní výbavu oblečení** ihned po přijetí rodinou. Toto tvrzení dokládá například výpověď R7: *„Myslím, že by dítě mělo mít již připravené základní oblečení, které ihned po svěření*

využije.“ nebo R4 si myslí, že by žadatelé měli být schopni nachystat základní výbavu pro dítě a dále aby dítě mělo možnost si nějaké oblečení případně dokoupit. R4: „*Ano, pokládám za důležité mít připravenou nějakou základní výbavu - oblečení pro dítě a dále, aby dítě mělo možnost zakoupení slušného oděvu.*“

R1, R5, R6 sdělili, že toto kritérium pokládají za důležité a očekávají od žadatelů, že budou mít **připravené čisté a slušné oblečení**. Dokládá to například R1: „*Ano, toto kritérium pokládám za důležité, jestli je rodina schopná zajistit dítěti běžné oblečení, do školy, na ven.*“ nebo R6 vypovídal, že by dítě mělo mít nachystané čisté a slušné oblečení úměrné jeho věku. R6: „*Toto pokládám za důležité kritérium. Aby žadatelé nachystali čisté, slušné oblečení dle věku dítěte.*“

Zajištění školních pomůcek

Druhým měřitelným indikátorem TO8 je zajištění školních pomůcek. Pět respondentů se shodlo, že dítě by mělo mít **připraven základní balíček školních pomůcek**, aby je dítě mohlo využít ihned po přijetí do rodiny. Dle R7: „*Dle mého názoru dítě musí mít připraveny základní školní pomůcky, které využije ihned po svěření.*“ nebo R4 navíc dodává, že by dítě mělo mít připravenou základní výbavu do školy a navíc, aby dítě mělo možnost si v případě potřeby další výbavu do školy dokoupit, jelikož pomůcky jsou finančně náročné. R4: „*Také pokládám za důležité, aby dítě mělo připravenou základní výbavu a aby mělo do budoucna zajištěnou možnost zakoupení. Ono dneska ty učebnice stojí velký obnos peněz.*“

Žadatelé možné **využití finanční pomoci doprovázejících organizací** k úhradě školních pomůcek. R6, R8 se shodli, že školní výbava pro dítě může zajistit doprovázející organizace či se školní pomůcky můžou zakoupit prostřednictvím peněz z dotace, tudíž tuto výbavu primárně nevyžadují po žadatelích, a také uvádějí, že toto kritérium nepokládají za důležité. R8: „*Toto kritérium není rozhodující, pomůcky se dají zajistit i z dalších organizací (pomáhajících).*“

Potřeba **zajištění školních pomůcek rodinou**. R1 toto kritérium pokládá za důležité a zdůrazňuje i to, že by pomůcky do školy měla být schopná rodina zakoupit, jelikož si myslí, že pomůcky jsou v dnešní době drahé. R1: „*Také je to pro mě zásadní, aby rodina mohla zakoupit dítěti pomůcky do školy, ona to teďka není úplně nejlevnější záležitost.*“

Příprava volnočasových aktivit

Třetím indikátorem TO8 je hodnocení přípravy volnočasových aktivit pro dítě a **schopnost** nabídnout **vhodné volnočasové aktivity**. R2 uvádí, že je pro něho zásadní, aby měl představu, jak dítě bude vyplňovat jeho volný čas a zda budou žadatelé schopni nabídnout dítěti vhodnou volnočasovou aktivitu. Dle R2: *„Ano, chtěl bych vědět, zda žadatelé dokážou dle věku dítěte ho zabavit, ale to se pozná dle osobnosti žadatele, zda se dítěti věnovat bude nebo ne.“*

Další respondent uvádí, že toto kritérium je u něho úzce spjato s přijetím dítěte do rodiny, nicméně uvádí, že **každá rodina má individuální náplň volného času**, a tedy že druh volnočasové aktivity není důležitý. Uvádí příklad výběru volnočasového kroužku v podobě přihlášení dítěte do skauta. Příkládá důležitost tomu, aby dítě bylo spokojené. R3: *„Myslím, že toto kritérium úzce souvisí s přijetím dítěte do rodiny, volnočasovým vyžitím celé rodiny a to každé máme jiné, klidně ať ho přihlásí do skauta, který je zdarma, hlavně, že dítě bude spokojené.“*

R4, R6 a R8 udávají, že je důležité, aby náhradní rodiče dokázali zaplatit dítěti nějaký volnočasový kroužek, ale **není důležité, jaký druh volnočasových aktivit** rodiče vyberou, jelikož každá aktivita je různě finančně náročná. R4: *„Pokládám za důležité, aby rodiče mohli finančně zajistit dítě i ve volnočasových aktivitách a je jedno jakého druhu, ono každá aktivita něco stojí.“* nebo R8 uvádí, že je důležité to, aby náhradní rodiče zajistili náplň volného času, ale nezáleží na jeho druhu. Je důležité, aby volný čas dítě trávil aktivně. R8: *„Rodina by měla zajistit dítěti nějaký aktivní volný čas, je jedno jakého dluhu, ale aby dítě s rodiči nesesedlo u PC či u TV.“*

Vyplnění volného času **není podstatné**. Dva respondenti se shodují, že není podstatné, jak bude vyplněn volný čas dítěte. R6: *„Není podstatné, jak dítěti zajistí náhradní rodiče náplň volného času.“*

Příprava zájmových kroužků

Čtvrtým indikátorem TO8 je příprava zájmových kroužků pro dítě, které bude náhradním rodičům v budoucnu svěřeno. Většina respondentů se shoduje, že dítě by mělo mít zajištěno ihned po svěřením do rodiny **alespoň jeden zájmový kroužek** a mělo by mít tak zajištěno náplň volného času. R8: *„Dítě by mělo mít nachystanou nějakou*

nabídku a mělo by si vybrat alespoň jeden zájmový kroužek.“ R4 si myslí, že je důležité zaplatit jeden nebo dva zájmové kroužky k všestrannému rozvoji dítěte, avšak si je vědom toho, že v této době je placení zájmových kroužků standardem. R4: *„Pokládám za důležité, aby se dítě všestranně vyvíjelo zaplatit dítěti alespoň 1 nebo 2 zájmové kroužky, však v této době už je placený kroužek běžnou záležitostí.“*

R3 si myslí, že výběr zájmového kroužku pro dítě je **hlavně preferencí dítěte**, jaký kroužek si vybere, avšak **jeden by zaplacený měl mít**. R3: *„Je to podle zájmů dítěte, některé může mít oblíbený zájem vaření a to přeci nic nestojí, ale jeden kroužek by mohl mít zaplacený.“*

Sportovní aktivity pro dítě

Dalším měřitelným indikátorem jsou nachystané sportovní aktivity pro dítě. R3, R5, R7, R8 se shodují, že toto kritérium není důležité. Myslí si, že v každé rodině je patrná určitá **variabilita** čili každá rodina má jiné zájmy, a tak nemusí se věnovat sportu jako zálibě. R8 si navíc myslí, že by tedy rodiče měli mít nachystanou místo sportu alternativní zálibu. R8: *„Není podmínkou, každý má zájmy jiné. Když dítě nebude chtít sportovat, měli by rodiče zařadit jinou aktivitu.“* R7 udává, že každá rodina být sportovně založená nemusí, a proto tomuto kritériu nepokládá důležitost. R7: *„Rodina nemusí být sportovně založená. Nepokládám to za důležité.“*

Možnost poskytování sportovních pomůcek. R1, R2, R3, R6 se shodují v názoru, že není nutné, aby rodina byla sportovně založená, ale spíše je důležité to, aby dítěti poskytla vhodné pomůcky k vyžití ve sportu například míč nebo jízdní kolo. R2: *„Důležitost dávám tomu, aby mělo dítě přístup k běžným pomůckám ke sportu, když třeba bude chtít jezdit na kole, tak to pokládám za běžné a chtěl bych, aby toto žadatelé zajistili - pestré a běžné vybavení“* i R6: *„Dle zájmu dítěte, ale pokládám za důležité to, aby dítě mělo možnost se věnovat sportovní aktivitám a mělo přístup k sportovním pomůckám (kolo).“*

DC 4: Zjistit, jak sociální pracovníci prakticky postupují při svěřování dítěte do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům z hlediska přirozeného vývoje dítěte v rodině.

Dílčí cíl 4 byl rozdělen do čtyř tazatelských otázek, které se zabývají hledisky sociálních pracovníků při posuzování žadatelů stejnopohlavních párů o NRP z hlediska přirozeného vývoje dítěte v rodině.

Pomocí tazatelských otázek TO9-TO12 bylo zjišťováno, jak sociální pracovníci OSPOD prakticky postupují při svěřování dítěte do NRP stejnopohlavním párům z hlediska posuzování vytvořených podmínek žadatelů pro přirozený vývoj dítěte v rodině. Tento dílčí cíl byl rozdělen do čtyř tazatelských otázek - posuzování schopnosti žadatelů navázat emocionální vztah a zajištění přijetí dítěte do rodiny žadatelů o svěřování dítěte do NRP stejnopohlavních párů (TO9), posuzování zajištění identifikace role ženského stejnopohlavního páru s mužským vzorem a schopnost zajištění role mužského stejnopohlavního páru s ženskou rolí v rodině homoparentálních rodičů (TO10), posuzování zajišťování podnětných interpersonálních vztahů v rodině (TO11) a posuzování přítomnosti dalších členů v rodině stejnopohlavních párů jako žadatelů o NRP (TO12).

Posuzování schopnosti navázat emocionální vztah a přijetí dítěte do rodiny

Posuzování schopnosti navázat emocionální vztah a přijetí dítěte do rodiny žadatelů stejnopohlavních párů vnímá většina respondentů velmi podobně. Shodují se v tom, že dítě by mělo být **rodinou zřetelně přijato**. R8 navíc udává, že u náhradních rodičů je dobré, aby měli mezi sebou láskyplný vztah. R8: *„Rodiče by měli být motivovaní, přijmout dítě do své péče, měl by tam být cítit cit a láskyplný vztah i mezi náhradními rodiči.“* R4 si myslí, že jako sociální pracovník je schopný posoudit to, zda je žadatel schopný přijmout dítě do rodiny a má pro to dostatečný cit. Dále by se soustředil na to, zda žadatel dokáže zajistit otevřenou náruč pro přijetí dítěte, jelikož některé děti mají traumatické zážitky z minulosti, a proto otevřená náruč je pro děti velmi důležitá, aby zažily přijetí náhradními rodiči. R4: *„Myslím, že člověk dokáže posoudit, zda náhradní rodiče mají nějaký základní cit pro to, přijmout dítě do péče a člověk to dokáže alespoň zjednodušeně posoudit, zda člověk ten cit má nebo ne. Myslím, že je základní u těchto rodičů posoudit tu otevřenou náruč pro toto dítě, jelikož některé*

děti nemají hezké vzpomínky z minulosti.“ K přítomnosti mateřského citu R2 také uvádí, že je pro něho důležité kritérium, aby rodina přijala dítě takové, jaké je a například ho nesrovnávala s dětmi biologickými. R2: *„Při posuzování člověka této schopnosti dávám přednost tomu, zda z člověka vyzraňuje mateřský pud, který zdravě přijme dítě. To se může poznat i na první pohled, ale musí to brát, jako celek všech faktorů. Nemám rád větu u žadatelů – např. „To dítě bude jako to naše, to se zvládne. To dítě se zásadně musí přijmout takové, jaké je i s jeho nedokonalostmi a nesrovnávat jej.“*

R5 si myslí, že posouzení navázání vztahu dítěte s náhradním rodičem **musí posoudit multidisciplinární tým**, že sám jako sociální pracovník by toto neposuzoval. R5: *„Schopnost navazovat emocionální vztahy by měl hodnotit psycholog, případně multidisciplinární skupina odborníků. Sám bych jako sociální pracovník toto kritérium neposuzoval.“*

Sledování dítěte v rodině žadatelů **po určitý časový úsek**. R6 si myslí, že by bylo prospěšné sledovat chování v rodině minimálně celý den, aby se tak mohla komplexně posoudit připravenost žadatelů přijmout dítě do rodiny. R6: *„Zvolila bych to, abych mohla společně se žadateli strávit jejich běžný den a mohla si tak vyzorovat případné odchylky a určitě bych hodnotila celkovou připravenost přijmout dítě do rodiny žadatele.“*

Posuzování schopnosti zajištění vhodného identifikačního vzoru

Posuzování schopnosti zajištění identifikace role ženského stejnopohlavního páru s mužským vzorem a schopnost zajištění identifikace role mužského stejnopohlavního páru s ženským vzorem v rodině homoparentálních rodičů. Většina respondentů se shoduje v tom, že **dítě může získat optimální identifikační vzor v okolí** rodiny. Dítě je schopno tuto identifikaci s opačným pohlavím náhradních rodičů získat například u příbuzných náhradních rodičů, u učitelů, lektorů zájmových kroužků. Například výpověď R8: *„Starostí o nedostatek mužských nebo ženských vzorů bych se neobávala. Stejnopohlavní páry mohou podle mého názoru aktivně zajišťovat dítěti velkou variabilitu vzorů ze své rodiny a okolí – jejich rodiče, učitelé, širší rodina, kamarádi.“*

Přítomnost potencionální **osoby** v rodině či okolí **k zajištění identifikační role**. R2, R3 a R4 se shodují v tom, že by spíše posuzovali, zda v rodině je někdo, kdo by tuto

identifikaci mohl zajistit. R2 nevnímá zásadní problém v zajištění identifikace, soustředil by se na posuzování toho, zda je někdo přítomný v blízkosti rodiny, kdo by se tímto vzorem mohl v budoucnu stát. R2: „*Vždy bych posuzoval, zda člověk má v okolí nějakého člena, který může dítěti poskytnout tuto identifikaci, aby se role dosadila třeba nějakým příbuzným rodiny, ale jinak v tom nevidím zásadní problém.*“ R4 se v kritériu shoduje s R2 a myslí si, že toto kritérium není zásadní, spíše by se zaměřoval na to, zda rodina má možnost častého kontaktu s někým, kdo se tímto vzorem může v budoucnu stát například příbuzný rodiny. Udává příklad, že děti, které jsou v péči pouze matky, také se nemůžou přímo identifikovat s otcem. R4: „*Není to pro mě zásadní kritérium, myslím, že dítě si může identifikační vzor nalézt kdekoli jinde a nemusí to být identifikační vzor poskytovaný rodičem. Posuzovala bych, zda se v rodině často vyskytuje někdo příbuzný, ten by mohl tento vzor poskytnout například babička či dědeček. Však například matky samoživitelky taky nemají v domácnosti fazónu muže.*“

Důležitost rozdělení rolí v rodině jako možný identifikační vzor pro dítě. Pouze R6 identifikaci s opačným pohlavím náhradních rodičů vnímá jako problematickou. Konkrétně se zaměřuje na to, jak dítě bude vnímat toto svěřeni v jeho vývoji, a jak budou rozděleny role v rodině. R6: „*Otázkou zůstává, jak během vývoje tuto skutečnost bude dítě vnímat, v osobnosti dítěte nebo v jeho okolí mohou poté nastat problémy. Dle mého názoru je důležité sledovat to, jaké je rozdělení rolí v celé rodině, kdo vykonává jaké činnosti a tak.*“

Posuzování zajišťování podnětných interpersonálních vztahů

Posuzování zajišťování podnětných interpersonálních vztahů v okolí dítěte před svěřením dítěte do NRP stejnopohlavním párům vnímá všech osm respondentů velmi podobně. **Zaměřenost sociálních pracovníků na celkovou komunikaci rodiny** s okolím, spolupráci s příbuznými a přáteli a zjišťováním negativní izolace od společenského života. Respondenti by se při posuzování sociální situace rodiny zaměřili na širší rodinu žadatelů stejnopohlavních párů, dále by se i zaměřovali na to, aby rodina dítě zapojovala do společenského života a nežili v izolaci od lidí. R7 udává, že dítě by mělo být začleňováno do skupin jeho vrstevníků a poznávat tak prostředí v jeho okolí. R7: „*Dítě by nemělo být záměrně izolováno od interpersonálních vztahů od okolních lidí. Dítě by se mělo naopak začleňovat do vrstevnických skupin a poznávat prostředí jiných lidí i v okolí své rodiny.*“ R3 navíc dodává, že by se zaměřil na posouzení

životního stylu žadatelů, dále na okolní vztahy s lidmi. R3: „*Posuzovala bych celý životní styl žadatelů, jestli se schází s nějakými přáteli, to také hodně vypovídá, jestli mají pozitivní vazby s okolím – vztahy se sousedy.* Respondent R8 i uvedl, že by se zaměřoval na to, aby se rodina nestýkala pouze se stejnopohlavními páry, ale aby se dítě mohlo potkávat i s páry heterosexuálními, a tak aby mohlo načítat běžné vzorce chování. R8 vypovídá: „*Každopádně bych podporovala rodinu, aby se s dítětem stýkali i s jinými skupinami, aby nebyli v nějaké izolaci stejnopohlavních rodin (dalších stejnopohlavních párů, ale aby dítě mohlo načítat i jiné vzorce chování v párech).*“ R4 vypovídá, že je důležité zajistit dítěti takové okolí, které ho bude respektovat, dále ještě zdůraznil, že by pozoroval u žadatelů to, zda nejsou členy „seky“ a tím by mohlo být negativně ovlivněno dítě. R4: „*Je důležité dítěti zajistit okolí, které ho bude plně respektovat a i ovlivňovat, nejen docházet do nějakých kroužků, ale i okolní lidi, jak na něho budou působit. Hlavně, aby náhradní rodiče nebyli izolovaní od okolního světa, třeba členy nějaké sekty, to se musí určitě posoudit, ale někdy je to těžké.*“ R6, R3 a R2 navíc uvádí potřebu se setkat i se širším okolím žadatelů, jelikož potřebují analyzovat vztahy s lidmi, kteří se často vídají s rodinou stejnopohlavního páru, kam by mělo být umístěno dítě. R2 ještě dodává, aby rodina nežila v izolaci od lidí, jelikož to by mohlo mít negativní dopady na dítě v případě, když by potřebovalo dítě pomoci a nebyl by přítomný rodič. R2: „*Vždy bych posuzoval i okolí rodiny, přátele, možnosti kontaktů – ono to taky něco vypovídá o dané rodině. Aby prostě nežili v izolaci, to by pro dítě prospěšné nebylo. Například když by rodič závažně onemocněl, aby dítě mohlo někoho v okolí požádat o pomoc, s tím i souvisejí interpersonální vztahy dítěte, aby mělo možnost jít za někým, nejen za rodičem.*“

Hodnocení přítomnosti dalších členů v rodině

Posledním indikátorem DC4 byla přítomnost dalších členů v rodině stejnopohlavních párů jako žadatelů o svěřeni dítěte do NRP. Existence možných dalších členů v rodině **není pokládáno za zásadní kritérium**. R3, R5, R6, a R8 uvádí, že se na toto kritérium nezaměřují. Například R6: „*Vůbec s tím nemám žádný problém, klidně mohou být v domácnosti další děti uvedeného páru, nemám s tím sebemenší problém.*“ nebo R8, který si myslí, že jestliže žadatelé byli komplexně posouzeni, další osoby by neposuzoval. R8: „*Vůbec bych tomuto nedávala pozornost, jestliže posouzením celkovým projdou žadatelé - to je základ, další členové mě nezajímají.*“

Zaměřenost pozornosti v případě rizik ohrožení ze strany dalšího člena rodiny. R4 uvádí, že jestliže by tento člen žijící v rodině závažně neohrožoval dítě, pak se na toto kritérium nezaměřuje, a tedy tento člen může žít společně s rodinou. R4: *„Je to velmi individuální, ale když by tento člověk nebyl ohrožující k danému dítěti, tak nevidím důvod, proč by nemohl žít spolu s rodinou.“*

Vnímání dalších členů v rodině jako **možnost obohacení a pozitivního ovlivňování dítěte**. R7 přítomnost dalších členů vnímá pozitivně. Pozitivum hlavně spatřuje v tom, že další členové v rodině můžou vytvářet pozitivní rodinnou síť pro dítě, která vytvoří bezpečné prostředí, dodává, že dítě by mělo mít přístup i k ostatním členům v rodině, podobně jako je to v rodinách s biologickými dětmi. R7: *„Přítomnost jiných členů v rodině bych vnímala pozitivně, neboť si myslím, že děti v NRP potřebují milující prostředí a jiní členové rodiny pomáhají vytvářet síť a bezpečné prostředí pro tyto děti. NRP by měla být především rodinná, proto si myslím, že by dítě v NRP mělo mít přístup ke všem členům rodiny tak, jako v rodině biologické (sourozenci, prarodiče,...).“* Ale také uvažuje nad tím, že jestliže by nějaký člen mohl vážně ohrožovat vývoj dítěte, pak by při svěřování na tento fakt přihlédl, že by dítě do této rodiny nesvěřil, jelikož se obává toho, že by tento člen mohl negativně ovlivnit dítě v načítání vzorců chování tohoto člověka. R7: *„...ale myslím, že kdyby osobnost člověka, který žije s rodinou, byla například alkoholik, do této rodiny bych dítěte nesvěřila – dítě načítá vzorce chování a to nejen rodičů.“* R2 navíc uvádí, že jestliže by v rodině žilo handicapované dítě, pak by uvažovalo o tom, zda rodina zvládne péči o další dítě, avšak si myslí, že v některých případech to může mít i pozitivní dopad na svěřené dítě v tom, že by v rodině mělo dítě „sourozence“. R2: *„Například může být v rodině handicapované dítě, zvažovala bych, zda rodina péči o svěřené dítě zvládne, ale může to mít i plusy, třeba dítě by mohlo mít vrstevnického kamaráda a společníka.“* K této úvaze se přidává i názor R1, který si myslí, že další člen v rodině není překážkou, ale dobrým společníkem pro svěřené dítě. R1: *„...možná i nějaký člen může být dobrým společníkem pro dítě.“*

IV. SHRnutí VÝzkumnÉ ČÁSTI

Hlavním cílem diplomové práce bylo zjistit, jak vnímají sociální pracovníci svěřování dětí do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům a jak prakticky postupují z hlediska posuzování rodičovských kompetencí žadatelů, z hlediska socioekonomické situace rodiny a z hlediska přirozeného vývoje dítěte v rodině. Hlavní cíl byl rozdělen do 4 dílčích cílů, pomocí kterých byla analyzována rizika a stanovisko NRP stejnopohlavních párů z pohledu sociálních pracovníků OSPOD a praktický postup při svěřování dítěte do NRP stejnopohlavním párům z hlediska posuzování rodičovských kompetencí, z hlediska posuzování socioekonomické situace rodiny žadatelů stejnopohlavních párů a z hlediska přirozeného vývoje dítěte v rodině stejnopohlavních párů. Pomocí prvního dílčího cíle bylo zkoumáno, jak vnímají sociální pracovníci svěřování dětí do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům. Dílčí výzkumný cíl byl rozdělen na zjišťování rizik a stanoviska sociálních pracovníků k NRP stejnopohlavních párů. Pomocí druhého výzkumného cíle bylo zjišťováno, jak sociální pracovníci prakticky postupují při svěřování dítěte do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům z hlediska posuzování rodičovských kompetencí, kde byl sledován názor sociálních pracovníků na základní předpoklady žadatelů stejnopohlavních párů o NRP, jejich zralost a motivace, ochota se vzdělávat. Třetím dílčím výzkumným cílem bylo zkoumáno, jak sociální pracovníci prakticky postupují při svěřování dítěte do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům z hlediska posuzování socioekonomické situace rodiny. V dílčím výzkumném cíli byl zjišťován názor sociálních pracovníků na vhodné bytové podmínky žadatelů stejnopohlavních párů o NRP, jejich finanční zajištění rodiny a zajištění materiálních potřeb dítěte. Čtvrtým dílčím výzkumným cílem bylo analyzováno, jak sociální pracovníci prakticky postupují při svěřování dítěte do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům z hlediska přirozeného vývoje dítěte v rodině. Ve čtvrtém dílčím výzkumném cíli byl analyzován názor sociálních pracovníků na emocionální vztah a přijetí dítěte do rodiny, identifikace dítěte s ženským a mužským vzorem, zajištění interpersonálních vztahů dítěte a hodnocení přítomnosti dalších členů v rodině z pohledu sociálních pracovníků OSPOD.

Do výzkumného šetření byli zařazeni sociální pracovníci, zabývající se náhradní rodinnou péčí na OSPOD. Pro účely výzkumného šetření byl zvolen polostrukturovaný rozhovor. Tyto rozhovory nebyly nahrávány z důvodu ochrany vlastních názorů sociálních pracovníků, odpovědi byly tedy zaznamenávány do archu, který byl vytvořen pomocí sady tazatelských otázek (viz. Tabulka č. 1: Tabulka transformačních kroků).

Prvním dílčím výzkumným cílem bylo zjistit, jak vnímají sociální pracovníci svěřování dětí do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům. Pozornost byla věnována předpokládaným rizikům a stanovisku sociálních pracovníků k náhradní rodinné péči stejnopohlavních párů.

V případě rizik, která shledávají sociální pracovníci v NRP stejnopohlavních párů se shodl R1, R4, R5, R6 a R7 v tom, že shledávají rizika v NRP stejnopohlavních párů. R1, R5 a R6 však vnímají jako nejvýznamnější **riziko** získání dobrého identifikačního vzoru pro dítě. Dalším rizikem, které bylo shledáváno, je pochybnost o dostatku schopností stejnopohlavního páru v péči o dítě. R4, R5 a R7 se shodují v tom, že dalším rizikem by mohlo být v budoucnosti dítěte určité zesměšnění ze strany spolužáků ve škole. Dalším rizikem, které bylo uvedeno, je, že by dítě mohlo mít ve vývojovém období puberty problém se smířením se s faktem výchovy homoparentálními rodiči. Ostatní respondenti nespátřují ve svěřování dětí do NRP stejnopohlavním párům žádná rizika.

Všichni respondenti se shodují a zaujímají **souhlasné stanovisko** ke svěřování dítěte do NRP stejnopohlavním párům. Souhlasné stanovisko bylo respondenty vysvětleno tím, že neshledávají rozdíl mezi svěřováním dětí do NRP stejnopohlavním párům a párům heterosexuálním. Dalším argumentem, kterým vysvětlovali respondenti souhlasné stanovisko, bylo, že některé děti v ČR také žijí pouze s jedním rodičem, a tudíž musí dítě načítat vzor opačného pohlaví v jeho okolí. R2, R5 a R6 navíc uvádějí, že nesvěřování dětí do NRP stejnopohlavním párům vnímají jako diskriminační rys v postoji ke stejnopohlavním párům. R1 a R4 sice zaujímají souhlasné stanovisko, avšak R1 tvrdí, že kdyby měl svěřit dítě stejnopohlavnímu páru nebo heterosexuálnímu, volil by pár heterosexuální. R4 zaujímá souhlasné stanovisko, ale má obavu, zda společnost je na takové úrovni, aby dokázala svěřování dětí do NRP stejnopohlavním párům akceptovat.

Druhý dílčí výzkumný cíl byl zaměřen na zjištění, jak sociální pracovníci prakticky postupují při svěřování dítěte do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům z hlediska posuzování rodičovských kompetencí. Byl tak sledován názor sociálních pracovníků na základní předpoklady žadatelů stejnopohlavních párů o NRP, jejich zralost a motivace a ochota se vzdělávat. Základní předpoklady byly rozděleny na posuzování zdravotního fyzického stavu, zdravotního psychického stavu, trestní bezúhonnosti a bezdlužnosti.

Dobry **zdravotní fyzický stav** pokládá většina respondentů jako důležité kritérium v oblasti posuzování základních předpokladů žadatelů o NRP stejnopohlavním párům. R2 a R4 zdůraznili, že žadatel by neměl mít žádné závažné onemocnění, které by v budoucnu mohlo mít vliv na péči o dítě. R5 a R6 nepokládají dobrý zdravotní fyzický stav za důležité kritérium. Konstatují, že žadatel nemusí být plně zdrav na to, aby mu bylo svěřeno dítě do NRP.

Celý výzkumný vzorek se shoduje na tom, že posuzování **dobrého zdravotního psychického stavu** je velmi důležitým kritériem ve svěřování dětí do NRP stejnopohlavním párům.

Trestní bezúhonnost žadatelů stejnopohlavních párů o NRP je téměř všemi respondenty vnímána s nezbytností čistého trestního rejstříku. Někteří respondenti také uváděli, že jestliže by bylo dítě svěřeno náhradnímu rodiči, který v minulosti spáchal trestný čin, pro dítě by náhradní rodič nemusel být dobrým vzorem. Pouze R5 udává odlišnou výpověď, že kritérium bezúhonnosti pro něho není důležitým kritériem, jestliže se nejedná o násilnou trestnou činnost.

U posuzování **bezdlužnosti** stejnopohlavních párů obdobně odpovídali R2-R6, kteří toto kritérium nepokládají za důležité v posouzení žadatelů stejnopohlavních párů o NRP, jestliže se nejedná o dluhy většího rozsahu. Argumentovali tak, že nyní je hypotéka běžným jevem ve společnosti, avšak by dbali spíše na přístup konkrétního žadatele k dluhům. Shodovali se v tom, že velké dluhy nebo tzv. dluhová past by mohla být důvod k nesvěření dítěte do NRP stejnopohlavnímu páru. R1, R7 a R8 se shodovali v tom, že kritérium bezdlužnosti je důležitým kritériem v posouzení žádosti o NRP.

V názoru na posuzování **motivace** žadatelů stejnopohlavních párů se názory odlišovaly. R7 a R8 uvedli, že by nesvěřili dítě do NRP stejnopohlavnímu páru, u

kterého je zřetelné, že tím, že mu bude svěřeno dítě do NRP, zachrání děti a tím pomůže celému světu. Respondenti dále vnímají důležitost v tom, aby si žadatelé byli schopni připustit, že se svěřené dítě může odlišovat například v jeho vývoji. Další respondent uvedl, že v posuzování motivace je pro něho důležité to, aby u žadatelů nebylo zřejmé, že svěřeni dítěte vnímají jako možnost získání finanční odměny. R4 také udává, že by náhradní rodiče neměli dítě vnímat jako chudáka a nahrazovat mu újmu dárky. R3 vnímá pozitivní motivaci v určitém citu žadatele. R2 zdůrazňuje, že negativní motivaci spatřuje v tom, že by se žadatelé aktem svěřeni dítěte mohli chtít chlubit či proslavit. R1 zmiňuje, že posouzení motivace pro něho není jednoduché, spíše se soustředí na celkový pocit z žadatelů.

Dalším posuzovaným kritériem je **ochota žadatelů se vzdělávat**. R2, R3, R4, R5 a R6 se shodují v tom, že žadatelům stejnopohlavních párů o NRP by poskytli kurzy vývojové psychologie. Dále pak výzkumný vzorek udává poskytnutí kurzů komunikace v rodině s dítětem s handicapem a kurz zásad péče o dítě. R4 pokládá výhradně vzdělávání za důležité. R1, R7 a R8 uvedli, že v posuzování ochoty vzdělávání se, by nedělali rozdíly mezi stejnopohlavními páry a páry heterosexuálními. Tito respondenti ve výzkumném šetření apelovali na to, že žadatelé jsou stejně kompetentními jako páry heterosexuální a myslí si tak, že není zapotřebí školit náhradní rodiče ještě před tím, než by mohl vzniknout problém v rodině se svěřeným dítětem.

Třetí dílčí výzkumný cíl je zaměřen na zjištění, jak sociální pracovníci prakticky postupují při svěřování dítěte do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům z hlediska posuzování socioekonomické situace rodiny. Byl sledován názor sociálních pracovníků na posuzování vhodných bytových podmínek, finančního zajištění a zajištění materiálních potřeb. Vhodné bytové podmínky byly rozděleny do kritérií posuzování uspořádání bytu/domu, vybavení bytu/domu, dostupnost samostatného pokoje pro dítě, lokalita bytu/domu a automobil v rodině žadatelů o NRP stejnopohlavních párů. Finanční zajištění rodiny bylo rozděleno do kritérií vzdělání žadatele, pracovního zařazení a měsíčního příjmu žadatelů o NRP stejnopohlavních párů. Zajištění materiálních potřeb dítěte bylo rozděleno do kritérií dostupnosti vhodného oblečení pro dítě, dostupnost školních potřeb, volnočasových aktivit, zájmových kroužků a sportovních aktivit.

Při posuzování **uspořádání bytu/domu** se většina respondentů shodla na standardním vybavení bytu/domu, avšak většina výzkumného vzorku uváděla, že byt/dům neměl mít pouze jeden pokoj, ale místnosti by měly být rozděleny. R3 uvádí, že rozložení bytu záleží na životním stylu žadatelů, avšak by v bytě/domě neměly být nástrahy, které by mohly ohrozit dítě. R5 a R7 se shodují, že uspořádání bytu/domu není důležitým kritériem.

Vybavení bytu/domu je vnímáno všemi respondenty za méně důležité kritérium, ale mělo by se jednat o standardní vybavení bytu/domu. R6 a R8 se shodli, že při posuzování kritéria vybavení domácnosti také vnímají čistotu v bytě/domě. Při posuzování dostupnosti samostatného pokoje pro dítě se šest respondentů shodlo, že preferuje vybudovaný samostatný pokoj pro dítě v domácnosti žadatelů o NRP. Tento názor zdůvodňují tím, že dítě by mělo mít soukromí. R3 a R2 reagovali, že není důležité, aby dítě mělo samostatný pokoj.

Dalším posuzovaným kritériem je **lokalita bytu/domu**. R1, R4, R5 a R8 se shodlo, při posuzování kritéria je důležité, aby rodina nebydlela v sociálně vyloučené lokalitě, a zároveň aby v lokalitě byly dostupné služby pro rodiny s dětmi například mateřská škola, základní škola a zdravotnické zařízení. R2, R3, R6 a R7 uvádí, že lokalita bytu/domu není důležitým kritériem. Při posuzování dostupnosti automobilu v rodině žadatelů o NRP stejnopohlavních párů se všichni dotazovaní shodují, že automobil v rodině není podstatným kritériem, respondenti odpovídali, že žadatelé nemusejí mít automobil. Při posuzování vzdělání žadatele o NRP stejnopohlavních párů uvedlo pět respondentů, že není podstatná úroveň dosaženého vzdělání žadatelů. R1, R4 a R7 se shodují na tom, že žadatel by měl mít minimálně středoškolské vzdělání, tento názor respondenti vysvětlovali tím, že předpokládají vyšší kvalitu péče o dítě, jestliže mají žadatelé alespoň středoškolské vzdělání.

U posuzování kritéria **pracovního zařazení** žadatelů se shodla polovina respondentů na tom, že je důležité, aby žadatel měl stálé zaměstnání, ale na druhu zaměstnání nezáleží. R2, R5, R6 a R7 se shoduje, že toto kritérium vůbec není podstatné při svěřování dítěte do NRP stejnopohlavním párům.

Při posuzování **měsíčního příjmu** žadatelů se shodují R1, R4, R6 a R7 na tom, že měsíční příjem by měl činit 20.000,- až 25.000,-. Tuto částku pokládají za důležitou

v dobré úrovni finančního zajištění rodiny. R2, R3 uvedli, že dostačující částka k zajištění rodiny je 15.000,-. R5 a R8 uvedli, že částka není podstatná, ale žadatelé by měli být schopni standardně finančně zajistit rodinu.

Při posuzování dostupnosti a přípravy **vhodného oblečení** pro dítě se pět respondentů shodlo, že dítě by mělo mít připravenou základní výbavu oblečení, aby ho mohlo používat ihned po svěřeni dítěte do rodiny. R1, R5, R6 uvedli, že toto kritérium pokládají za důležité a očekávají od žadatelů, že budou mít pro dítě připravené slušné a čisté oblečení.

Při posuzování **zajištění školních pomůcek** má pět respondentů shodný názor, že by ihned po svěřeni dítěte do rodiny mělo mít dítě nachystaný základní balíček školních potřeb. R6 a R8 se shodlo, že školní výbava pro dítě může být zajištěna doprovázející organizací a školní pomůcky se můžou zakoupit z peněz z dotace, tudíž tuto výbavu nevyžadují a sdělují, že toto kritérium nepokládají za důležité.

Příprava **volnočasových aktivit** pro dítě vnímá R2 jako důležité kritérium, aby jako sociální pracovník měl představu, jak dítě bude trávit volný čas a zda budou žadatelé schopni nabídnout dítěti vhodnou volnočasovou aktivitu. Další respondent uvádí, že toto kritérium je u něho úzce spjato s kritériem dobrého přijetí dítěte do rodiny a uvádí, že každá rodina má jiné zájmy, a tedy je volnočasová aktivita na výběru dané rodiny. R4, R6 a R8 uvádějí, že je důležité, aby náhradní rodiče byli schopni vyplnit dítěti jeho volný čas a zaplatit nějaký volnočasový kroužek, ale není podstatné, jaký druh rodina zvolí.

U kritéria **přípravy zájmových kroužků** pro dítě, které bude žadatelům v budoucnu svěřeno, se většina respondentů shoduje, že dítě by mělo mít zajištěno alespoň jeden zájmový kroužek a mělo mít tak zajištěn jeho volný čas. R3 si myslí, že výběr zájmového kroužku je převážně preferencí dítěte, jaký kroužek si vybere, avšak jeden zaplacený by mít mělo.

U kritéria **přípravy sportovních aktivit** pro dítě se R3, R5, R7 a R8 shodují, že toto kritérium není podstatné při posuzování. Odůvodňují to tím, že každá rodina má jiné zájmy, a tak se nemusí nutně věnovat sportu. R1, R2, R3, a R6 se shodují, že není nutné, aby byla rodina sportovně založená, ale spíše je důležité to, aby dítěti byly poskytnuty vhodné pomůcky k vyžití ve sportu například míč nebo kolo.

Čtvrtý dílčí výzkumný cíl je zaměřen na zjištění, jak sociální pracovníci prakticky postupují při svěřování dítěte do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům z hlediska přirozeného vývoje dítěte v rodině.

Posuzování **schopnosti navázat emocionální vztah a přijetí dítěte** do rodiny žadatelů o NRP stejnopohlavních párů vnímá většina respondentů velmi podobně. Dotazovaní se tak shodují v názoru, že rodina by měla dítě přijmout s otevřenou náručí a u žadatelů by měl být zřetelný cit pro přijetí dítěte do rodiny. R2 navíc doplňuje výpověď informací, že je pro něho důležité, aby rodina přijala dítě takové, jaké je, nikoli aby si ho idealizovala. R5 si myslí, že schopnost navázání vztahu by měl posoudit multidisciplinární tým, nikoli sám sociální pracovník. R6 vypovídá, že by potřeboval strávit s rodinou minimálně celý den, aby kritérium schopnosti navázat vztah mohl objektivně posoudit.

Posouzení schopnosti **zajištění identifikace role ženského stejnopohlavního páru s mužským vzorem a schopnosti zajištění identifikace role mužského stejnopohlavního páru s ženskou rolí** v NRP stejnopohlavních párů hodnotí většina respondentů velmi totožně. Většina respondentů vypovídá, že dítě může získat optimální identifikační vzor v okolí rodiny, dítě je schopno identifikaci získat například u příbuzných, u učitelů nebo lektorů zájmových kroužků. R2, R3 a R4 uvádí, že by se spíše zaměřili na to, zda je v rodině někdo takový, kdo by tuto identifikaci mohl zajistit. Pouze respondent R6 identifikaci s opačným pohlavím náhradních rodičů vnímá jako problematickou. Konkrétně by se v posuzování zaměřil na to, jak jsou v rodině rozděleny běžné role.

Posuzování **zajišťování podnětných interpersonálních vztahů v okolí dítěte** před svěřením dítěte do NRP vnímá výzkumný vzorek velmi podobně. Respondenti by se zaměřili na posuzování i členů širší rodiny žadatelů, dále respondenti zdůrazňovali to, aby rodina byla schopná zapojovat dítě do společenského života a nežili v izolaci od ostatních lidí. R3 by se zaměřovala na životní styl žadatelů a zda žadatelé mají pozitivní vztahy s okolím. R8 vypovídá, že by dával důraz tomu, aby se rodina nestýkala pouze se stejnopohlavními páry, ale aby se dítě mohlo setkávat i s páry heterosexuálními, a tak by mohlo načítat identifikační vzorce chování. R4 navíc dodal, že by navíc pozoroval to, zda žadatelé nejsou členy nějaké sekty, a to by negativně mohlo ovlivňovat dítě. R2, R3 a R6 dodávají, že by požadovali setkání se širším okolím žadatelů, jelikož potřebují

analyzovat vztahy s lidmi, kteří se často vídají s rodinou stejnopohlavního páru, kam by bylo dítě případně umístěno.

Posuzování **přítomnosti dalších členů v rodině žadatelů** stejnopohlavního páru hodnotí R3, R5, R6 a R8 tak, že na toto kritérium se při posuzování vůbec nezaměřují. R4 dodává, že jestliže člen, který žije s rodinou stejnopohlavního páru a zásadně nenarušuje chod, pak na toto kritérium zásadně nenahlíží. R7 přítomnost dalších členů vnímá pozitivně. Pozitivum spatřuje hlavně v tom, že další členové v rodině pomáhají vytvářet pozitivní rodinnou síť pro dítě. Dále tento respondent uvažuje nad tím, že kdyby nějaký člen vážně ohrožoval vývoj dítěte, pak by na tento fakt přihlédl a dítě by do rodiny nesvěřil. R2 uvažuje nad tím, že jestliže by v rodině žilo například handicapované dítě již z předešlého vztahu žadatelů, pak by uvažoval o tom, zda rodina zvládne péči i o svěřené dítě, avšak si myslí, že v některých případech to může mít pozitivní dopad a svěřené dítě tak bude mít „sourozence“. R1 si myslí, že další dítě v rodině není překážkou, ale dobrým společníkem pro svěřené dítě.

ZÁVĚR

Závěrem diplomové práce je možné uvést, že jednou z velmi důležitých oblastí v dnešní společnosti je problematika osvojování dětí stejnopohlavními rodiči. Tento fenomén v posledních letech roste na publicitě a bývá součástí politických programů jak v České republice, tak v zahraničí. Děti v homoparentálních rodinách mnohdy čelily nerovnému právnímu a společenskému postavení. Zájmy dítěte byly tedy odsouvány stranou a tato problematika nebyla jasně ukotvena v právním systému. Cílem této práce bylo přiblížit témata, která se pojí s fenoménem homoparentality. Mezi takové můžeme zařadit definování nejzákladnějších pojmů, jako je gender a sexualita, které jsou v této oblasti často probírány a podléhají určitým společenským stereotypům. V kontextu rodiny je vyzdvihován tradiční model rodiny a různé alternativy rodinného uspořádání. V daných kapitolách jsou zmíněny proměny homoparentality a jednotlivé podoby stejnopohlavního rodičovství s ohledem na komparaci dostupných odborných zdrojů a uvedeny podrobnější informace o právním rozměru homoparentality v České republice. Jedním z nejtěžších problémů v oblasti osvojování dětí stejnopohlavními páry je jednoznačně i společností nastavená heteronormativita, která vnímá heterosexuality a jevy s ní spojené jako normu, a to ostatní jako odchylku. Je to také jakýsi univerzální předpoklad, který vytváří tlak na jedince i celou společnost. V této souvislosti někdy dochází v rodinách se stejnopohlavními rodiči k těžkým životním situacím, neboť musí čelit kromě běžných problémů také nastavení společnosti zažitým stereotypům. Ve snaze vymanit se z tohoto nastavení se však bez pomoci citlivého a odborného přístupu sociálních pracovníků neobejdou. V diplomové práci byly uvedeny jak aspekty stejnopohlavního rodičovství, tak také zmíněna právní legislativa stejnopohlavních párů a proces možného homoparentálního osvojování dětí, za využití teoretických poznatků v přístupu sociálních pracovníků porozumět situaci jak v oblasti sociální práce, tak v oblasti zákonů. Dále je zde zmíněn politický diskurz a argumentační strategie klíčových uchazečů o náhradní rodinnou péči, s cílem prosadit jednotlivě navrhované možnosti a podmínky týkající se osvojení dětí. Práce se tak snaží přiblížit, jakou roli v postoji sociálního pracovníka hraje strategie klíčových uchazečů v procesu rozhodování náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům a jaký vliv mají sociální pracovníci na udržení kontroly a vedení, které s touto problematikou souvisí.

Je vhodné uvést, že stejnopohlavní páry byly v minulosti značně znevýhodněnou skupinou s negativní sociální konstrukcí. Právní ukotvení partnerských vztahů ve formě institutu registrovaného partnerství výrazně zlepšilo a ovlivnilo sociální pohled na tuto kohortu. Od roku 2006, tedy od schválení registrovaného partnerství se většina populace v otázce registrovaného partnerství začala vyjadřovat pozitivněji. Otázka adopce dětí pro stejnopohlavní páry však rozděluje společnost podstatně více, neb stejnopohlavní páry jsou většinovou společností akceptovány, avšak pokud nepřekračují určité hranice, které vymezuje tradiční chápání rodiny a manželství. V českém prostředí není postavení registrovaných partnerů ve vztahu k osvojení dětí k této věci chápáno jednotně.

Pochybnosti o vhodnosti osvojení stejnopohlavními páry tak vychází především z ideového, hodnotového, případně náboženského a politického přesvědčení, které je postaveno na ideálu tradičních hodnot.

Dále je možné uvést, že postoj společnosti k homosexualitě prošel ve svém vývoji mnoha změnami, před sto lety byla odlišná sexuální orientace striktně odmítána a různými způsoby perzekuována, v druhé polovině 20. století přinesla výrazný posun od odsuzování homosexuality jako zavrženíhodné formy lidského chování k jejímu akceptování jako rovnocenné formy sexuální orientace a přirozené součásti moderní společnosti, postupně začaly být právně uznávány rozličné formy soužití osob stejného pohlaví. Nicméně ani právní ukotvení nepřineslo stejnopohlavním párům, respektive registrovaným partnerům stejně výhodné postavení, jaké je přiznáno heterosexuálům, respektive manželským párům. Postupně si společnost zvyká na fakt, že rodina nemá vždy jen tradiční ráz a není tvořena pouze matkou, otcem a biologickými dětmi a poměrně ochotně akceptuje také existenci rodin samoživitelů/samoživitelek nebo rodiny rozvedené, avšak v oblasti homoparentálních párů existuje v naší společnosti mnohdy odlišná názorová hladina.

Je možno uvést, že problematika homoparentální rodiny je jakýmsi ukazatelem tolerance společnosti, pochopení podstaty vlastních předsudků.

Cílem této práce je nastínit aspekty náhradní rodinné péče stejnopohlavních párů z pohledu sociálních pracovníků. Hlavním cílem bylo zjistit, jak vnímají sociální pracovníci svěřování dětí do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům a jak prakticky postupují z hlediska posuzování rodičovských kompetencí žadatelů, z

hlediska socioekonomické situace rodiny a z hlediska přirozeného vývoje dítěte v rodině.

V teoretické části byly vymezeny pojmy orientované na danou problematiku, uvedeny předpoklady stejnopohlavních párů jako žadatelů o NRP a objasněn proces posouzení životní situace sociálními pracovníky OSPOD.

Cílem praktické části bylo zjistit, jak vnímají sociální pracovníci svěřování dětí do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům a jak prakticky postupují z hlediska posuzování rodičovských kompetencí žadatelů, z hlediska socioekonomické situace rodiny a z hlediska přirozeného vývoje dítěte v rodině. Ve výzkumné části byla zvolena kvalitativní výzkumná strategie a data byla získávána pomocí polostrukturovaných rozhovorů.

Z výsledků výzkumné části vyplývá, že nejvýznamnější riziko, které je spatřováno v oblasti NRP stejnopohlavním párům je získání vhodného identifikačního vzoru pro dítě, avšak všichni respondenti se shodují v souhlasném stanovisku pro možnost NRP stejnopohlavním párům. V oblasti posuzování rodičovských kompetencí bylo vnímáno kritérium fyzické a psychické způsobilosti žadatele, kde se téměř celý výzkumný vzorek shoduje, že žadatel by měl být plně zdravý. Trestní bezúhonnost je respondenty vnímána shodně v tom, že vyžadují čistý trestní rejstřík žadatelů. Z argumentu sociálních pracovníků k posouzení bezdlužnosti vyplývalo to, že by posuzovali bezdlužnost tak, aby případné dluhy nebyly většího rozsahu, které by poté zasahovaly do finančního zabezpečení rodiny. Motivace stejnopohlavních párů jako žadatelů o NRP byla vnímána rozdílně, někteří respondenti vnímají překážku v takové motivaci, kde žadatelé se chovají jako „spasitelé“, dále negativní motivace je vnímána v tom, že žadatelé by si nedokázali připustit odlišnosti ve vývoji dítěte nebo by NRP vnímali jako možnost finančního výdělků. Oblast vzdělávání byla vnímána tak, že žadatelé by měli projít kurzy vývojové psychologie. Posuzování kritéria socioekonomické situace rodiny je vnímáno a posuzováno sociálními pracovníky OSPOD tolerantně. V oblasti uspořádání a vybavení bytu či domu je spatřován názor, že je dostačující standardní úroveň. Při posuzování schopnosti zajištění přirozeného vývoje dítěte v rodině žadatelů o NRP stejnopohlavních párů byla posuzována schopnost navázání vztahu s dítětem tak, že žadatelé by měli mít otevřenou náruč pro dítě a určitý cit pro jeho přijetí. V oblasti zajištění identifikačního vzoru s opačným pohlavím náhradních rodičů respondenti

uvádějí názor, že dítě je schopno si identifikační vzor nalézt v okolí. V oblasti zajišťování interpersonálních vztahů dítěte by se respondenti zaměřili na posouzení blízkých členů v okolí rodiny a dále by měla být rodina schopna začlenit dítě do společenského života.

Přínos práce lze spatřovat zejména jako prostředek k přiblížení aktuální problematiky v oblasti NRP týkající se stejnopohlavních párů.

Použité zdroje

Seznam literatury:

BRZEK a PONDĚLÍČKOVÁ. In: JANOŠOVÁ, Pavlína. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Univerzita Karlova, 2000. ISBN 80-7184-954-5.

BUBLEOVÁ, V. In: *Děti potřebují rodiče, rodiče potřebují děti. Osvojení a pěstounská péče*: Matějček, Z. a kol. Praha: Portál, 2002. 16 s. ISBN 80-7178-637-3.

CLARKE, V. Sameness and difference in research on lesbians parenting. *Journal of Community and Applied Social psychology*. 2002, vol. 12, no. 3, 210-222 p.

DUNOVSKÝ, J., H. EGGERS a kol.. *Sociální pediatrie*. 1. vyd. Praha: AVICENUM, 1989, 35-37 s.

GARNER, A. *Families Like Mine: Children of Gay Parents Tell It like It Is*. 1st edition. New York: Harper Collins Publishers, 2005, 264 s. ISBN 00-6052-757-9

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. 1. vydání. Praha: Portál, 2016, 236-380 s. ISBN 80-7367-040-2.

JANEBOVÁ, R., P. NAVRÁTIL a kol. *Reflexivita v posuzování životní situace klientek a klientů sociální práce*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010. 120 s. ISBN 978-80-7435-038-2.

KADLECOVÁ, J. a P. HROUZEK. Problematika závislostního chování v dětském věku: Rizikové a protektivní faktory v péči a výchově. In: *Dobry pěstoun*. 1. vyd. Tábor: Asociace poskytovatelů sociální služeb v ČR, 2018, 239 s. ISBN 978-80-90053-2-6.

KLIMEŠ In: NOŽÍŘOVÁ, J. *Náhradní rodinná péče*. Praha: Linde, 2012, 11s. ISBN 978-80-8613191-7

KOLUCHOVÁ, J. *Psychický vývoj dětí v pěstounské péči*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 1992, 45 s. ISBN 80-85529-01-7.

LANGMAIER, J. a KREJČÍKOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, 1998, 162 s. ISBN 80-7169-195-X.

- LEVICKÁ, J. Sociální práce jako profese. In: KVĚTENSKÁ, D. *Úvod do sociální práce*. 2. vyd. Hradec Králové: GAUDEAMUS, 2009, 25 s. ISBN 978-80-7041-431-6.
- MAŘÍKOVÁ, H. a M. VOHLÍDALOVÁ. *Trvalá nebo dočasná změna? Uspořádání genderových rolí v rodinách s pečujícími otci*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007, 16 s. ISBN 978-80-7330-135-4.
- MATĚJČEK, Z. *Co děti nejvíce potřebují*. 5. vyd. Praha: Portál, 2008, 37-38 s. ISBN 978-80-7367-504-2.
- MATĚJČEK, Z. *Náhradní rodinná péče*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999, 33 s. ISBN 80-7178-304-8.
- MATĚJČEK, Z. a Z. DYTRYCH. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Praha: GRADA, 1999. 134 -135 s. ISBN 80-7169-897-0.
- MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. 9 - 135 s. ISBN 80-86429-19-9.
- MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*. 3. vyd. Praha: Portál, 2013, 11-225 s. ISBN 978-80-262-0213-4.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Děti a rodiče v rozvodu: Manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. 1. vyd. Praha: Portál, 2015, 53 s. ISBN 978-80-262-0968-3.
- MATOUŠEK, O. *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: Dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*. Praha: Karolinum, 2016, 36 s..
- MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada), 132-278 s. ISBN 80-247-1362-4.
- NAKONEČNÝ, M. *Motivace lidského chování*. Praha: ACADEMIA, 1996, 12s. ISBN 80-200-0592-7.
- NIZOZEMSKÁ ASOCIACE SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ In: NAVRÁTIL, P. *Teorie a metody sociální práce*. 1. vyd. Brno, 2001, 12s. ISBN 80-903070-0-0.

- NOVOTNÁ, E. In *Dobry pěstoun: Náhradní rodinná péče v České republice*. 1. vyd. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, 2018. 19-20 s. ISBN 978-80-907053-2-6.
- NOVOTNÁ, V. a V. FEJT. *Sociálně-právní ochrana dětí*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, 97 s. ISBN 978-80-86723-77-8.
- NOŽÍŘOVÁ, J. *Náhradní rodinné péče*. Praha: Linde, 2012, 11-25 s. ISBN 978-80-8613191-7.
- SLAMĚNÍK, I. *Emoce a interpersonální vztahy*. 1. vyd. Praha: GRADA Publishing, 2011, 99-106 s. ISBN 978-80-247-3311-1.
- SULLIVAN, Maureen. *The family of woman: lesbian mothers, their children, and the undoing of gender*. Berkeley: University of California Press, 2004. 94-99 s. ISBN 0520239644.
- STACEY, J., BIBLARZ, T. J. (How) Does the Sexual Orientation of Parents Matter? *American Sociological Review*, c. 66, 2001, 159 - 183 p.
- THELENOVÁ, Kateřina. *Rodina v kontextu sociální práce*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2013, 17-20 s. ISBN 978-80-244-3524-4.
- PAZLAROVÁ, H. *Pěstounská péče*. 1. vyd. Praha: Portál, 2016, 66 s. ISBN 978-80-262-1020-7.
- POLÁŠKOVÁ, E. *Plánovaná lesbická rodina*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, 11-138 s. ISBN 978-80210-5013-6.
- SLOBODA, Z. *Dospívání, rodičovství a (homo) sexualita*. Praha: Pasparta, 2016, 87-112 s. ISBN 978-80-88163-09-1.
- SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. 1. vyd. Praha: Portal, 2001. 154 s. ISBN 80-7178-559-8.
- SOKOLOVÁ, V. *Sociologický časopis*. Otec, otec a dítě: Gay muži a rodičovství. 2009, roč. 45, čís. 1, 116-130 s. ISSN 0038-0288.

ŠVARÍČEK, R. a ŠEDOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. 17 s. ISBN 978-80-7367-313-0

TOMEŠ, I. : *Sociální správa*. 2. vyd. Praha: Portál, 2009, 197 s. ISBN 978-80-7367-483-0.

TRNKOVÁ, L. *Náhradní péče o dítě*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 19-21. ISBN 978-80-7552-864-3.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychický vývoj dítěte v náhradní rodinné péči*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče. o. s., 2012, 16-18 s. ISBN 978-80-87455-14-2

Elektronické zdroje:

AMERICAN PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION, *Lesbian & Gay Parenting* [online]. Washington, 1995, 1 s. [cit. 2019-10-03]. Dostupné z: www.apa.org/pi/lgbc/

AMERICKÁ ASOCIACE PEDIATRŮ. *Jsme fér* [online]. 2019 [cit. 2019-10-03]. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/nazory_odborniku#nazory-odborniku.

CLACKE. Opresivní tendence při posuzování životní situace z hlediska faktů. In: JANEBOVÁ, R., T. BŘÍZOVÁ a I. VELČOVSKÁ. : *O rizicích oprese sociálních práce vůči stejnopohlavním rodičům: "Co z těch dětí vyroste?"* [online]. In: Hradec Králové, 2013 [cit. 2019-09-23]. 22 s. Dostupné z: <https://www.genderonline.cz/cs/issue/35-rocnik-14-cislo-2-2013-otevrene-hranice-sexualit/373>

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost* [online]. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2002, [cit. 2020-03-10]. 62 s. ISBN 80-246-0139-7. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1421/podzim2015/MVK_23/um/54991882/Disman_Jak_se_vyrabi_sociologicka_znalost.pdf

HICKS. Opresivní tendence při posuzování životní situace z hlediska normativity. In: JANEBOVÁ, R., T. BŘÍZOVÁ a I. VELČOVSKÁ.: *O rizicích oprese sociálních práce vůči stejnopohlavním rodičům: "Co z těch dětí vyroste?"* [online]. In: Hradec Králové, 2013 [cit. 2019-09-23]. 22 s. Dostupné z: <https://www.genderonline.cz/cs/issue/35-rocnik-14-cislo-2-2013-otevrene-hranice-sexualit/37>

JANEBOVÁ, R. a MUSIL, L. *Sociální práce* [online]. Mýty o roli sociálních pracovníků a pracovníc. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci. 2007, (1) [cit. 2020-03-15]. 60 s. ISSN 1805-885X. Dostupné z: <http://www.socialniprace.cz/index.php?sekce=2&ukol=detail&id=31&clanekid=559>

JANEBOVÁ, R. a NAVRÁTIL, O. *Sociální práce: Role sociálního pracovníka* [online]. 2007, (1) [cit. 2019-09-24]. Dostupné z: http://www.socialniprace.cz/soubory/1-2007_rolsocialnihopracovnika-120116134909.pdf

JANEBOVÁ, R., T. BŘÍZOVÁ a I. VELČOVSKÁ. *O rizicích oprese sociálních práce vůči stejnopohlavním rodičům: "Co z těch dětí vyroste?"* [online]. Hradec Králové, 2013 [cit. 2019-09-23]. 17-22 s. Dostupné z: <https://www.genderonline.cz/cs/issue/35-rocnik-14-cislo-2-2013-otevrene-hranice-sexualit/373>

HANUŠ, P. *Role sociálního pracovníka: Kdo je sociální pracovník a proč by měl být vzdělaný* [online]. In Sociální práce. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci, 1/2007, [cit. 2019-07-18]. 5 s. Dostupné z: http://www.socialniprace.cz/soubory/1-2007_rolsocialnihopracovnika-120116134909.pdf

MERTO VÁ, J. a B. JANKŮ. *Kdo se může stát náhradním rodičem* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2019, [cit. 2019-07-11]. 8 -16 s. ISBN 978-80-7421-165-2. Dostupné z: <http://www.pravonadetstvi.cz/aktuality/kdo-se-muze-stat-nahradnim-rodicem-nova-brozura-pro-zajemce-o-nahradni-rodinnou-peci.html>

MPSV. *Analýza stávajícího systému posuzování žadatelů o náhradní rodinnou péči v ČR* [online]. 2017, 8s. [cit. 2019-08-07].

MPSV. *Žádost o zařazení do evidence žadatelů* [online]. MPSV, 2013 [cit. 2020-03-15]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/dotaznik_NRP.pdf

NAVRÁTIL, P. *Sociální práce: Role sociálního pracovníka* [online]. Brno, 2007, (1) [cit. 2019-08-08]. ISSN 1213-6204. Dostupné z: http://www.socialniprace.cz/soubory/1-2007_rolsocialnihopracovnika-120116134909.pdf

NEDBÁLKOVÁ, K. a E. POLÁŠKOVÁ. *Gay a lesbické rodiny. Svět žen a svět mužů. Polarita a vzájemné obohacování* [online]. 2004, 1-7 s., [cit. 2019-07-02]. Dostupné z: <https://cmps.ecn.cz/pd/2004/texty/pdf/nedbalkova.pdf>

NOŽÍŘOVÁ, J. In *Sborník příspěvků k aktuálním tématům náhradní rodinné péče* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2015 [cit. 2019-07-11]. 41-46s. ISBN 978-80-7421-103-4. Dostupné z: http://www.pravonadetstvi.cz/files/files/Manual_NRP.pdf

PITONÁK, Michal. *Sexuální občanství: Rodičovství párů stejného pohlaví. QueerGeography* [online]. 2018 [cit. 2019-07-03]. Dostupné z: <https://www.queergeography.cz/sexualni-obcanstvi/rodicovstvi-paru-stejneho-pohlavi/>

PROUD: *Přiosvojení neprošlo, co bude dál?* [online]. 27. 3. 2017 [cit. 2019-07-10]. Dostupné z: <http://proud.cz/novinky/235-priosvojeni-neproslo-co-bude-dal.html>

SEDLÁČKOVÁ, A. *Specifika dětí z homoparentálních rodin* [online]. Pardubice, 2009 [cit. 2019-07-09]. Dostupné z: www.planovanirodiny.cz

OSPOD Hradec Králové, *Hradec Králové: Sociálně-právní ochrana dětí* [online]. Hradec Králové, 12. 4. 2019 [cit. 2019-08-07]. Dostupné z: https://www.hradeckralove.org/vismo/dokumenty2.asp?id_org=4687&id=55207

SWIGONSKI, CONNEL. Opresivní tendence při posuzování životní situace z hlediska faktů. In: JANEBOVÁ, R., T. BŘÍZOVÁ a I. VELČOVSKÁ. *O rizicích oprese sociálních práce vůči stejnopohlavním rodičům: "Co z těch dětí vyrostе?"* [online]. In: Hradec Králové, 2013 [cit. 2019-09-23]. 21 s. Dostupné z: <https://www.genderonline.cz/cs/issue/35-rocnik-14-cislo-2-2013-otevrene-hranice-sexualit/373>

ÚŘAD VLÁDY ČR. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR* [online]. 1. vyd. Praha: Úřad vlády ČR, 2007 [cit. 2019-06-27]. 28-34s. ISBN 978-80-87041-33-8. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/sexualni-mensiny/CZ_analyza_web.pdf

UZEL, R. *Homoparentalita* [online]. 2017 [cit. 2020-03-15]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/nazory-a-petice/Radim-Uzel-Homoparentalita-472553>

WATSON a WESTOVÁ. In *Sociální práce* [online]. 2011 [cit. 2020-03-15]. Dostupné z: <http://www.socialniprace.cz/index.php?sekce=2&ukol=detail&id=43&clanekid=257>

Právní předpisy:

Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-115>

Zákon č. 108/ 2006 Sb., o sociálních službách. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

Zákon č. 359/ 1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>

Zákon č. 89/ 2012 Sb., občanský zákoník. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

Zákon č. 2/ 1993 Sb., listina základních práv a svobod. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

Seznam použitých zkratk

OSPOD	Oddělení sociálně-právní ochrany dětí
SPOD	Sociálně-právní ochrana dětí
IPOD	Individuální plán ochrany dítěte
ORP	Obce s rozšířenou působností
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NRP	Náhradní rodinná péče
DVO	Dílčí výzkumná otázka

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 = Tabulka transformačních kroků

Tabulka č. 2 = Osnova k DVO 2. 1

Tabulka č. 3 = Osnova k DVO 3. 1

Tabulka č. 4 = Osnova k DVO 3. 2

Tabulka č. 5 = Osnova k DVO 3. 3

Tabulka č. 6 = Respondenti

Seznam příloh

Příloha A = Žádost o zařazení do evidence žadatelů o NRP

Příloha B = Dotazník k žádosti do evidence žadatelů stát se osvojiteli či pěstouny

Příloha C = Záznamový arch k výzkumnému šetření

Příloha A: Žádost o zařazení do evidence žadatelů o NRP

Zdroj: https://www.mpsv.cz/files/clanky/14259/zadost_zarazeni_210113.pdf

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

podací razítko

Žádost o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli / pěstouny / pěstouny na přechodnou dobu

I. Žadatelka:

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	
Rodné příjmení ²⁾ :	Titul před jménem: za jménem:	
Rodné číslo ³⁾ :	Datum narození:	
Místo trvalého pobytu: Obec: Část obce: Ulice: Č. p. ⁴⁾ : Č. orient.: PSČ:		
Cizinec - adresa pobytu: Obec: Část obce: Ulice: Č. p. ⁴⁾ : Č. orient.: PSČ:		
Rodinný stav:	Telefon:	E-mail:

II. Žadatel:

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	
Rodné příjmení ²⁾ :	Titul před jménem: za jménem:	
Rodné číslo ³⁾ :	Datum narození:	
Místo trvalého pobytu: Obec: Část obce: Ulice: Č. p. ⁴⁾ : Č. orient.: PSČ:		
Cizinec - adresa pobytu: Obec: Část obce: Ulice: Č. p. ⁴⁾ : Č. orient.: PSČ:		
Rodinný stav:	Telefon:	E-mail:

Žádám o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se **osvojiteli / pěstouny / pěstouny na přechodnou dobu**^{*)}, v souladu s příslušnými ustanoveními zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

V případě osvojení, pokud krajský úřad nezprostředkuje osvojení do 3 let ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o zařazení do evidence žadatelů, **souhlasím – nesouhlasím**^{*)} s tím, aby tato žádost byla postoupena Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí za účelem zařazení do evidence pro zprostředkování osvojení dětí z ciziny.

Žádám výlučně o osvojení z ciziny. Ano – Ne^{*)}

¹⁾ Uveďte všechna jména osoby.

²⁾ Kolonku **Rodné příjmení** vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.

³⁾ Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo** v ČR datum narození ve tvaru den, měsíc, rok.

⁴⁾ Pokud je místo čísla popisného přiděleno číslo evidenční, uveďte před číslem písmeno E.

^{*)} Nehodící se škrtněte.

Souhlasím s tím, že orgány sociálně právní ochrany dětí, podílející se na zařazení do evidence žadatelů a na zprostředkování náhradní rodinné péče, jsou oprávněny zajišťovat další potřebné údaje zejména o tom, zda způsobem svého života budu zajišťovat pro dítě vhodné rodinné prostředí, a dále jsou oprávněny kdykoliv zjišťovat, zda nedošlo ke změně rozhodných skutečností uvedených ve spisové dokumentaci.

Dávám souhlas s uchováním a zpracováním osobních údajů a fotokopii osobních dokladů všemi orgány sociálně-právní ochrany, které se budou podílet na zařazení do evidence žadatelů a na zprostředkování náhradní rodinné péče (v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů, v platném znění a zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, v platném znění).

Souhlasím s účastí na odborné přípravě k přijetí dítěte do rodiny.

Formulář jsem převzal(a) z oficiálních webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí, nezměnil(a) jsem na něm žádné pevné texty, pouze jsem pravdivě vyplnil(a) kolonky určené k vyplňování.

V _____ dne . . 20

podpis žadatelky

V _____ dne . . 20

podpis žadatele

K žádosti prosím doložte:

- občan ČR - doklad o státním občanství
- cizinec – doklad o povolení k trvalému pobytu na území ČR nebo o nepřetržitém přechodném pobytu na území ČR po dobu nejméně 365 dnů podle zvláštního právního předpisu upravujícího pobyt cizinců na území ČR
- občan ČR - opis z evidence Rejstříku trestů – vyžádá obecní úřad s rozšířenou působností
- cizinec - doklad obdobný opisu z evidence Rejstříku trestů vydaný ve státech, ve kterých se žadatel zdržoval nepřetržitě déle než 3 měsíce v době od dovršení patnáctého roku věku do podání žádosti – doloží žadatel
- zpráva o zdravotním stavu praktického lékaře předložena žadatelem
- dotazník obsahující další osobní údaje žadatele, údaje o ekonomických a sociálních poměrech, údaje o osobách žijících v domácnosti žadatele, představy o dítěti

Formuláře žádosti naleznete na internetové adrese <http://www.mpsv.cz>.

Příloha B: Dotazník k žádosti do evidence žadatelů stát se osvojiteli či pěstouny

https://www.mpsv.cz/files/clanky/15308/dotaznik_NRP.pdf

**Dotazník k žádosti o zařazení do evidence žadatelů
vhodných stát se osvojiteli / pěstouny / pěstouny na přechodnou dobu**

ČÁST A– ÚDAJE O ŽADATELI/ŽADATELCE

I. OSOBNÍ ÚDAJE ŽADATELE/KY

Jméno a příjmení:
Datum narození:

Rodné příjmení:

Státní příslušnost:

Národnost:

Náboženské vyznání:

Jazyk/y používané v domácnosti:

Kontaktní údaje (pokud se liší od údajů uvedených v žádosti):

Adresa:

Pobyt na adrese od:

Telefon:

E-mail:

II. VZDĚLÁNÍ (uvedte název školy, vyučení, odborné zkoušky)

základní

vyučen – obor:

středoškolské:

vyšší odborné:

vysokoškolské:

Jiné odborné zkoušky:

III. ZAMĚSTNÁNÍ (uvedte název zaměstnavatele a Vaše postavení v zaměstnání max. 5 let zpět, pracovní dobu, vzdálenost od místa bydliště)

.....
.....
.....
.....
.....

IV. ZÁJMY

.....
.....
.....
.....

Ministerstvo práce a sociálních věcí, duben 2013

V. ZKUŠENOSTI S PÉČÍ O DĚTI

Věnoval/a jste se péči o děti
- v rámci výkonu zaměstnání? ano ne

Kde a jak:

.....
.....
.....
.....
.....

- v rámci dobrovolné činnosti? ano ne

Kde a jak:

.....
.....
.....
.....
.....

- jinde? ano ne

Kde a jak:

.....
.....
.....
.....
.....

VI. ZDRAVOTNÍ STAV

Léčíte se s nějakým onemocněním? ano ne

Jakým:

.....
.....

Máte nějaké zdravotní obtíže a omezení (alergie, astma...)?

ano ne

Jaké:

.....
.....
.....

Užíváte trvale léky?:

ano ne

Jaké:

.....

Docházíte k odbornému lékaři ano; jaké odbornosti ne

ZDRAVOTNÍ STAV

Vyskytlo se ve Vaší rodině (rodiče, sourozenci, děti) nějaké dědičné nebo závažné onemocnění?

ano ne

Jaké:

Jaká závažnější onemocnění jste prodělal/a Vy?:

.....

Utrpěl/a jste nějaký závažný úraz?:

ano ne

Kdy a jaký:

Zůstaly Vám nějaké následky?:

ano ne

Jaké:

Byl/a jste někdy hospitalizován/a pro duševní onemocnění?

ano ne

S jakým onemocněním:

.....

Byl/a jste vyšetřen/a nebo ambulantně léčen/a u neurologa, psychiatra či psychologa?

ano ne

S jakým onemocněním:

.....

Pobíráte plný nebo částečný invalidní důchod?:

ČID ID ne

Dg.:

.....

Léčil/a jste se s nějakou závislostí (drogovou, alkoholovou, hráčskou, jinou): ano ne

Kdy a s čím:

.....

.....

Cítíte se z Vašeho pohledu zdrav/a?

ano

ne – proč:

VII. RODIČE

Matka:

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Zemřela v roce:

Příčina úmrtí:

Otec:

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Zemřel v roce:

Příčina úmrtí:.....

Sourozenci:

ano

Kolik:

Kolikátý/á jste v pořadí:

ne

Věk, pohlaví:

VIII. PARTNERSKÝ VZTAH

Manžel/ka, partner/ka

Jméno a příjmení:

Rodné příjmení:

Datum narození:

Datum uzavření sňatku:

Délka známosti před sňatkem:

Délka společného soužití před sňatkem:

Pořadí manželství:

Jste rozvedený/á:

Kolikrát:

V roce:

Kdo podával návrh na rozvod?

vy

bývalý/á manžel/ka

Důvod:

Děti z předchozích manželství:

ano

Kolik:

ne

Jste s dětmi v kontaktu?

ano

Jak často:

ne

ČÁST B – ÚDAJE O DĚTECH (vyplní žadatelé společně)

DĚTI i dospělí žijící mimo rodinu

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Bydliště:

- dítě ze současného vztahu dítě partnera dítě partnerky
 osvojené v roce v jiné formě náhradní rodinné péče od roku

V případě, že s vámi dítě již nežije, kdy odešlo?

Kam?

Zdravotní stav:

- dobrý jiný (postížení, odborné lékařské kontroly, atd.)

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Bydliště:

- dítě ze současného vztahu dítě partnera dítě partnerky
 osvojené v roce v jiné formě náhradní rodinné péče od roku

V případě, že s vámi dítě již nežije, kdy odešlo?

Kam?

Zdravotní stav:

- dobrý jiný (postížení, odborné lékařské kontroly, atd.)

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Bydliště:

- dítě ze současného vztahu dítě partnera dítě partnerky
 osvojené v roce v jiné formě náhradní rodinné péče od roku

V případě, že s vámi dítě již nežije, kdy odešlo?

Kam?

Zdravotní stav:

- dobrý jiný (postížení, odborné lékařské kontroly, atd.)

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Bydliště:

- dítě ze současného vztahu dítě partnera dítě partnerky
 osvojené v roce v jiné formě náhradní rodinné péče od roku

V případě, že s vámi dítě již nežije, kdy odešlo?

Kam?

Zdravotní stav:

- dobrý jiný (postížení, odborné lékařské kontroly, atd.)

ČÁST C – ÚDAJE O DOMÁCNOSTI (vyplní žadatelé společně)

I. BYTOVÉ POMĚRY

Žijete v: rodinném domě v bytě

o velikosti (uved'te rozlohu i počet místností):

Dům/byt, ve kterém žijete? je ve Vašem osobním vlastnictví
 užíváte na základě nájemní smlouvy
 užíváte na základě podnájemní smlouvy
 užíváte na základě jiného oprávnění, jakého?
.....

Máte zahradu? ano ne

Máte nějaké domácí zvíře? ano Jaké?
 ne

Bude mít přijaté dítě/děti vlastní pokoj? ano ne

Žije s Vaší rodinou (kromě dětí uvedených v další části) někdo ve společné domácnosti (kdo, proč, jak dlouho, jak se účastní Vašeho společného života..)?
.....
.....
.....
.....

II. LOKALITA

Jak byste charakterizovali lokalitu, ve které žijete? (samota, vesnice, historické centrum města, klidná vilová čtvrť apod.)
.....
.....
.....
.....

Občanská vybavenost:

Dostupnost mateřské školy:
.....
.....

Dostupnost základní školy:
.....
.....

Dostupnost dětského lékaře:
.....
.....
.....

Ministerstvo práce a sociálních věcí, duben 2013

III. FINANČNÍ SITUACE

Příjmy pravidelné:

- ano ve výši:
 ne

Příjmy nepravidelné, občasné:

- ano ve výši (obvykle za rok):
 ne

Dávky státní sociální podpory (rodičovský příspěvek, přídavek na dítě aj.):

- ano ve výši:

Jaké:

- ne

Dávky pěstounské péče - odměna pěstouna

- ano odměna pěstouna ve výši:
 ne

Dávky sociální péče (dávky pro osoby se zdravotním postižením, dávky pomoci v hmotné nouzi, příspěvek na péči):

- ano ve výši:

Jaké:

- ne

Soudně určená vyživovací povinnost:

Příjem:

- ano ve výši:
 ne

Výdaj:

- ano ve výši:
 ne

Jiná platební povinnost: (úvěry, půjčky, exekuce atd.):

- ano ve výši:

Jaká:

.....

- ne

ČÁST D – PŘEDSTAVY A OČEKÁVÁNÍ (vyplní žadatelé společně)

I. OČEKÁVÁNÍ

Zde uveďte, proč jste se pro náhradní rodinnou péči rozhodl/la/li, co od přijetí dítěte očekáváte, kdo se nejvíce na péči o dítě bude podílet, zda plánujete opustit zaměstnání atd.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

II. PŘEDSTAVY O PŘIJATÉM DÍTĚTI

Uveďte své představy o přijímaném dítěti/dětech (např. věk, jaké zdravotní omezení u přijímaného dítěte jste připraveni zvládnout apod.), zda máte zkušenosti s výchovou dětí v náhradní péči, eventuálně s problémy ve výchově dětí; atd.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Potvrzuji, že údaje, které jsem uvedl/a jsou pravdivé a jsem si vědom/a toho, že uvedení nepravdivých údajů může mít za následek nezařazení nebo vyřazení mé žádosti o zprostředkování náhradní rodinné péče.

Souhlasím s uchováním a zpracováním osobních údajů uvedených v dotazníku v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů, v platném znění.

Datum:

Podpis žadatele:

Podpis žadatelky:

Příloha C: Záznamový arch k výzkumnému šetření

Informace o respondentovi

Organizace:

Věk:

Praxe v oboru:

(HC) Hlavním cílem výzkumu je zjistit, jak vnímají sociální pracovníci svěřování dětí do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům a jak prakticky postupují z hlediska posuzování rodičovských kompetencí žadatelů, z hlediska socioekonomické situace rodiny a z hlediska přirozeného vývoje dítěte v rodině.

DC1 Jak vnímají sociální pracovníci svěřování dětí do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům?

- Jaká rizika vnímáte (nebo byste vnímal/a) v souvislosti se svěřováním dětí do NRP stejnopohlavním párům?
- Jaké stanovisko zaujímáte ke svěřování dětí do NRP stejnopohlavním párům? Jak toto stanovisko odůvodňujete?

DC2 Jak sociální pracovníci prakticky postupují při svěřování dítěte do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům z hlediska posuzování rodičovských kompetencí?

- Jak posuzujete (či byste posuzovali, pokud jste se s tím nikdy neseťkal/a) rodičovské kompetence stejnopohlavních na základě základních předpokladů? Dle tabulky č. 1

Základní předpoklady:

- Zdravotní fyzický stav
- Zdravotní psychický stav
- Trestní bezúhonnost
- Bezdlužnost
- Jakým způsobem byste hodnotil/a vhodnou motivaci a zralost stejnopohlavních párů jako žadatelů o svěření dítěte do NRP?

- Jaké možnosti vzdělávání v rovině obecné a v rovině specificky zaměřené byste považoval/a za důležité v souvislosti se svěřením dětí do NRP stejnopohlavním párům?

DC3 Jak sociální pracovníci prakticky postupují při svěřování dítěte do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům z hlediska posuzování socioekonomické situace rodiny?

- Jaká hlediska zohledňujete (či byste zohledňoval/a) při posuzování vhodných bytových podmínek stejnopohlavních párů při svěřování dítěte do NRP? Dle tabulky č. 2

Vhodné bytové podmínky

- Uspořádání bytu/domu
- Vybavení bytu/domu
- Samostatný pokoj pro dítě
- Lokalita bytu/domu
- Automobil
- Jaká by byla kritéria při posuzování schopnosti finančního zajištění rodiny žadatelů o svěřování dítěte do NRP stejnopohlavním párům z Vašeho pohledu? Dle tabulky č. 3

Finanční zajištění rodiny:

- Vzdělání žadatele
- Pracovní zařazení
- Měsíční příjem
- Jaká by byla kritéria při posuzování schopnosti zajištění materiálních potřeb dítěte žadatelů o svěřování dítěte do NRP stejnopohlavním párům z Vašeho pohledu?

Zajištění materiálních potřeb dítěte:

- Vhodné oblečení
- Školní pomůcky
- Volnočasové aktivity
- Zájmové kroužky
- Sportovní aktivity

DC4 Jak sociální pracovníci prakticky postupují při svěřování dítěte do náhradní rodinné péče stejnopohlavním párům z hlediska přirozeného vývoje dítěte v rodině?

- Jakým způsobem byste posuzoval/a schopnost navázat emocionální vztah a přijetí dítěte do rodiny žadatelů o svěření dítěte do NRP stejnopohlavním párům?
- Jakým způsobem vnímáte a posuzujete schopnost zajištění identifikace role ženského stejnopohlavního páru s mužským vzorem a schopnost zajištění identifikace role mužského stejnopohlavního páru s ženskou rolí v rodině homoparentálních rodičů?
- Jak vnímáte zajišťování podnětných interpersonálních vztahů v okolí dítěte svěřeného do NRP stejnopohlavními páry?
- Jak vnímáte (nebo byste vnímal/a) přítomnost dalších členů v rodině stejnopohlavních párů jako žadatelů o svěření dítěte do NRP? (např. děti z předešlého vztahu žadatelů)?